

Klasstandem

En resa över språkgränsen

Luokkatandem

Matka yli kielirajan

Åsa Löf, Heli Koskinen,
Michaela Pörn, Katri Hansell,
Anna Korhonen & Charlotta Engberg

Klasstandem – En resa över språkgränsen

Luokkatandem – Matka yli kielirajan

Åsa Löf, Heli Koskinen, Michaela Pörn, Katri Hansell,
Anna Korhonen & Charlotta Engberg

Bild: Janika Norrgård Löfqvist

Layout: Heidi Liljeblad

© Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, författarna

Vasa 2016

ISSN 2343-2802 (print)

ISSN 2343-2810 (online)

ISBN 978-952-12-3362-3 (print)

ISBN 978-952-12-3363-0 (online)

Juvenes Print – Finlands Universitets tryckeri Ab

Innehåll – Sisältö

Begrepp – Käsitteitä	6
Till läsaren	9
Lukijalle	12

1 Introduktion till klasstandem – Johdatus luokkatandemiin

1.1 Mitä luokkatandem on?	15
1.2 Mikä on luokkatandemin kohderyhmä?	16
1.3 Vad innebär autenticitet i klasstandem?	19
1.4 Varför jobbar man i par i klasstandem?	21
1.5 Mikä opettajan rooli on luokkatandemissa?	22

2 Praktiskt genomförande av klasstandem – Luokkatandemin käytännön toteutus

2.1 Kuinka rakentaa yhteistyö koulujen välille?	26
2.2 Miten suunnitella tandemkurssi?	35
2.2.1 Miten opettajat suunnittelevat tandemkurssin yhdessä?	36
2.2.2 Miten opetussuunnitelma toteutuu tandem-opetuksessa?	39
2.2.3 Minkälainen opetusmateriaali sopii luokkatandemiin?	39
2.2.4 Miten kurssin sisältö jaetaan tandemtuntien ja omien tuntien kesken?	45
2.2.5 Miten opettaja suunnittelee tandemtuntinsa?	47
2.2.6 Miten opettajat arvioivat oppilaiden suoritukset tandemkurssilla?	49
2.2.7 Miten oppilaat arvioivat omaa ja parinsa tandemtyöskentelyä?	52
2.3 Hur inleda en tandemkurs?	57
2.3.1 Hur välja och bilda tandempar?	59
2.3.2 Kan man ha tre personers grupper?	63
2.3.3 Hur hjälpa tandempartnerna att skapa kontakt med varandra?	67

2.3.4 Hur stötta tandempartnerna i deras samarbete?	71
2.3.5 Varför göra tandemavtal?	76
2.4 Hur jobba i klasstandem?	78
2.4.1 Hurdana uppgifter lämpar sig för klasstandem?	78
2.4.2 Hur aktivera båda parterna i ett tandempar?	84
2.4.3 När och hur korrigera elevernas språkfel?	86
3 Uppgifter och aktiviteter – Tehtäviä ja aktiviteetteja	89
3.1 Muntliga uppgifter – Suullisia tehtäviä	90
3.1.1 Lära känna varandra- och uppvärmningsuppgifter – Tutustumis- ja lämmittelytehtäviä	92
Speeddejting	92
Tutustumispeli	94
Presentation av den egna tandempartnern	95
Tutustumista ryhmissä	96
3.1.2 Temabaserade diskussionsuppgifter – Aihekohtaisia keskustelutehtäviä	97
Koulusta keskusteleminen	97
En trevlig resa	99
Kuinka ympäristötietoinen olet?	100
Intervju om tandempartnerns nätanvändning	102
Kulttuuritietämystä	103
Diskussion om arbetsliv och yrken	104
Kirjallisuustehtävä	105
3.1.3 Styrda dialoger och uttalsuppgifter – Ohjeistettuja dialogeja ja ääntämisharjoituksia	106
Autokoulussa	106
Työhaastattelu	108
Utmanande uttal	109
Lek med ord	110
Reagera på lämpligt sätt	111
3.2 Ord och strukturer – Sanasto ja rakenteet	111
Sanastokisa ryhmissä	112
Vi lär oss miljöord	113
Sanojen selitystä ja synonyymeja	115

Ordspråk	116
Tiivistelmä	117
Finlandismer	118
Ristisanatehtävät	119
Mitt rum	122
Kysymyssanat	123
Päivämäärien ja järjestyslukujen muodostaminen ja taivuttaminen	124
Tidsuttryck, tempus och ordföljd	125
Selitä ero	126
Genitiv	127
Prepositioner	127
Punahilkka	128
3.3 Skrivuppgifter – Kirjoitustehtäviä	129
Skriftlig Alias	130
Mielipidekirjoitus	131
Ett brev hem	132
H/K-kirjoitus	133
En berättelse	134
3.4 Övriga uppgifter och aktiviteter i och utanför klassrummet – Muita tehtäviä ja aktiviteetteja luokkahuoneessa ja sen ulkopuolella	134
Guidning i hemstaden	137
Läs mera – Lue lisää	139

Begrepp – Käsitteitä

Tandem – Tandem

Två personer med olika modersmål interagerar med varandra för att i ömsesidigt samarbete lära sig den andras modersmål.

Kahden erikielisen ihmisen yhteistyömuoto, jossa molemmat oppivat toistensa kieliä vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa.

Tandempar – Tandempari

Två elever med olika modersmål som under en tandemkurs bildar ett par och samarbetar för att lära sig varandras modersmål.

Kontekstista riippuen 'tandempari' voi tarkoittaa joko yhtä tai kahta ihmistä:

- 1) Henkilö, jonka kanssa tandemkurssin parityöskentely tapahtuu. Suomenkielisellä oppilaalla on ruotsinkielinen ja ruotsinkielisellä suomenkielinen pari. (ru. tandempartner)
- 2) Kaksi erikielistä oppilasta muodostavat tandemkurssilla tandemparin ja tekevät yhteistyötä oppiakseen toistensa kieliä.

Tandempartner

Den elev som man bildar ett tandempar med. En svenskspråkig elev har en finskspråkig tandempartner och vice versa.

Tandemlektion – Tandemtunti

De lektioner som ordnas i språkligt blandade elevgrupper och där eleverna samarbetar med sina tandempartner.

Kielellisesti sekoittuneissa oppilasryhmissä pidettävät oppitunnit, joiden aikana oppilaat työskentelevät tandempariensa kanssa.

Andraspråksanvändare – Kohdekielen oppija

Den av tandempartnererna som under den aktuella lektionen använder sitt målspråk, dvs. den svenskspråkiga eleven på finsklektionerna och den finskspråkiga eleven på svensklektionerna.

Se tandemparin osapuolista, joka kyseisellä tunnilla käyttää kohdekieltään, eli ruotsin kielen tunnilla suomenkielinen ja suomen kielen tunnilla ruotsinkielinen oppilas.

Modersmålsanvändare – Äidinkielinen/Äidinkielen puhuja

Den av tandempartnerna som under den aktuella lektionen använder sitt modersmål/skolspråk, dvs. den svenskspråkiga eleven på svensk- lektionerna och den finskspråkiga eleven på finsklektionerna. Modersmålsanvändaren fungerar som modell och stöd för andraspråksanvändaren.

Se tandemparin osapuolista, joka kyseisellä oppitunnilla käyttää äidinkieltään/koulukieltään, eli ruotsin kielen tunneilla ruotsinkielinen ja suomen kielen tunneilla suomenkielinen oppilas. Äidinkielinen oppilas toimii mallina ja tukena kohdekielen oppijalle.

Målspråk – Kohdekieli

Det språk som i just den situationen/lektionen är målet för lärandet. Kyseisessä tilanteessa/oppitunnilla oppimisen kohteena oleva kieli.

Skolspråk – Koulukieli

Undervisnings- och förvaltningspråket i elevens egen skola, dvs. svenska i den svenska skolan och finska i den finska skolan.

Oppilaan oman koulun opetus- ja hallintokieli, ruotsinkielisessä koulussa ruotsi ja suomenkielisessä koulussa suomi.

Läroplansbunden kurs – Opetussuunnitelman mukainen kurssi

En kurs som finns i grunderna för läroplanen. Både obligatoriska och fördjupade kurser.

Kurssi, joka kuvataan opetussuunnitelman perusteissa. Sekä pakolliset että syventävät kurssit ovat opetussuunnitelman mukaisia kursseja.

Valbar kurs – Valinnainen kurssi

En kurs som de enskilda skolorna erbjuder men som inte finns i grunderna för läroplanen. I projektskolorna ordnas en valbar tandemkurs som inte beskrivs i grunderna för läroplanen men som ändå stödjer läroplanens syn på lärande och språkundervisning.

Yksittäisten koulujen tarjoama kurssi, jota ei ole kuvattu opetus-suunnitelman perusteissa. Luokkatandem-hankkeeseen osallistuneissa kouluissa järjestetään valinnainen tandemkurssi, jota ei kuvata opetussuunnitelman perusteissa, mutta joka kuitenkin noudattaa opetussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitystä ja näkemystä kielenopetuksesta.

Till läsaren

Den här handboken är ett resultat av Klasstandem, ett forsknings- och utvecklingsprojekt som genomfördes under åren 2012–2015 i det tvåspråkiga gymnasiecampuset Lykeion i Vasa. Syftet har varit att utveckla klasstandem som modell för undervisningen i det andra inhemska språket i Finland.

Boken beskriver klasstandem som undervisningsmodell och visar hur klasstandem kan tillämpas i språkundervisningen i praktiken. I boken ges konkreta råd och idéer för hur lärare kan planera, genomföra och utvärdera en tandemkurs samt förslag på lämpliga uppgifter och aktiviteter som kan användas i tandemundervisning. Även om boken bygger på ett utvecklingsarbete på gymnasienivå, kan den med fördel även användas som stöd och inspirationskälla för språklärare på alla stadier, från grundläggande utbildning till högskolenivå.

Klasstandem innebär ett samarbete mellan två skolor med olika språk (finska och svenska), två olika lärare i det andra inhemska språket (den svenskspråkiga skolans finklärare och den finskspråkiga skolans svensklärare) och två olika undervisningsgrupper. Målet är att skapa tillfällen där språkgrupperna kan mötas i autentisk kommunikation och jämlikt utveckla sina kunskaper i varandras språk. Klasstandem innebär således undervisning i språkligt blandade (svenska–finska) undervisningsgrupper.

De typiska särdragen för klasstandem – språkanvändning i autentisk kommunikation, gemensamt lärande och elevernas ansvar för sitt eget lärande – går hand i hand med dagens syn på språklärande, och stödjer därmed samtidigt målen för språkundervisningen i de nya grunderna för läroplanen som tas i bruk 2016.

Boken bygger på ett utvecklingsarbete där vi, lärare och forskare, tillsammans utvecklat klasstandem som modell för undervisningen i det andra inhemska språket i Vasa gymnasium och i Vaasan lyseon lukio. Vi har gjort videoinspelningar av elever och lärare under tandemlektionerna, intervjuat elever samt samlat in feedback av eleverna efter varje avslutad tandemkurs. Därtill har vi systematiskt samlat in lärarnas dokumentationer av det egna språkpedagogiska arbetet. Det

empiriska materialet har legat till grund för våra regelbundna forskar–lärarsamtal, där vi tillsammans dryftat olika tandempedagogiska frågor och utmaningar som vi upptäckt under resans gång.

I projektgruppen har även ingått assistenter som gjort ett mycket värdefullt jobb genom att delta i fältarbetet, gå igenom och transkribera mängder av inspelat material. Stort tack till Linda Björkskog och Linn Nybäck. Ett speciellt tack till Fredrik Rusk för oersättlig data-teknisk support med video som metod under projektets gång.

Till skolornas ledning och övriga kolleger och deltagande elever som ställt upp med feedback och inte minst med kameror i klassrum vill vi rikta ett stort tack. Tack vare detta har vi också haft möjligheten att låta elevröster höras i handboken i form av citat och utdrag ur elevernas kommunikation. Vi har genomgående använt kodnamn för eleverna. För att underlätta läsningen har vi valt att förenhetliga språkdräkten, även om vi ändå har bevarat vissa talspråkliga drag.

Vi vill tacka följande lärare för genomläsning av manuskriptet och för konstruktiva kommentarer: Jari Löf, Carita Orre och Sanna Linna. Därtill riktar vi ett stort tack för språkgranskning till Marianne Nordman och Jaana Puskala.

Vi vill rikta ett innerligt tack till följande finansiärer som på olika sätt har bidragit till att förverkliga projektet Klasstandem: Svenska kulturfonden, Högskolestiftelsen i Österbotten, Harry Schaumans Stiftelse, Svensk-Österbottniska Samfundet, Waldemar von Frenckells stiftelse och stiftelsen Finlandssvensk Bokkultur.

Eftersom klasstandem bygger på ett samarbete över språkgränsen där bägge språken används turvis, har vi valt att skriva boken på två språk. Vi lotsar läsaren under resan, turvis på finska och turvis på svenska.

Vår förhoppning är att vi med denna handbok kan bidra till pedagogiskt nytänkande. Låt dig inspireras och fortsatt utveckla idéerna tillsammans med en kollega i ett samarbete över språkgränsen!

Författarna

Åsa Löf arbetar som lärare i finska vid Vasa gymnasium. Hon har utvecklat klasstandem sedan läsåret 2009–2010 och under läsåren 2012–2015 aktivt deltagit i forskar-lärarsamarbete. Hon har även fortbildat lärare inom klasstandem och publicerat artiklar om ämnet.

Heli Koskinen arbetar som lärare i svenska vid Vaasan lyseon lukio. Hon har utvecklat klasstandem sedan läsåret 2009–2010 och under läsåren 2012–2015 aktivt deltagit i forskar-lärarsamarbete. Hon har även fortbildat lärare inom klasstandem och publicerat artiklar om ämnet.

Michaela Pörn, Åbo Akademi, är professor i finska språkets didaktik. Hon forskar i och utvecklar tandempedagogiken inom lärarutbildningen vid Åbo Akademi och har lång erfarenhet av olika former av utvecklingsarbeten och aktionsforskning i samarbete med språklärare i skolor på olika stadier.

Katri Hansell (f. Karjalainen), Vasa universitet, är pionjär i tandemforskning i en nordisk kontext. Hon har varit med i att utveckla tandem som en modell för språkundervisning både för vuxna inom den fria bildningen och för skolornas läroplansbaserade språkundervisning inom projektet *Klasstandem*. Det nyaste är att utveckla en tillämpning av klasstandem för virtuella lärmiljöer inom projektet *eKlasstandem*.

Anna Korhonen, Åbo Akademi, är universitetslärare och doktorand i finska språkets didaktik. Hon har även lång erfarenhet av finskundervisning vid Yrkeshögskolan Novia där hon också varit med om att utveckla tandemundervisning i det andra inhemska språket.

Charlotta Engberg, Åbo Akademi, är klasslärare och har under 2014–2016 arbetat som forskningsbiträde både inom projekten *Klasstandem* och *eKlasstandem*. Hon har deltagit i utvecklandet av speciellt *eKlasstandem* samt har erfarenhet av att själv delta i *eTandem* på fritiden.

Lukijalle

Tämä käsikirja perustuu Vaasan kaksikielisellä lukiokampus Lykeionilla vuosina 2012–2015 toteutetusta tutkimus- ja kehittämiss-hanke Luokkatandemista saatuihin kokemuksiin. Hankkeen tavoit-teena on ollut kehittää luokkatandemia mallina toisen kotimaisen kielen opetuksessa Suomessa.

Kirjassa kuvataan luokkatandemia kielenopetuksen mallina ja sen käytännön soveltamista opetustyöhön. Kirjassa annetaan konkreet-tisia neuvoja ja ideoita tandemkurssien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä ehdotuksia luokkatandemiin sopiviksi tehtäviksi ja aktiviteeteiksi. Kirja perustuu lukiossa tehtyyn kehittämistyöhön, mutta se soveltuu tukilukemistoksi ja inspiraation lähteeksi myös muilla asteilla työskenteleville kieltenopettajille peruskoulusta korkeakouluihin.

Luokkatandem rakentuu yhteistyölle kahden erikielisen koulun (suomen- ja ruotsinkielisen), kahden toisen kotimaisen kielen opettajan (suomenkielisen koulun ruotsin opettajan ja ruotsinkieli-sen koulun suomen opettajan) ja kahden opetusryhmän välillä. Tavoitteena on tarjota kieliryhmille mahdollisuus kohdata toisensa aidossa viestintätilanteessa ja kehittää tasapuolisesti taitojaan toistensa kielissä. Luokkatandemissa opetus tapahtuu kielellisesti sekoitetuissa (suomi–ruotsi) opetusryhmissä.

Luokkatandemin tyypilliset tunnusmerkit – kielen käyttö aidoissa viestintätilanteissa, yhdessä oppiminen ja oppilaiden vastuu omasta oppimisestaan – käyvät käsi kädessä nykyajan oppimisnäkömyksen kanssa ja tukevat näin samalla 2016 käyttöön otettavissa opetus-suunnitelman perusteissa määriteltäviä kieltenopetuksen tavoitteita.

Kirja perustuu kirjoittajien – opettajien ja tutkijoiden – kehittämis-työhön, jonka puitteissa olemme yhdessä kehittäneet luokkatan-demia mallina toisen kotimaisen kielen opetuksessa Vaasan lyseon lukiossa ja Vasa gymnasiumissa. Olemme keränneet videoaineistoa oppilaiden ja opettajien työskentelystä tandemtunneilla, haastatelleet oppilaita ja keränneet heiltä palautetta jokaisen tandemkurssin lopussa. Lisäksi opettajat ovat dokumentoineet systemaattisesti omaa

kielipedagogista työskentelyään. Tätä empiiristä aineistoa on käytetty pohjana säännöllisille tutkija-opettaja-tapaamisillemme, joissa olemme yhdessä pohtineet tandempedagogiikan kysymyksiä ja ratkoneet matkan varrella kohtaamiamme haasteita.

Hankkeessa on ollut mukana myös tutkimusavustajia, jotka ovat osallistuneet kenttätööhön sekä käyneet läpi ja litteroineet kerättyä aineistoa. Suuret kiitokset Linda Björkskogille ja Linn Nybäckille heidän arvokkaasta työpanoksestaan. Erityiskiitos Fredrik Ruskille hänen korvaamattomasta tuestaan videonauhoitteiden kanssa koko hankkeen ajan.

Haluamme kiittää myös koulujen johtoa ja muita kollegoja sekä tietenkin aivan erityisesti oppilaita, jotka ovat osallistuneet hankkeeseen ja mahdollistaneet aineistonkeruun palautteen ja videonauhoitusten muodossa. Heidän ansiostaan olemme voineet myös tuoda oppilaiden äänen kuuluville tässä kirjassa sitaattien ja oppilaiden keskusteluista poimittujen näytteiden muodossa. Käytämme oppilaisista aina tekaistuja nimiä. Helpottaaksemme lukemista olemme yhtenäistäneet esimerkkien ja sitaattien kieliasuja, mutta säilyttäneet kuitenkin tiettyjä puhekielen piirteitä.

Käsikirjoituksen lukemisesta ja siihen annetuista rakentavista kommenteista haluamme kiittää seuraavia opettajia: Jari Löfiä, Carita Orrea ja Sanna Linnaa. Lisäksi haluamme osoittaa Jaana Puskalalle ja Marianne Nordmanille suuret kiitokset kielentarkastuksesta.

Suuret kiitokset seuraaville rahoittajille, jotka ovat eri tavoin mahdollistaneet Luokkatandem-hankkeen toteuttamisen: Svenska kulturfonden, Högskolestiftelsen i Österbotten, Harry Schaumanin säätiö, Svensk-Österbottniska Samfundet, Waldemar von Frenckellin säätiö ja stiftelsen Finlandssvensk Bokkultur.

Koska luokkatandem perustuu kielirajan ylittävään yhteistyöhön ja kielten käyttöön vuorotellen, päädyimme myös tässä kirjassa käyttämään kahta kieltä. Kuljetamme lukijaa luokkatandem-matkalla vuoroin suomeksi ja vuoroin ruotsiksi.

Toivomme voivamme tukea tällä kirjalla uudenlaista pedagogista ajattelua. Anna kirjan inspiroida sinua ja jatka ideoiden kehittämistä yhdessä toisen opettajan kanssa, yhteistyössä yli kielirajan!

Kirjoittajat

Åsa Löf työskentelee suomen kielen opettajana Vasa gymnasiumissa. Hän on kehittänyt luokkatandemia lukuvuodesta 2009–2010 lähtien ja osallistunut tiiviisti tutkija–opettajayhteistyöhön lukuvuosien 2012–2015 aikana. Hän on myös jatkokouluttanut opettajia luokkatandemin parissa ja julkaissut artikkeleita aiheesta.

Heli Koskinen työskentelee ruotsin kielen opettajana Vaasan lyseon lukiossa. Hän on kehittänyt luokkatandemia lukuvuodesta 2009–2010 lähtien ja osallistunut tiiviisti tutkija–opettajayhteistyöhön lukuvuosien 2012–2015 aikana. Hän on myös jatkokouluttanut opettajia luokkatandemin parissa ja julkaissut artikkeleita aiheesta.

Michaela Pörn Åbo Akademista on suomen kielen didaktiikan professori. Hän tutkii ja kehittää tandempedagogiikkaa opettajankoulutuksessa Åbo Akademissa. Hänellä on runsaasti kokemusta toimintatutkimuksesta ja erityyppisistä kehityshankkeista yhteistyössä kieltenopettajien kanssa eri asteilla.

Katri Hansell (ent. Karjalainen) Vaasan yliopistosta on pohjoismaisen tandemtutkimuksen uranuurtaja. Hän on ollut mukana kehittämässä tandemia kieltenopetuksen mallina sekä aikuisille suunnattuna menetelmänä vapaan sivistystyön puitteissa että koulujen opetussuunnitelmalähtöisessä opetuksessa *Luokkatandem*-hankkeessa. Uusimpana kehittämishankkeena on luokkatandemin soveltaminen virtuaalisiin oppimisympäristöihin *eLuokkatandem*-hankkeessa.

Anna Korhonen Åbo Akademista on suomen kielen didaktiikan yliopisto-opettaja ja tohtorikoulutettava. Hänellä on myös pitkäaikaista kokemusta suomen kielen opetuksesta Yrkeshögskolan Noviassa, jossa hän on ollut mukana kehittämässä toisen kotimaisen kielen tandempetusta.

Charlotta Engberg Åbo Akademista on luokanopettaja ja työskennellyt vuosina 2014–2016 tutkimusavustajana sekä *Luokkatandem*- että *eLuokkatandem*-hankkeessa. Hän on osallistunut erityisesti *eLuokkatandemin* kehittämiseen ja hänellä on myös omakohtaista kokemusta *eTandemiin* osallistumisesta vapaa-ajalla.

1.

Introduktion till klasstandem

Johdatus luokkatandemiin

1.1 Mitä luokkatandem on?

Luokkatandemissa tandemoppimista sovelletaan koulukontekstissa kielellisesti sekoittuneiden oppilasryhmien kielten opetuksessa ja opiskelussa. Suomessa luokkatandem soveltuu erityisesti kotimaisten kielten (suomi ja ruotsi) opiskeluun, jossa on hyvät mahdollisuudet kieliryhmien tasapuoliseen ja vastavuoroiseen yhteistyöhön. Tandem on vahvasti **oppijälähtöinen ja itsenäinen** työtap. Luokkatandemissa tandemoppimisen periaatteita sovelletaan koulun opetussuunnitelmalähtöiseen opetukseen. Tavoitteena on luoda tilanteita, joissa kieliryhmät kohtaavat kehittääkseen tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti valmiuksiaan toistensa kielissä. Luokkatandem on siis **yhteistyötä yli kielirajan**. Tavoitteena on **pitkäjänteinen** yhteistyö, jossa oppilaat saavat mahdollisuuden luoda henkilökohtaisia kontakteja toiseen kieliryhmään ja tutustua samanikäisiin ruotsin-/suomenkielisiin sekä heidän kulttuuriinsa. Samat tavoitteet sisältyvät myös opetussuunnitelmien perusteisiin (2014 ja 2015).

Tandemoppimisessa kaksi erikielistä ihmistä muodostaa tandemparin ja oppii toistensa kieliä **vuorovaikutuksessa** ja **vastavuoroisessa** yhteistyössä. Kieliä käytetään vuorotellen, ja tandemparin osapuolet toimivat vuoroin kohdekielensä oppijana ja vuoroin kieli-mallina ja tukena omassa äidinkielessään. Tandemoppiminen perustuu sosiokonstruktivistiseen näkemykseen kieltenoppimisesta. Sen mukaan kielenkäyttö yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa luo mahdollisuuksia kielen oppimiseen ja oppiminen voi tapahtua missä tahansa **sosiaalisessa toiminnassa**. Samanlainen näkemys oppimisesta on myös valtakunnallisen opetussuunnitelman taustalla. Esimerkiksi opetussuunnitelmien perusteissa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteistyötä toisten ihmisten kanssa uusien taitojen omaksumisen lähtökohtana. **Vuorovaikutus ja viestintä** nähdään oppimisen edellytyksinä oppimisen tapahtuessa vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden ihmisten kanssa erilaisissa ryhmissä sekä fyysisissä että virtuaalisissa ympäristöissä. **Oppilaan aktiivista roolia** ja **vastuuta** omasta oppimisesta painotetaan kaikessa opetuksessa. Kieltenopetuksessa tämä oppimisenäkemys herättää mielenkiintoisen kielipedagogisen keskustelun siitä, miten

kieltenopetus organisoidaan parhaalla mahdollisella tavalla luoden tilaa oppilaiden vuorovaikutukselle ja heidän yksilöllisille kiinnostuksen kohteilleen, oppimistarpeilleen ja -tavoitteilleen.

Tandemia on sovellettu kielenoppimisessa ja opetuksessa eri konteksteissa. Suomessa sitä on kehitetty erityisesti vapaan sivistystyön kentällä pääosin aikuisille suunnattuna itsenäisenä kielenopiskelumuotona sekä sovellettu eri kielten korkeakouluopintoihin. Kansainvälisesti tandemkursseja järjestetään etenkin korkeakoulussa ja aikuiskoulutuksessa joko kasvokkaisina tapaamisina tai niin kutsuttuna eTandemina, jossa tapaamiset ovat virtuaalisia. Kaikki tandemmuodot perustuvat kahdelle periaatteelle: vastavuoroisuudelle ja itseohjautuvuudelle. **Vastavuoroisuus** tarkoittaa, että molemmat tandemparin osapuolet hyötyvät yhteistyöstä ja ovat oman oppimisensa lisäksi valmiita auttamaan ja tukemaan toisen osapuolen oppimista. Käytännössä tämä tarkoittaa yhteistyöhön käytetyn ajan ja energian jakamista tasan kielten kesken. Toinen periaate on **itseohjautuvuus**, jonka mukaan osallistujat ohjaavat itse oppimisprosessiaan omien tavoitteidensa, oppimistyyliensä ja tarpeidensa mukaan. Vastavuoroisuuden periaate on ensiarvoisen tärkeä kaikissa tandemmuodoissa ja se tuleekin tandemopetuksessa huomioida kaikissa toiminnassa. Itseohjautuvuuden periaatetta sovelletaan kontekstin, kurssimallin ja osallistujien lähtökohtien, kuten iän, mukaan.

Lähtökohtana tandemparien vuorovaikutuksessa on aihe (**sisältö**), jonka tandemparin osapuolet kokevat mielekkääksi. Kieli itsessään (**muoto**) nostetaan esiin tarvittaessa, ja kieleen liittyvistä kysymyksistä ja ongelmista keskustellaan aiheen ohella. Tandemkeskustelussa keskitytään siis sekä sisältöön että muotoon. Osallistujat ilmaisevat omia ajatuksiaan ja näkemyksiään kielen avulla vuorovaikutuksen ja kielenkäytön samalla mahdollistaessa kielitaidon paranemisen. **Kieli** toimii tandemissa siis sekä oppimisen **tavoitteena** että sen **välineenä**.

Tandemperiaatteiden, opetussuunnitelman tavoitteiden ja sisältöjen sekä luokahuonekontekstissa tapahtuvan ryhmäopetuksen yhteensovittaminen vaatii huolellista suunnittelua. Käytännössä luokkatan-

dem suomalaisessa kontekstissa merkitsee yhteistyötä suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulun toisen kotimaisen kielen opetuksessa. Ruotsin ja suomen kielten opetus järjestetään niin, että ryhmässä puolet oppilaista on ruotsinkielisiä ja puolet suomenkielisiä.

Luokkatandem-hankkeessa, josta saatuihin kokemuksiin tämä käsikirja perustuu, kaksi viikon kolmesta oppitunnista on ollut tandemtunteja (ks. 2.2.1). Molempien koulujen opetusryhmät on jaettu kahtia ja yhdistetty toisen koulun puolikkaiden ryhmien kanssa kahdeksi kielellisesti sekoitetuksi ryhmäksi. Ensimmäisellä tandem-tunnilla suomenopettaja opettaa suomea ryh-

mälle A, kun ruotsinopettaja opettaa samanaikaisesti ruotsia ryhmälle B. Toisella tandemtunnilla kohdekieli, opettaja ja oppilaiden roolit vaihtuvat, niin että suomenopettaja opettaa ryhmää B ja ruotsinopettaja ryhmää A. Oppilaat vaihtavat näin roolia **oppivasta** osapuolesta kielellisen **tukihenkilön** rooliin riippuen siitä, mille oppitunnille he osallistuvat. Suomen tunneilla suomenkieliset ja ruotsin tunneilla ruotsinkieliset oppilaat toimivat malleina ja tukina tandempareilleen.

Ainutlaatuista luokkatandemissa muihin kielenoppimiskonteksteihin verrattuna on erityisesti se, että jokaisella oppilaalla on vuorovaikutuskumppaninaan ja kielellisenä mallinaan **äidinkielen oppilas**. Vuorovaikutus luokkatandemissa tapahtuu siis kohdekielisen keskustelukumppanin kanssa, kun "perinteisessä" kieltenopetuksessa oppilas on pääasiassa vuorovaikutuksessa opettajan sekä samaa kieltä opettelevien luokkatovereidensa kanssa. Luokkatandemissa tandempari toimii myös pääasiallisena kielellisenä mallina ja tukena, kun oppilaalla perinteisessä kieltenopetuksessa on käytössään pääasiassa opettajan kielellinen malli. Näin luokkatandemissa jokaisella

oppilaalla on koko ajan **henkilökohtainen tuki**, jolta voi pyytää apua ja korjauksia kielen tuottamisessa ja jolta saa mallia kielen käyttöön, mm. sanavalintoihin, ääntämiseen ja lauserakenteeseen.

Luokkatandem kokonaisuutena tarkoittaa myös, että opetuksessa on koko ajan läsnä kaksi kieltä, jotka toimivat vuorotellen kohdekielinä. Kielillä on **sama status** oppimisen tavoitteina. Yhteistyö on siis **tasa-puolista**, mikä avaa mahdollisuuksia tarkastella kielellistä moninaisuutta molempien kielten näkökulmista. Kielten yhdenveroinen asema ja arvostus ovat tärkeitä kielellisen moninaisuuden arvostamisen ja ymmärtämisen kannalta. Kielten lisäksi luokkatandemissa kohtaa myös kaksi kulttuuria, joihin tutustutaan henkilökohtaisen oppaan avulla. Tavoitteena on toisen kieliryhmän ja kulttuurin entistä syvempi ymmärtäminen ja arvostaminen, mikä on myös opetussuunnitelmien perusteissa yksi kieltenopetuksen tavoitteista.

1.2 Mikä on luokkatandemin kohderyhmä?

Luokkatandem kieltenopetuksen mallina ei ole suunnattu millekään tietylle koulutusasteelle, vaan sitä voidaan soveltaa perusopetuksesta aikuiskoulutukseen. Tässä kirjassa kuvatut kokemukset perustuvat lukiossa tehtyyn tutkimus- ja kehittämistyöhön, mutta perusperiaatteet ovat samat kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa ikäryhmissä. Luokkatandem tukee monipuolisesti nykynäkemyistä kieltenoppimisesta ja -opetuksesta, ja sitä voidaan näin ollen käyttää mallina normaalissa, opetussuunnitelmaperusteisessa toisen kotimaisen kielen opetuksessa. Mallia ja työskentelytapoja tulee luonnollisesti soveltaa kulloisellekin kohderyhmälle niin kielellisen kuin sisällöllisenkin vaikeusasteen suhteen. Oppilaiden **ikä** ja heidän **kykynsä oppimisen itseohjautuvuuteen** ja **itsenäiseen parityöskentelyyn** vaikuttavat työtapojen valintaan. Mitä vanhemmista oppilaista on kyse, sitä enemmän oppimisen itseohjautuvuutta heiltä voi odottaa. Tulee kuitenkin muistaa, ettei kyky itseohjautuvuuteen kehity automaattisesti iän mukana, vaan sen kehittyminen vaatii harjoittelua ja ohjausta.

Erilaisia tandemmuotoja suositellaan yleensä oppijoille, jotka hallitsevat **vähintään kohdekielen alkeet**. Jos molemmat osapuolet ovat aivan aloittelijoita, ei heillä ole lainkaan yhteistä kieltä, jonka avulla päästä yhteistyön alkuun. Jos toinen tandemparin osapuolista vasta aloittaa kohdekielen opiskelun, yhteistyö vaatii enemmän ponnistuksia ja tietoista "opettamista" myös toiselta osapuolelta. Varsinkaan kovin nuorten oppijoiden ei voi odottaa pystyvän tähän. Tämän vuoksi nuorille aloittelijoille suunnattu luokkatandem ei voi noudattaa tässä kirjassa kuvattua mallia, vaan siinä työtapoja tulisi soveltaa esimerkiksi leikkimielisemmäksi kanssakäymiseksi kieli-ajan yli, jossa opettajalla on suurempi vastuu vuorovaikutuksen alkuunpanijana ja ylläpitäjänä.

Koska tandemoppiminen perustuu siihen, että **kaksi erikielistä** ihmistä oppii vastavuoroisesti toistensa äidinkieliä, ei tandem lähtökohtaisesti sovi kaksikielisille, äidinkielenomaisen kielen opetukseen osallistuville oppilaille. Vastavuoroisuus eli se, että molemmat osapuolet oppivat toisiltaan ja saavat vuorotellen myös tuntea itsensä taitaviksi ja toimia mallina äidinkielessään, on erittäin tärkeää

oppilaiden motivaation ja yhteistyön toimimisen

kannalta. Tandemissa on siis aina **kaksi**

oppivaa osapuolta, se ei ole yksisuuntaista

opettamista tai tukea yhdeltä oppilaalta

toiselle. Tämän vuoksi luokkatandem on

Suomessa tarkoitettu nimenomaan toisen

kotimaisen kielen opetukseen: suomen- ja

ruotsinkielisillä on kahden kansalliskielen

ja kahden rinnakkaisen koulujärjestelmän

ansiosta samanlaiset mahdollisuudet ja saman-

lainen tarve oppia toistensa kieltä.

"Bra att man får prata med en finskspråkig, och att man fick en inblick i hurdana svenskalektioner de finskspråkiga har"

Muiden kielellisten taustojen kuin kotimaisten kielten huomioonottaminen luokkatandemissa vaatii suunnittelua ja joskus myös erityisjärjestelyjä. Oppilaiden, joilla on **jokin muu kotikieli** ja heikohkot taidot koulukielessään (suomi tai ruotsi), on hankalaa tai jopa mahdotonta toimia kielellisenä mallina ja tukena tandemparilleen. Näissä tilanteissa yksi mahdollinen ratkaisu on sijoittaa koulukielessään heikko oppilas kolmanneksi ryhmään, jossa on toinenkin saman

koulun oppilas, jolle koulukieli on myös äidinkieli (ks. 2.3.2). Kolmen hengen ryhmät voivat olla ratkaisuna myös tilanteissa, joissa jollakin oppilaista on erityisvaikeuksia, kuten vakava lukihäiriö. Muissa **erityistapauksissa**, esim. kuulo- ja näkövammaisten oppilaiden osallistuessa luokkatandemiin, opetusta ja työtapoja voidaan soveltaa heille sopiviksi samoin periaattein kuin muussakin opetuksessa.

1.3 Vad innebär autenticitet i klasstandem?

I dagens språkundervisning betonas autenticitet både vad gäller val av material och arbetssätt. Språkinläringen i klasstandem sker i **autentisk språkanvändning** med en modersmålsanvändare. Med detta avses att målet med interaktionen inte är enbart att öva mål-språket utan också att **förmedla ett budskap: kunskap, tankar och känslor**. Eleverna erbjuds möjlighet att tala om sådant som de själva upplever som viktigt och intressant. Skolkontexten med läroplan, kursmål och bedömningskriterier begränsar naturligtvis möjligheten till enbart självvalda diskussionsämnen och på så sätt helt autentisk interaktion. Målet är dock att så mycket som möjligt inkludera elevernas egna tankar och intressen i alla uppgifter så att läroplanens mål och innehåll ändå följs. Då man inkluderar elevernas egna inlärningsbehov och intressen och ger dem möjligheter till äkta diskussioner och meningsutbyten kan detta antas öka deras motivation till språkanvändning och språkinläring.

I klasstandem finns det goda förutsättningar för att skapa autentiska språkanvändningssituationer för eleverna i och med att modellen bygger på pararbete och interaktion med en modersmålsanvändare. Hur bra dessa förutsättningar utnyttjas beror på hurdana **uppgifter** som används. Detta hur **meningsfulla** olika uppgifter upplevs är starkt kopplat till graden av autenticitet. Det är viktigt att planera uppgifterna så att de skapar utrymme för elevernas egen **kreativitet** och egna tankar. På detta sätt lär tandempartnerna också känna varandra på ett mer personligt plan, vilket fördjupar deras samarbete och kontakt till den andra språkgruppen. Detta innebär exempelvis att man borde undvika att använda alltför många diskussionsuppgifter med färdiga repliker som sätter ord i munnen på eleverna

och i stället uppmana dem att uttrycka olika innehåll med egna ord. På detta sätt skapas bl.a. naturliga situationer för användning av olika **kommunikationsstrategier** (se 2.3.4). Användning av kommunikationsstrategier är något som man kan (och enligt bl.a. grunderna för läroplanen ska) öva, eftersom de möjliggör kommunikation även med begränsade språkfärdigheter.

Klasstandem som modell för språkundervisning bygger på **nätverkande** och på att eleverna från olika språkgrupper genom samarbetet lär känna varandra. Detta innebär att det uppstår äkta och **personliga kontakter** med den andra språkgruppen. För eleverna är det också viktigt att dessa kontakter skapas med jämnåriga. Interaktionen med en jämnårig tandempartner upplevs som naturlig och motiverande, vilket ger förutsättningar för kontakter till den andra språkgruppen och det andra språket även utanför lektionstid. Eleverna uppskattar möjligheten att lära sig hur en jämnårig på riktigt uttrycker sig på målspråket, vilket inte alltid överensstämmer med skolboksexempel. Detta innebär att man inte nödvändigtvis alltid följer alla normer och grammatiska regler, vilket är vanligt i muntlig språkanvändning. Modersmålsanvändare är inga

“Mycket bra eftersom man lär sig ett vardagligt sätt att prata som man kan utnyttja på fritiden, alltså inte endast teoretiskt”

“Pääsee käyttämään ruotsia oikeissa tilanteissa”

”perfekta” språkanvändare. Det autentiska syns alltså i att man får lära sig hur modersmålsanvändare använder språket i praktiken. I vissa fall kan det vara skäl för läraren att lyfta upp vissa aspekter till diskussion och jämföra talspråk och skriftspråk. Sådana diskussioner ökar elevernas språkliga medvetenhet om både målspråket och modersmålet.

1.4 Varför jobbar man i par i klasstandem?

I grunderna för läroplanen lyfts gemensamt lärande och par- och smågruppsarbete fram som primära arbetssätt i all undervisning. I

klasstandem är **pararbete** den huvudsakliga arbetsformen. I klass-tandem bildas paren av elever med olika modersmål. Det är även möjligt att använda sig av gruppuppgifter där flera par jobbar tillsammans, vilket också har efterlysts av eleverna.

"Hyvää, kivaa ja monipuolista. Parin kanssa on välillä vähän yksipuolista, ryhmässä on enemmän ääniä ja mielipiteitä"

Motiven till att just pararbete rekommenderas i klasstandem är flera. För det första **maximerar** pararbetet den **tid** som tandempartnerna har **för den egna språkanvändningen** på målspråket i lärandeprocessen och ger dem möjlighet att fokusera på just det som de själva vill och behöver lära sig. Två elever med samma

målspråk har aldrig exakt samma behov

och intressen och därför behöver man i större grupper dela tiden mellan flera lärandeparter, vilket ger mindre tid för de enskilda eleverna. Det finns också en stor risk att de elever som kan målspråket bättre eller är mer pratsamma och dominanta till sin natur tar över i grupper och de svagare och blygare eleverna får mindre tid för sina frågor och för sin språkanvändning.

För det andra innebär pararbete att båda tandempartnerna måste **aktivera sig** för att interaktionen och samarbetet överhuvudtaget ska löpa. På detta sätt tvingas alla elever att delta mer aktivt än i större grupper. Ett samarbete mellan tandemparen i grupper på 4–6 elever kan dock rekommenderas som omväxling till pararbetet. Grupparbete ger eleverna möjlighet att lära känna även andra än den egna tandempartnern. Då eleverna i hela gruppen känner till varandra underlättar det också i situationer där man p.g.a. någon elevs frånvaro blir tvungen att skapa tillfälliga tre personers grupper (se 2.3.2).

"Bra att mellanåt vara 4 st. Då får man prata med en annan finskspråkig än sitt eget tandempar"

"Jag gillar inte alltid att vara fler än två i grupp, för då kan det hända att de som är finskspråkiga, om det är på finska, bara talar själva"

För det tredje upplever många att det är lättare att använda målspråket då det är endast en människa som lyssnar på en. Pararbete som arbetsform bidrar alltså till att **sänka tröskeln** för att använda målspråket. För många är det speciellt svårt att våga använda språket med en bättre andraspråksanvändare med samma modersmål som en själv. I tandemparen får eleverna tala på tumanhand och då de därtill turas om med att vara den lärande parten och modell och stöd i sitt eget modersmål, vågar de använda målspråket mer ledigt.

“Ingen av oss kan tala det främmande språket så bra, men vi förstår varandra och hjälper varandra”

Tanken i klasstandem är att man jobbar med en och samma tandempartner en längre tid, t.ex. under en hel kurs i gymnasiet. Ett **långsiktigt** pararbete med samma tandempartner ger eleverna möjlighet att lära känna varandra och skapa en personlig kontakt. Med tiden lär sig tandempartnererna hurdan stöd den andra önskar sig och vilka språkliga aspekter som tandempartneren upplever som svåra. Därmed kan de hjälpa varandra på ett mer effektivt sätt (se 2.3.5). Elevernas feedback visar att det är viktigt att de känner sin tandempartner och känner sig trygga innan de tar itu med kognitivt och språkligt krävande uppgifter. Då man arbetar i samma tandempar en längre period möjliggör det alltså en progression från innehållsligt och språkligt enklare lära känna varandra-uppgifter (se 3.1.1) till mer avancerade uppgifter under kursens gång.

“Man pratar oerhört mycket mera finska på en tandemkurs än på en vanlig”

Ständiga parbyten däremot skulle kräva mer tid för uppvärmning och presentation av sig själv i början av varje lektion.

I klasstandem fördelas tiden jämnt mellan båda språken. I praktiken innebär detta att under hälften av tandemlektionerna använder eleverna sitt målspråk och under andra hälften sitt modersmål. Eftersom klasstandem bygger på pararbete, får man under de lektioner då man använder sitt målspråk mer tid för egen språkanvändning än i helklassundervisning. Arbets sättet i klasstandem är mycket elevcentrerat vilket maximerar tiden

för det egna lärandet. Ibland ifrågasätts det hur mycket nytta eleverna har av den tid som används till deras eget modersmål därför att man tror att den tiden är borta från elevernas lärande av målspråket. Lyckligtvis är det inte så svartvitt. Det att man använder hälften av tiden till sitt eget modersmål baserar sig på principen om ömsesidighet (se 1.1) som är hörnstenen i hela tandemsamarbetet. Den tid som används till elevernas modersmål ska ändå inte ses enbart som byteshandel med tandempartnern, utan erbjuder också värdefulla möjligheter till lärande.

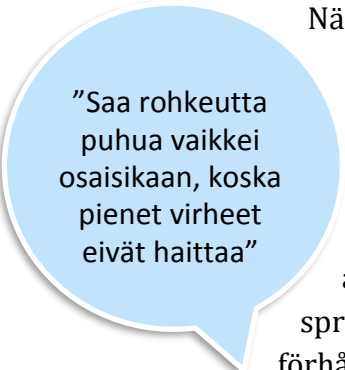
Den tid som eleverna använder till att stödja sin tandempartner och vara modell på sitt eget modersmål bidrar till att öka den **språkliga medvetenheten**. Detta gynnar lärandet av både målspråket och andra språk. Samtidigt blir eleverna också mer medvetna om olika sätt att lära sig språk. Detta förstärker deras kunskaper i **livslångt språklärande**. När tandemdeltagarna stöttar

varandra, får de också själva ett nytt utifrånperspektiv på sitt **eget modersmål och sin egen kultur**. Eleverna lär sig att kontrastera sitt eget modersmål och sin egen kultur mot andra språk och kulturer samt ifrågasätta och reflektera över sådant som de ansett vara självklart. Även om endast ett språk åt gången används som det huvudsakliga målspråket kan många uppgifter med fördel planeras så att eleverna uppmuntras till att kontrastera språken. I en del av uppgifterna används språken också parallellt och på så sätt lär sig båda tandempartnerna samtidigt sitt målspråk (se 2.4.1). En

finsklektion kan således också innehålla lärande av svenska och vice versa.

Ömsesidighet och den tid som används till modersmålet är viktiga också eftersom de förstärker **jämställdheten** mellan tandemspråken samt bidrar till att eleverna får känna sig duktiga. På målspråket kan eleverna ofta uttrycka sig endast begränsat, vilket kan vara frustrerande när det samtidigt är meningen att de ska lära känna en ny person. På sitt modersmål får eleverna möjlighet att uttrycka sig själva och sina tankar precis som de vill, utan språkliga begränsningar. Detta är viktigt för att kontakten mellan tandempartnerna ska bli äkta och personlig.

”Saa rohkeutta
puhua vaikkei
osaisikaan, koska
pienet virheet
eivät haittaa”

När eleverna agerar som språkmodeller och språkliga stöd märker de också att även tandempartnern har problem med sitt målspråk. Det kan vara skönt att märka att man inte är den enda som gör fel och därmed blir eleverna mindre nervösa då det gäller att använda målspråket. Då man turas om mellan språken blir tandempartnerna mer jämställda i förhållande till varandra: ingendera behöver hela tiden känna sig som den som inte kan och blir korrigerad. Detta uppmuntrar eleverna till att **våga tala** sitt målspråk och till att inte vara alltför rädda för att göra fel. Fel och problem i språkproduktion ses i klasstandem, liksom i all språkundervisning idag, som **möjligheter till lärande**, inte som misslyckanden.

1.5 Mikä opettajan rooli on luokkatandemissa?

Nykyisen oppimisenäkemyksen mukaan opettaja ei toimi tiedon lähteenä ja välittäjänä vaan lähinnä erilaisten oppimisympäristöjen suunnittelijana ja oppimisen ohjaajana. Luokkatandemissa opettajan rooli voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen. Ensimmäinen, **ohjaajan** rooli, on yhteinen kaikkien aineiden opettajille. Toinen, **kieliasiantuntijan** rooli, on yhteinen kaikille kieltenopettajille. Luokkatandemissa opettajalla on myös kolmas, nimenomaan tandemyhteistyöhön liittyvä rooli, jota kutsumme **valmentajaksi**. Käytännön

opetustyössä nämä osa-alueet limittyvät toisiinsa ja opettaja voi toimia samanaikaisesti useassa roolissa.

Ohjaaja

Ohjaajan rooli käsittää opetuksen suunnitteluun, oppilaiden ohjeistukseen, ryhmän toiminnan organisointiin ja oppimisen arviointiin liittyviä tehtäviä. Opettaja siis luo oppilaille mahdollisuuksia oppimiseen ja tukee heidän oppimisprosessejaan. Luokkatandemissa painottuvat erityisesti kurssikokonaisuuden suunnitteluun ja opetuksen organisoimiseen liittyvät tehtävät. Luokkatandem eroaa muista opetuksen malleista siinä, että suunnittelu, organisointi ja arviointi tehdään yhdessä yhteistyökoulun tandemopettajan kanssa. Opettajien yhteistyö ja yhteinen vastuu kokonaisuuden ohjaamisesta ja hallinnasta ovat luokkatandemin kulmakiviä (ks. 2.2). Käytännön opetustilanteissa tärkeimpänä ovat ohjeistukseen liittyvät tehtävät. Hyvin suunnitellut ja ohjeistetut tehtävät ovat välttämättömiä tandemparien itsenäisen yhteistyön sujumiselle. (ks. 2.4.2).

Ohjaajan rooliin kuuluva oppilaiden ohjeistus ja toiminnan organisointi tarkoittaa käytännössä esimerkiksi, että opettaja huolehtii oppilaiden keskittymisestä oikeaan kohdekieleen. Joskus oppilaat päätyvät ohjeistuksesta huolimatta käyttämään toista kieltä kuin tunnin kohdekieltä, jolloin opettaja muistuttaa heitä oikean kohdekielen käytöstä. Riski toisen kielen käyttöön on suurin, jos toinen parin osapuolista on tandemkielessään selvästi vahvempi kuin toinen. Jos pari käyttää aina vahvempaa yhteistä kieltään, ei oppilas, jolla on heikompi kielitaito, saa mahdollisuutta oppia kohdekieltään.

Kieliasiantuntija

Luokkatandem soveltuu malliksi nimenomaan kielenopetukseen, koska siinä opettajilta vaaditaan **kieliasiantuntijuutta**, johon sisältyvät sekä kohdekielen hallinta että kielenoppimisen strategioiden ja oppimistapojen tuntemus. Nämä taidot kuuluvat jokaisen kielenopettajan ammattiosaamiseen, ja kieliasiantuntijan rooli onkin tuttu kaikille kielenopettajille. Muiden aineiden opettajilta tätä ei sen sijaan voi odottaa samassa määrin.

Yleisten kielenoppimisen periaatteiden ja prosessien lisäksi opettajan on osattava erityisesti opetuksen **kohdekieli** ja kyettävä kontrastoidaan sitä koulun opetuskieleen ja muihin kieliin. Opettajan on myös tunnettava kohdekielen ongelmakohdat ja hallittava kyseisen kielen kielioppi. Nämä tiedot ja taidot kuuluvat nimenomaan kyseisen kielen opettajan ammatillisiin valmiuksiin. Tämän vuoksi luokkatandemissa ruotsin kielen opetuksesta vastaa suomenkielisen koulun ruotsinopettaja ja suomen kielen opetuksesta ruotsinkielisen koulun suomenopettaja. Opettajan kieli määräytyy siis opetettavan aineen, ei koulun kielen mukaan. Koska luokkatandemissa työskennellään kielellisesti sekoittuneissa oppilasryhmissä, molemmat kielet ovat koko ajan kohdekielenä toiselle puolelle ja äidinkielenä toiselle puolelle ryhmästä. Oppitunneilla keskitytään pääasiassa kyseisen tunnin kohdekieleen, eli ruotsin tunneilla ruotsiin ja suomen tunneilla suomeen. Toinenkin kieli on kuitenkin koko ajan läsnä, ja se voi nousta keskustelun kohteeksi erityisesti tietyissä tehtävätyypeissä (esim. sanaristikot, pelit, käännöstehtävät, ks. 2.4.1) sekä ongelmallisissa tilanteissa, joissa toista kieltä käytetään tukikielenä kohdekielen lisäksi. Koska kielten vertailu lisää oppilaiden kielitietoisuutta, opettajan kannattaa tukea ja kannustaa oppilaita vertailemaan kieliä. Samalla vertailu tarjoaa tandemparin osapuolille mahdollisuuden samanaikaiseen molempien kohdekielten oppimiseen. Kieliä vertailtaessa tulee kuitenkin muistaa, että päävastuu suomen kielen opetuksesta on suomen kielen oppitunneilla ja suomenopettajalla ja päinvastoin.

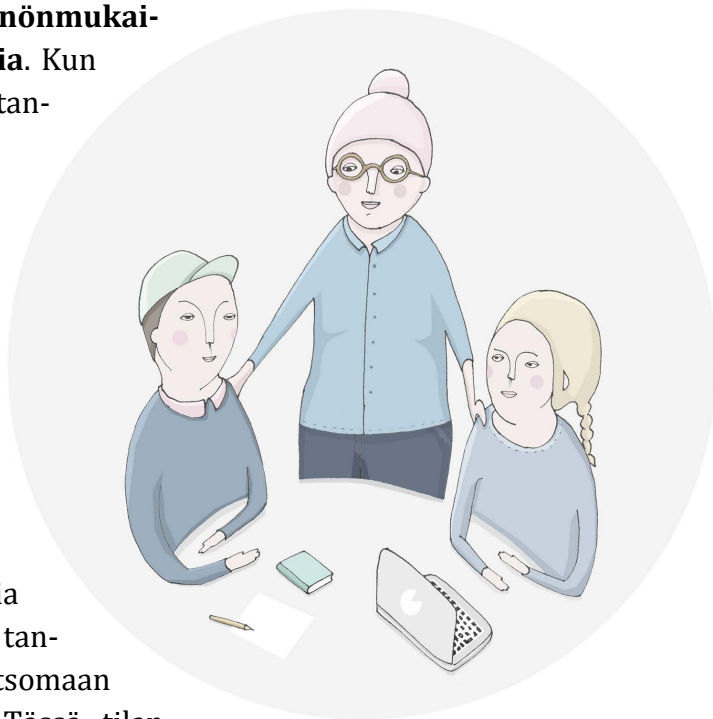
Kieltenopetuksessa opettaja on perinteisesti oppilaiden tärkein kohdekielen **kielimalli**. Luokkatandemissa opettaja toimii kaksi-/monikielisen kielenkäyttäjän mallina, mutta hänen merkityksensä kohdekielen kielimallina on vähäisempi. Tärkein kielimalli luokkatandemissa on tandemparin äidinkielinen osapuoli. Luokkatandem perustuu kielten vuorotteluun ja rinnakkaisuuteen, mikä näkyy myös opettajan antamassa kielimallissa.

Vaikka opettajan merkitys kielimallina on luokkatandemissa muita kieltenopetuksen malleja pienempi, hänen roolinsa kielen asiantuntijana on kuitenkin merkittävä. Äidinkieliset oppilaat toimivat nimenomaan samanikäisenä kohdekielen puhujan mallina. Heiltä ei kuitenkaan voida odottaa samanlaista kieliasiantuntijuutta kuin kieltenopettajalta: oppilaat eivät osaa selittää esimerkiksi kieliopin tai ääntämisen **säännönmukai-**

suuksia ja **poikkeuksia**. Kun

oppilaat törmäävät tandemkeskusteluissaan tällaisiin kysymyksiin, opettajan rooli on niihin vastaamisessa tärkeä.

Seuraavassa esimerkissä oppilaat työskentelevät suomen kielioppitehtävän parissa, jossa heidän tulee käyttää abessiivia (-tta). Opettaja tulee tandemparin luokse katsomaan heidän vastauksiaan. Tässä tilanteessa opettajan rooli on tärkeä. Ruotsinkielinen Daniel taivuttaa sanan *paidatta* ensin väärin, joten suomenopettaja kertoo kielioppisäännön. Tällaista selitystä ei voi odottaa äidinkieliseltä oppilaalta (Jenna). Sen sijaan Jenna osaa korjata pariaan, kun hän sekoittaa kaksi eri muotoa (*ilman paidatta*).

Paidatta

- Opettaja: tämä on ihan oikein (.) mutta sitten on vielä olemassa että tuon saisi vaan **yhdellä sanalla sanottua(.)ilman taukoa tauotta ilman ruokaa ruuatta** niin |mikä
- Daniel: |pai-paidaitta ilman pait
- Opettaja: **paita paidan n bort och ändelsen på**
- Daniel: paidatta
- Opettaja: paidatta (.) aivan (.) hyvä
- Jenna: hei mut kato sen pitää olla se ilman paitaa koska nyt se on ilman paidatta (tauko)
- Opettaja: **paidatta ((katsoo oppilaiden paperia)) se tarkoittaa samaa kun ilman paitaa paidatta tta-pääte tarkoittaa |sä du ((näyttää paperia))**
- Jenna: |sun pitää ottaa toi ilman sieltä pois
- Opettaja: mm pois
- Daniel: okei okei
- Opettaja: jess

Luokkatandem ja tandemparien yhteistyö rakentuvat pääasiassa kielen käytölle vuorovaikutuksessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö myös **kielen muotoa** ja erilaisia **kielioppisisältöjä** voisi ja pitäisi nostaa esille luokkatandemissa. Kielenkäyttö ja kielioppi eivät ole toistensa vastakohtia. Hyvän kielitaidon omaksumiseen tarvitaan mahdollisuuksia käyttää kieltä ja onnistumisen kokemuksia tässä. Pystyäkseen viestimään ja tullakseen ymmärretyksi on myös tiedettävä, kuinka kieli toimii. Kielioppia siis tarvitaan. Tandemparien työskentelyssä ei painotu normatiivinen kielioppi, eli säännöt, joita voi opetella ulkoa, vaan todellisen kielenkäytön kuvaaminen sekä selittävä kielioppi, jossa pohditaan kielen **säännönmukaisuuksia**. Koska oppilaat usein ovat tottumattomia pohtimaan kieltä tältä kannalta, opettajan malli ja tuki kieliasantuntijana on tärkeä.

“Nu fick man lära sig använda det man vet”

Kielioppisisältöjen tuomisessa tandemtunneille pätee sama periaate kuin muissakin harjoituksissa: mielekkäät harjoitukset ovat sellaisia, joissa äidinkielen oppilas pystyy tukemaan toisen kielen oppijaa ja toimimaan mallina (ks. myös 2.4.1). Sääntöjen opettaminen on

opettajan tehtävä. Äidinkielen oppilas osaa ilmaista itseään kohdekielen normien mukaisesti ja toimia näin kielimallina myös erilaisissa kielioppisisällöissä muttei välttämättä selittää sääntöjä. Karkeasti yleistäen voi sanoa, että oppilaat yhdessä äidinkielisten tandempariensä kanssa soveltavat opettajan opettamia kielioppisisältöjä.

Kieliopin tuntemusta vahvistavat tehtävät tulee suunnitella niin, että äidinkielen oppilaan kielentuntemus ja kielikorva riittävät tehtävän suorittamiseen, eli että hän esimerkiksi tietää, kuinka asia hänen äidinkielellään sanotaan tai hän tunnistaa kahden eri muodon merkityseron. Alla olevassa esimerkissä *Mökillä–Mökissä*, suomenkielinen Minna auttaa ruotsinkielistä Aronia ymmärtämään suomen kielen muotojen merkityksiä:

Mökillä–Mökissä

Aron: mökillä on (.) on kun se on (.) ää vaan (.)
no (.) mökin luo ja mökissä on kun hän on (.)
mökissä (.) joo

Minna: mökissä on niinku mökissä sisällä

|ja

Aron:

|jaa

Minna: ja mökillä että yleensä on siellä

Aron: |joo joo

Minna: |niinku esimerkiksi saarella

Tällaisten tehtävien suunnittelemiseen vaatii opettajalta molempien kielten tuntemusta ja kykyä kontrastoida niitä, eli kieliasiantuntijuutta.

Valmentaja

Ohjaajan ja kieliasiantuntijan roolien lisäksi luokkatandemopettaja toimii myös **valmentajana**, joka auttaa tandempareja heidän yhteistyössään. Varsinkin silloin, kun luokkatandem on oppilaille uusi työtapana, heidän ei voida olettaa osaavan ohjata oppimistaan ja parityöskentelyään itsenäisesti. Toimivan yhteistyön rakentamiseen tarvitaan opettajan tukea. Koska opettajan rooli kielimallina ja kielellisenä tukena on luokkatandemissa perinteistä kieltenopetusta vähäisempi, hänelle jää enemmän aikaa valmentajan tehtävään.

Opettaja seuraa tandemparien toimintaa, tunnistaa toiminnassa oppimismahdollisuuksia ja ongelmakohtia sekä auttaa oppilaita tehostamaan yhteistyötään erilaisten tehtävien tekemisessä (ks. 2.3.4). Tandemparien **yhteistyön tukeminen** on tärkeää, koska se vaikuttaa myös oppilaiden motivaatioon. Huonosti toimiva parityöskentely voi pilata hyvänkin motivaation, ja tilanteen korjaaminen on hankalampaa kuin sen ennaltaehkäisy.

Valmentajan roolissa opettaja siis **tukee molempia oppilaita**, niin oppivaa osapuolta kuin äidinkielistäkin, heidän parityöskentelyssään. Hän auttaa tandemparien osapuolia löytämään heille sopivat työskentelytavat ja tukee näin oppilaiden **kehittymistä aktiivisiksi toimijoiksi**, jotka **ohjaavat omaa oppimistaan**. Opettaja auttaa oppilaita tunnistamaan oman oppimistyykinsä ja valitsemaan sen mukaisia työskentelytapoja sekä käyttämään toisiaan kielellisinä malleina. Opettaja myös varmistaa, että tandemparit noudattavat tandemperiaatteita, niin että molemmat osapuolet hyötyvät yhteistyöstä.

Varsinkin aluksi äidinkieliset oppilaat kaipaavat paljon tukea omassa roolissaan kielellisenä mallina ja tukena, esimerkiksi siinä, kuinka auttaa paria ja vastata omaan äidinkieleen liittyviin kysymyksiin. Seuraavassa esimerkissä ruotsinkielisen Danielin täytyy löytää oikea sijamuoto suomen kielen aukkotehtävää varten. Daniel yrittää taivuttaa sanaa, löytämättä kuitenkaan haettua muotoa. Hänen tandemparinsa Jenna kertoo oikean muodon, jonka suomenopettaja vahvistaa. Tämän jälkeen opettaja antaa Jennalle esimerkin, kuinka hän voi auttaa Danielia löytämään oikean muodon.

Miltä hän putosi

Daniel: putosi (.) kive-kive-kivessä (.) no se on
Jenna: kiveltä
Opettaja: eli sä voit aina miettiä et jos sä voit
auttaa niinku (.) |miltä hän putosi
|((kääntyy J:tä kohti))
Jenna: joo
Opettaja: että jos sä voit niinku löytää semmosen
kysymyksen joka auttais sitten et se löytyy
se oikee muoto

Opettajan rooliin valmentajana kuuluu myös muistuttaa oppilaita siitä, että kaiken yhteistyön tavoitteena luokkatandemissa on **kielenoppiminen**. Mielekkäitä tehtäviä tehdessä oppilaat keskittyvät joskus jopa liiaksi sisältöön, jolloin heitä on hyvä muistuttaa keskittymään myös kieliin ja niiden oppimiseen.

Kun kieliä käytetään vuorotellen, molemmat kielet ovat tasa-arvoisia. Ne ovat vuorotellen oppimisen kohdekielinä, ja niiden osaaminen on siis tavoittelemisen arvoista. Näin luokkatandemissa rakennetaan opetussuunnitelmien perusteissa mainittua **yhteisymmärrystä** ja **siltoja** kieliryhmien välille. Oman äidinkielen asema tavoiteltuna oppimisen kohteena on tärkeä varsinkin vähemmistökielelle ja sen puhujille, mutta myös enemmistökieliryhmälle.

2.

Praktiskt genomförande av klasstandem Luokkatandemin käytännön toteutus

2.1 Kuinka rakentaa yhteistyö koulujen välille?

Luokkatandemin toteutus edellyttää kahden koulun välistä yhteistyötä. Yhteistyön suunnittelu ja toteutus ei ole pelkästään kieltenopettajien tehtävä, vaan tähän tarvitaan myös koulun johdon tuki ja asiantuntemus. Ensimmäinen askel tandemyhteistyötä suunniteltaessa on löytää **yhteistyökoulu**. Luokkatandemissa koulujen on sijaittava sellaisen **välimatkan** päässä toisistaan, että oppilaat pystyvät siirtymään koulupäivän aikana koulusta toiseen. Myös opettajien olisi hyvä pystyä tapaamaan toisiaan usein, sillä tandemopetus edellyttää opettajien jatkuvaa yhteistyötä. Yhteistyö on luonnollisesti helpompaa, jos koulut sijaitsevat lähellä toisiaan. Jotta tandemopetusta pystytään ylipäänsä järjestämään, tarvitaan opettajia, jotka haluavat **sitoutua** yhteistyöhön ja lähteä **kehittämään** luokkatandemia omassa koulussaan.

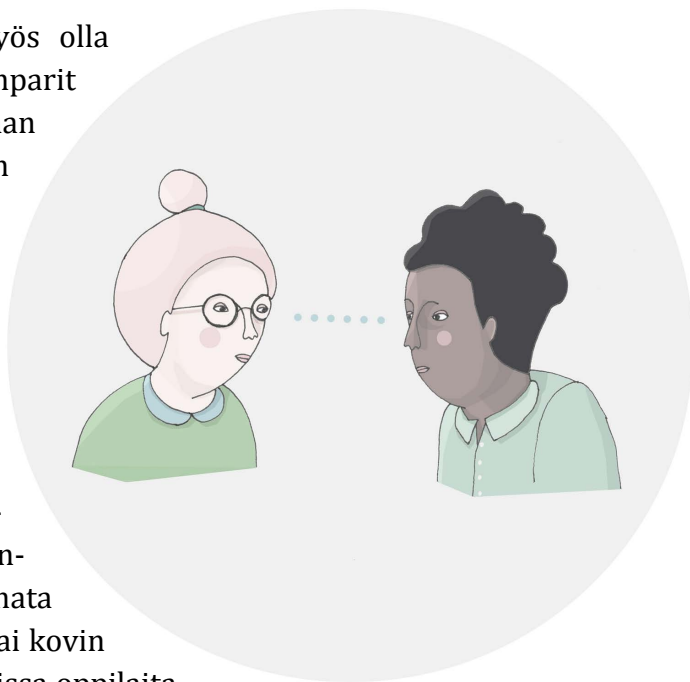
Koko yhteistyön edellytyksenä on, että koulujen rehtorit mahdollistavat tandemopetuksen järjestämisen. Ensimmäiseksi tulee huomioida koulujen **jaksojärjestelmät ja lukujärjestykset**. Yhteistyö helpottuu huomattavasti, jos kouluilla on sama jaksojärjestelmä ja oppitunnit ovat yhtä pitkiä ja samaan aikaan. Rehtoreiden on lukujärjestystä suunnitellessaan tehtävä yhteistyötä ja sijoitettava molempien koulujen tandemkurssit samaan palkkiin/samaan kellonaikaan, jotta tandemopetus onnistuu.

Tandemtuntien sijoittamisessa lukujärjestykseen on huomioitava myös koulujen välinen **välimatka**. Mikäli koulut sijaitsevat lähellä toisiaan ja oppilaat ehtivät hyvin siirtyä koulusta toiseen välitunnilla, ei tandemtunnin ajankohdalla ole niin suurta väliä. Jos taas siirtymiseen kuluu enemmän aikaa, tandemtunnit on hyvä sijoittaa päivän alkuun tai loppuun. Tandemkurssit voivat myös sisältää vierailuja ja muita koulun ulkopuolisia aktiviteetteja, ja nämä helpottuvat, jos tandemtunnit on sijoitettu ensimmäisille tai viimeisille tunneille, jolloin oppilaiden siirtymiset paikasta toiseen vähenevät.

Luokkatandemissa oppilaat työskentelevät pareittain, joten opetusryhmien on oltava suurin piirtein samankokoiset. Ihanteellista on tietysti, että opetusryhmät ovat juuri samankokoiset, jolloin jokainen oppilas saa oman tandemparin. Todellisuudessa tämä on kuitenkin

harvoin mahdollista, ja tällöin osa oppilaista sijoitetaan kolmen hengen ryhmiin (ks. 2.3.2). Parin kanssa työskentely on kuitenkin pääsääntöisesti tehokkaampaa ja mielekkäämpää, joten oppimisen kannalta **tasakokoiset opetusryhmät** ovat paras ratkaisu. Tällöin oppilailla on enemmän mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja vastavuoroiseen yhteistyöhön (ks. 1.4). Muuten luokkatandemopetus ei aseta erityisiä vaatimuksia ryhmäkoolle.

Opetustilojen tulee myös olla sellaiset, että tandemparit pystyvät kommunikoimaan kasvokkain ja saamaan jonkinlaisen työrauhan. Parien on pystyttävä tutustumaan ja rakentamaan luottamusta toisiinsa, jotta yhteistyö alkaa sujua. Tämä ei onnistu, elleivät parit pysty luomaan katsekontaktia toisiinsa. Tandemtunteja ei siis kannata sijoittaa kielistudioihin tai kovin pieniin opetustiloihin, joissa oppilaita on vaikea sijoittaa istumaan kasvotusten.

Lukiossa kurssitarjottimia tehtäessä tandemkurssit on merkattava erikseen, jotta oppilaat erottavat kurssit muista kielten kursseista. Jos suomen- ja ruotsinkieliset opetusryhmät halutaan saada samankokoisiksi, voidaan tandemkurssien osallistujamäärää rajoittaa. Tandemkurssista täytyy myös **tiedottaa** oppilaille, jotta he tietävät mistä on kyse ja jotta kiinnostus kurssien valitsemiseen herää. Tiedotus voi tapahtua sähköisesti koulun tiedotuskanavan kautta, ja suomen- ja ruotsinopettajat voivat pitää infotilaisuuksia sekä oppilaille että vanhemmille. Koulujen kotisivuilla on myös hyvä tiedottaa luokkatandemista.

Jokaisella koululla on omat sääntönsä esimerkiksi poissaoloista ja kurssien keskeytyksistä. Tandemkoulujen olisi hyvä luoda **yhteiset pelisäännöt**, jotta oppilaat tietävät miten toimia. Koulujen rehtoreiden kannattaa sopia säännöistä yhdessä opettajien kanssa, ja oppilaille on tiedotettava yhteisistä tandemsäännöistä. On tärkeää, että kaikkia oppilaita koskevat samat säännöt, sillä läsnäolo tandemtunneilla on edellytys parityöskentelylle ja tandemopiskelulle. Yhteisten pelisääntöjen puute voi nakertaa yhteistyötä ja heikentää oppilaiden opiskelumotivaatiota. Opettajien on myös hyvä sopia tandemkurssien arvioinnista yhdessä ja kertoa arviointikriteereistä oppilaille heti kurssin alussa (ks. 2.2.6).

Opettajien ja rehtoreiden kannattaa myös yhdessä miettiä **opetus-suunnitelmien sisältöjä** ja mahdollisesti tehdä koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan lisäyksiä tandemkurssien osalta. Opettajat suunnittelevat yhdessä tandemkurssien sisällön opetussuunnitelman pohjalta. Tämä on tärkeää, jotta tandemtunneilla tulee käytyä läpi kaikki opetussuunnitelman määrittelemät sisällöt (ks. 2.2.2).

Tandemyhteistyön käynnistäminen vie oman aikansa ja edellyttää sekä koulun johdon että opettajien **panostusta ja sitoutumista** työhön. Käytännön asioiden suunnittelussa on hyvä, jos opettajat ja rehtorit tekevät yhteistyötä, jolloin molempien näkemys ja osaaminen tulevat huomioiduksi. Ensin tulee päättää, mitkä kurssit toteutetaan tandemina ja kuinka suuri osa kurssista on tandemopetusta. Tässä tarvitaan opettajien asiantuntemusta kurssien sisällöistä sekä rehtoreiden tietämystä lukujärjestyksen teosta.

Kun kahden koulun välisestä yhteistyöstä on sovittu, on opettajien syytä tavata ja lähteä tarkemmin suunnittelemaan, miten opetus toteutetaan (ks. 2.2). Tandemkursseissa opettajat tekevät tiiviisti yhteistyötä sekä kurssin suunnittelu- että toteutusvaiheessa. Vaikka opettajista voi alkuun tuntua, että tandemkurssien toteuttaminen vie paljon aikaa, tehty työ palkitsee sekä opettajat että oppilaat. Kun yhteistyö on saatu käyntiin ja tandemkurssit muokattua kouluille sopiviksi, helpottuu opettajien suunnittelutyö huomattavasti. Opettajat tekevät kuitenkin aina tandemkursseilla yhteistyötä, ja on tärkeää,

että he pystyvät luottamaan toisiinsa ja siihen, että kumpikin hoitaa osansa työstä.

Luokkatandem on **yhteistyökoulujen**, ei pelkästään suomen- ja ruotsinopettajien, **yhteinen projekti** ja kaikilla on oma roolinsa sen toteutumisessa. Opettajat tekevät suuren työn tandemyhteistyötä ja -kurseja suunnitellessaan, ja rehtoreiden tuki ja kannustus on tärkeää. Luokkatandem on juuri sitä, mihin opetussuunnitelman perusteetkin tähtäävät, eli kommunikatiivisuuden lisäämistä ja siltojen rakentamista kieliryhmien välille.

2.2 Miten suunnitella tandemkurssi?

Luokkatandemin onnistuminen parhaalla mahdollisella tavalla edellyttää suomen- ja ruotsinopettajien yhteistyötä. Opettajat suunnittelevat yhdessä tandemkurssin kokonaisuuden ja sopivat kurssin arvioinnista sekä tekevät paljon yhteistyötä yksittäisten tuntien suunnittelussa. Tähän lukuun on koottu mm. kurssisuunnittelua, opetusmateriaalien valintaa ja opettajien ja oppilaiden suorittamaa arviointia koskevia käytännön neuvoja.

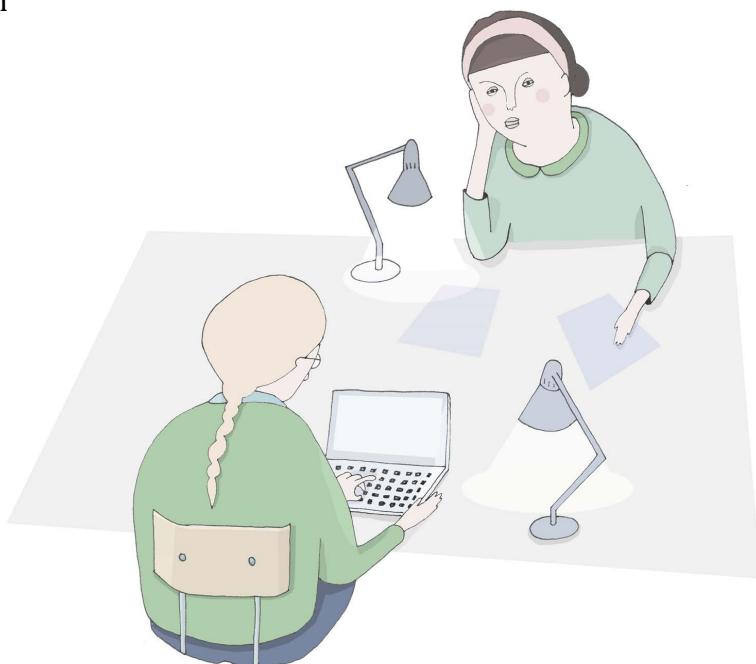
2.2.1 Miten opettajat suunnittelevat tandemkurssin yhdessä?

Tandemkurssin suunnitteluvaihe on erittäin tärkeä, sillä se luo pohjan hyvälle yhteistyölle ja onnistuneelle kurssille. Opettajien yhteinen suunnittelu on aikaa vievää, eli opettajat tekevät suurimman työn ennen kurssin alkua suunnitellessaan sekä kurssikokonaisuuden että yksittäiset tandemtunnit. Varsinaisilla tandemtunneilla opettajat saavat nauttia työnsä tuloksista ja oppilaat voivat keskittyä monipuolisiin tandemtehtäviin ja kommunikointiin tandempariensa kanssa. Kokemuksemme on osoittanut, että hyvä suunnittelu ja opettajien yhteistyö on tuottanut tulosta ja että luokkatandem on erinomainen kielenopetuksen malli.

Ennen tandemkurssin alkua opettajien on hyvä laatia yhdessä kurssisuunnitelma ja käydä läpi tiettyjä käytännön asioita. Koulujen rehtorit ovat mahdollistaneet yhteistyön koulujen välillä sijoittamalla

suomen ja ruotsin oppitunnit samaan palkkiin/samaan aikaan pidettävälle oppitunneille (ks. 2.1), mutta opettajat päättävät itse, **mitkä oppitunnit viikossa ovat tandemtunteja** ja mitkä oman ryhmän oppitunteja. Hankkeessa mukana olleissa kouluissa noudatetaan viiden jakson järjestelmää, ja viikossa on yhtä oppiainetta aina kolme 75 minuutin oppituntia. Opetussuunnitelman mukaisissa kursseissa kaksi oppituntia on pidetty tandemtuntina ja yksi oppitunti oman ryhmän kanssa. Viikon ensimmäinen oppitunti on yleensä ollut oman ryhmän tunti, jotta opettaja voi tarvittaessa valmistaa ryhmää tulevaa tandemtuntia varten. Hankekoulujen järjestämässä valinnaisessa tandemkurssissa (ks. käsitteet) kaikki oppitunnit ovat olleet tandemtunteja. Koulujen jaksojärjestelmästä ja oppituntien viikoittaisesta määrästä riippuen opettajat voivat suunnitella omalle koululleen sopivimman aikataulun. **Pääasia on, että tandempareille kertyy sama määrä suomen ja ruotsin tandemtunteja.**

On tärkeää, että opettajat **suunnittelevat tandemkurssit yhdessä**, jotta vältytään päällekkäisyyksiltä ja varmistetaan, että kurssin tavoitteet ja sisältö vastaavat opetussuunnitelmien perusteita. Opettajien kannattaa yhdessä käydä läpi molempien kielten kurssien **aihepiirit ja sisällöt** ja verrata niitä toisiinsa. Tietyt aihepiirit voivat olla molempien kielten kursseissa samat, ja silloin voi yhtä aihepiiriä käsitellä suomen kielen tandemtunnilla ja toista ruotsin kielen tunnilla. Tehtävätyyppien on tällöin oltava sellaisia, että molemmat tandemparin osapuolet saavat mahdollisuuden omaksumaan omalla kohdekielellään sanaston, joka kattaa aihepiirin tärkeimmän sisällön. Tehtävät toimivat siis siten,

että molemmat osapuolet joutuvat sekä työstämään omaa kohdekieltään että samalla auttamaan pariaan tämän oppimisprosessissa (ks. 3.2). Näin molempien sanavarasto laajenee kyseisten aihepiirien osalta. Tämän tyyppiset tehtävät vievät usein enemmän aikaa, mutta ovat samalla erittäin motivoivia, kun molemmat osapuolet ovat samalla oppijan ja ”opettajan” roolissa.

”Ibland kändes det som att vi pratade om samma sak två gånger, både på finska och svenska”

Opettajien kannattaa myös laatia yhdessä **viikko-**
kohtainen suunnitelma, josta selviää, mitä sisältöjä käsitellään ruotsin- ja suomenkielisillä tandemtunneilla ja mitä käsitellään oman ryhmän tunneilla. Näin opettajat pystyvät paremmin huomioimaan, että kaikki tarvittavat osa-alueet tulee käytyä läpi eikä samojen asioiden toistoa tule liikaa. Oppituntikohtainen suunnittelu jää kyseisen kielen opettajalle, mutta varsinkin **tehtävätyyppien** valinnassa on hyvä tehdä yhteistyötä. Kannattaa sopia etukäteen, millä viikolla opettajat teettävät esimerkiksi kirjallisen tehtävän, etteivät oppilaat joudu saman viikon aikana kirjoittamaan sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä tekstiä. Opettajien kannattaa myös suunnitella tehtävätyypit niin, että saman viikon tandemtunnit sisältävät mahdollisimman monta erilaista tehtävätyyppiä ja etteivät lämmittelytehtävät ja tutustumistehtävät ole liian samanlaisia. Näin mielenkiinto säilyy, eivätkä oppilaat koe tekevänsä samoja asioita molempien kohdekielten tandemtunneilla. Opettajien tehdessä yhteistyötä saadaan myös aikaan järkeviä kokonaisuuksia, joissa eri kohdekielten tandemtunnit täydentävät toisiaan. Yhdellä kohdekielellä läpikäyty asia voidaan kerrata lyhyesti toisen kohdekielen seuraavan tandemtunnin alussa, esimerkiksi lämmittelytehtävässä. Näin aihepiiriä tulee käsiteltyä laajemmin molemmilla kielillä. Seuraavalla sivulla on esimerkki opettajien yhteisestä viikkokohtaisesta kurssisuunnitelmasta tandemkursseissa FINA 2 ja RUA 3. Suunnitelma havainnollistaa keskeisten sisältöjen jakamista tandemtuntien ja oman ryhmän tuntien välillä.

Opettajien yhteinen kurssisuunnitelma

Kurssin tavoitteet ja keskeinen sisältö

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa oppilaat suomalaiseen ja suomenruotsalaiseen kulttuuriin, omaan kotimaahan sekä ympäristötietoisuuteen. Kurssin pääpaino on kommunikatiivisessa oppimisessa ja vastavuoroisessa työskentelyssä oman tandemparin kanssa. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat Suomi, suomalaisuus, suomenruotsalaisuus, luonto, ympäristö ja matkailu. Kurssin aikana harjoitellaan sijamuotojen ja substantiivien taivutusta sekä käsitellään pronominit ja subjekti.

Viikko 1

Oman ryhmän tunti, tandemryhmien tapaa-minen ja tutustumista isommissa ryhmissä, kommunikointistrategioiden läpikäynti

Viikko 2

Oma tunti: ruotsin tunnilla käsitellään Suomea ja pronomineja ja suomen tunnilla käsitellään paikallista ympäristöä, luontokuvauksia ja paikallissijoja

Ruotsin kielen tandemtunti: tutustumista, kysymyssanat, suomalaisuus ja suomen-ruotsalaisuus, tandemsopimuksen tekeminen

Suomen kielen tandemtunti: tutustumista, Suomen luonto, tandemsopimuksen tekeminen

Viikko 3

Oma tunti: ruotsin tunnilla käsitellään ruotsinkielistä Suomea ja substantiivin määräysmuotoja ja suomen tunnilla käsitellään Vaasan saaristoa ja paikallissijoja

Ruotsin kielen tandemtunti: juhlat ja perinteet, relatiivilauseet, finlandismit

Suomen kielen tandemtunti: luonto, sää ja paikallissijat

Viikko 4

Oma tunti: ruotsin tunnilla käsitellään substantiiveja ja pronomineja sekä tehdään kuunteluharjoituksia ja suomen tunnilla käsitellään yksipersonaisia ilmauksia sekä harjoitellaan luetun- ja kuullunymmärtämistä

Ruotsin kielen tandemtunti: väliarviointi, suomalaista osaamista, kirjoitustehtävä

Suomen kielen tandemtunti: väliarviointi, Suomen nähtävyydet ja matkailu

Viikko 5

Oma tunti: ruotsin tunnilla käsitellään asumista ja muuttamista sekä pronomineja ja suomen tunnilla käsitellään subjektia ja ympäristöä

Kaksikielinen tunti 1: parit opastavat toisiaan kotikaupungissa

Kaksikielinen tunti 2: puolet tunnista suomeksi (kirjoitustehtävä matkailusta) ja puolet ruotsiksi (tietokilpailu Suomesta ja suomenruotsalaisuudesta)

Viikko 6

Oma tunti: ruotsin tunnilla käsitellään monikulttuurista Suomea ja pronomineja ja suomen tunnilla käsitellään jätteiden lajittelua sekä kirjoitetaan lyhyt teksti

Ruotsin kielen tandemtunti: Suomi Euroopassa, tekstinkäsittelyä ja pronomineja

Suomen kielen tandemtunti: ympäristö, lukusanat ja subjekti

Viikko 7

Koeviikko ja loppuarviointi

Opettajien on myös syytä sopia yhdessä **kurssin arvioinnista** (ks. 2.2.6), jotta arviointikriteerit voi esitellä oppilaille heti kurssin alkaessa ja jotta arviointi on tasapuolista molempien kieliryhmien oppilaille.

Tandemkurssi voi myös sisältää **luokkahuoneen ulkopuolella** suoritettavia tehtäviä ja aktiviteetteja (ks. 3.4), ja näistä opettajien on hyvä sopia ennen kurssin alkua. On siis tärkeä sopia, mitä, miten ja milloin tehdään, miten tehtävät arvioidaan ja kuka hoitaa mahdolliset varaukset ja yhteydenotot. Tandempareille voi myös antaa **yhteisen kotitehtävän**, joka suoritetaan kouluajan ulkopuolella (ks. 3.4). Esimerkki tällaisesta kotitehtävästä on, että parin pitää tavata kahdesti koulun ulkopuolella, kerran molemmilla kielillä, ja tutustuttaa oma pari johonkin itselleen tärkeään asiaan. Pääasia siis on, että pari tekee jotakin yhdessä ja että yhdellä tapaamisella puhutaan ruotsia ja toisella suomea. Oppilaat ovat saaneet täyttää näistä tapaamisista kaveriarvioinnin tai kertoa kokemuksesta loppuarvioinnin yhteydessä (ks. 2.2.7).

Opettajien on suunnitteluvaiheessa huomioitava myös **ryhmäkoko**. Harvoin sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen opetusryhmä ovat yhtä isoja, ja näin ollen opettajien on mietittävä, kuinka monta kolmen hengen ryhmää tarvitaan ja miten nämä ryhmät muodostetaan (ks. 2.3.2). Opettajien on myös hyvä päättää, mitä **tiedotuskanavaa** tandemkurssilla käytetään. Koska kouluilla on usein käytössä eri tiedotuskanavat ja oppimisympäristöt, on mietittävä, miten oppilaat saavat tietoa tandemkurssin aikana. Mikäli kaikki oppilaat käyttävät esimerkiksi Facebookia, sinne voi perustaa oman ryhmän ja käyttää sitä tiedotuskanavana kurssin aikana. Toinen vaihtoehto on, että kurssin opettajat

Opettajien yhteinen suunnittelu

- Sopikaa aikataulu
- Valitkaa tandemkurssin keskeiset sisällöt ja laatikaa viikkokohtaiset suunnitelmat
- Päättäkää arvioinnista
- Sopikaa koulun ulkopuolella tapahtuvista tehtävistä
- Suunnitelkaa kurssin yhteinen kotitehtävä
- Tarkistakaa ryhmäkoko
- Valitkaa tiedotuskanava

tiedottavat oppilailleen oman koulunsa tiedotuskanavan kautta, mutta tällöin eri koulujen oppilaiden keskinäinen kommunikaatio on mahdotonta. Kommunikointiin voi myös käyttää muita sosiaalisen median kanavia. Meillä on myönteisiä kokemuksia Facebookin käytöstä tiedotuskanavana ja Fronterista oppimisympäristönä.

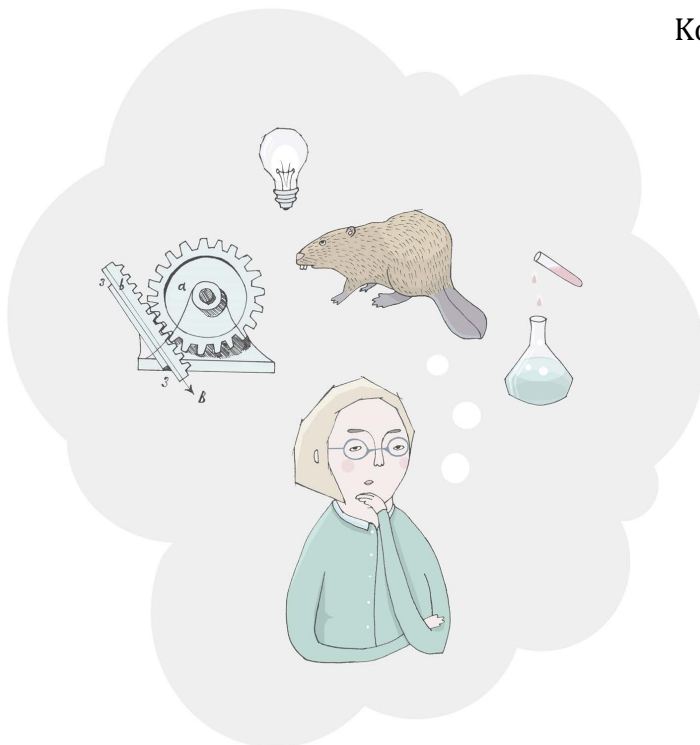
Opettajat voivat velvoittaa tandemparit ilmoittamaan toisilleen, mikäli he eivät pysty osallistumaan tandemtunnille. On kohteliasta huomioda tandempari ilmoittamalla poissaolosta, jottei oppitunnista kulu aikaa parin odotteluun, vaan opettaja voi sijoittaa oppilaan tilapäiseen kolmen hengen ryhmään tai muodostaa tilapäisen uuden parin, jos useampi oppilas on poissa. Oppilaat ovat yleensä ilmoittaneet poissaolosta toisilleen puhelimen välityksellä. Tandemparit valitsevat itselleen sopivan viestin, jonka kautta he voivat jakaa toisilleen tiedostoja ja yhteisiä tehtäviä. Kaikista näistä asioista oppilaat sopivat kurssin alussa tehdessään tandemsopimuksensa (ks. 2.3.5).

"Av någon orsak är
nåstan alltid någon
borta utan att
meddela, så att
paren måste
ändras"

2.2.2 Miten opetussuunnitelma toteutuu tandemopetuksessa?

Opetussuunnitelma ohjaa opettajien valintoja jokapäiväisessä opetuksessa. Periaatteessa kaikki kurssit soveltuvat tandemopetukseen, mutta jotta tandemkurseilla ehditään käsitellä kaikki opetussuunnitelman mukaiset sisällöt, on tandemkurssien aihepiirien hyvä olla ainakin osittain samankaltaiset. Luokkatandemissa kurssin aika-aula on tiivis, sillä osa tunteista kuluu toisen kotimaisen kielen opetukseen (ks. 1.1). Kun tandemkurseilla on samoja aihepiirejä molemmissa kielissä, niitä voi jakaa suomen ja ruotsin tandemtuntien kesken. Tiettyä aihetta saatetaan käsitellä vain toisen kielen tandemtunneilla ja siksi on oleellista, että oppilaat saavat tarvitsemansa materiaalin, kuten sanaston, molemmilla kielillä (ks. 3.2). Yhteiset aiheet motivoivat pareja auttamaan toisiaan entistä enemmän, sillä molemmat hyötyvät näistä tandemtunneista kurssikoetta ajatellen. Vaikka valtakunnallisissa kursseissa opetussuunnitelma määrää pitkälti käsiteltävät sisällöt, ei saa unohtaa pariin tutustumistehtäviä ja muita keventäviä harjoituksia, joissa oppilaat saavat keskustella vapaammin ja sitä kautta löytävät yhteisen tandemsävelen.

Kokemuksemme on osoittanut, että jotkut aihepiirit, kuten luonto- ja ympäristöteema sekä tekniikka, voivat olla haastavia keskustelunaiheita. Tämä johtuu siitä, että oppilailla ei ole välttämättä paljon tietämystä näistä aiheista ja näin ollen heidän on vaikea keskustella niistä ja tuoda esille omia mielipiteitään. Lisäksi oppilailla voi olla niukka näiden aihepiirien sanavarasto, ja jopa äidinkielisellä voi olla vaikeuksia löytää oikeita sanoja. Aina ei siis voi olettaa, että

äidinkielen oppilas on kävelevä sanakirja. Opettaja voi helpottaa vaikeita aihepiirejä esimerkiksi pohjustamalla tehtäviä niin, että oppilaat saavat sekä sanoja että sisältöä omiin keskusteluihinsa (ks. 2.4.1). Opettaja voi myös laatia tiivistelmän oikeista vastauksista vaikeisiin sanastotehtäviin, kuten esimerkiksi koulutussanastoa koskevaan ristikkoon (ks. 3.2).

Suulliset kurssit sopivat erinomaisesti tandemkursseiksi. Pääpainon ollessa suullisissa harjoituksissa tandemparista on erityisen paljon hyötyä. Onhan kohdekielellä keskusteleminen paljon luontevampaa äidinkielen oppilaan kanssa kuin kahden oppijan välillä. Kurssin aikana harjoitellaan myös suullista koetta varten ja pareilla on paljon apua toisistaan tehtävien suorittamisessa.

“Tulee ehkä oikeasti puhuttua enemmän ruotsia, koska pari ei välttämättä ymmärrä”

“Mycket bättre än vanlig kurs. Man lär sig mycket lättare på samma gång: läsa, prata, skriva, lyssna”

Kuten edellä on mainittu, osa kurssin opetuksesta kuluu oman äidinkielen oppitunteihin, joilla oppilaat toimivat tukena ja malleina tandempareilleen. Tämä ei kuitenkaan ole pois oppilaiden oman kohdekielen oppimisesta, sillä tandem-tunnit ovat erittäin tehokkaita molemmille osapuolille ja parit työskentelevät koko tandemtunnin intensiivisesti. Lisäksi kielten kontrastoiminen edistää kielenoppimista myös omaan äidinkieleen käytetyillä tunneilla. Aika, jonka kukin oppilas saa käyttää omaan oppimiseensa, itselle tarpeellisiin ja tärkeisiin kysymyksiin ja oman kohdekielen käyttöön on pidempi kuin tavallisilla kursseilla (ks. 1.4). Tandemkurssilla opettajan johtama kieliopin läpikäynti jää vähemmälle, mutta oppilaiden kielen ja kieliopin tuntemus syvenee, kun parit joutuvat pohtimaan yhdessä tandemtehtäviä. Opettaja voi myös tarvittaessa jakaa omalle ryhmälleen lisätehtäviä vastauksiin, jos joku oppilas haluaa omalla ajallaan syventyä johonkin aihealueeseen, johon tandemkurssilla ei ole ehditty syventyä kovin perusteellisesti. Tandem on osoittautunut monipuoliseksi tavaksi opiskella kieltä ja kehittyä kielen käyttäjänä.

2.2.3 Minkälainen opetusmateriaali sopii luokkatandemiin?

Tandemkurssien opetusmateriaali kannattaa valita huolella. Sanonta ”hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” pätee tässäkin. Opetusmateriaalin valintaan ja tunnin suunnitteluun käytetty aika palkitaan tandemtunnilla. Mitä paremmin opettaja on materiaalinsa valinnut, sitä paremmin se toimii oppitunnilla ja sitä vähemmän opettajan tarvitsee puuttua oppilaiden työskentelyyn. Hyvin toimivat harjoitukset ja selkeät etukäteen suunnitellut ohjeet palkitsevat sekä opettajan että oppilaat.

Tandemopetusta ei kuitenkaan kannata jättää kokeilematta siinä pelossa, että tehtävien laatiminen ja suunnittelu vie liikaa aikaa. Valmiita hyviä tehtäviä on saatavilla ja tästä kirjasta löydät myös paljon vinkkejä tehtävien laatimiseen (ks. 2.4.1 ja 3).

Käytettävän materiaalin tulee luonnollisesti tukea **kommunikatiivista työskentelyä** eli herättää keskustelua. Suuri osa tandemtunneilla tehtävistä harjoituksista on suullisia, ja hyvin valittu materiaali motivoi oppilaita keskustelemaan. **Ajankohtaiset aiheet ja autenttiset materiaalit**, esimerkiksi uutis- ja lehtiartikkelit, tuovat tunneille lisäväriä ja vaihtelua. Aihepiirit, jotka muutenkin puhuttavat yhteiskunnassa, kiinnostavat oppilaita usein enemmän kuin oppikirjan

tekstit. Opettajan kannattaa hyödyntää kaikenlaista muutakin saatavissa olevaa opetusmateriaalia. Esimerkiksi oppikirjojen harjoitus- ja koepaketit, Suomen ruotsinopettajat ry:n julkaisut ja yo-kokeet sisältävät hyviä tehtäviä. Pienellä muokkauksella ja luovuudella lähes kaikista teksteistä ja tehtävätyypeistä saa materiaalia tandemtunneille (ks. 2.4.1).

Pakollisilla kursseilla opetussuunnitelmaan sisältyvät aihepiirit ovat joskus oppilaille haastavia. Siksi materiaalin valinnassa onkin tärkeää aina muistaa myös **henkilökohtainen näkökulma**. Oppilaiden keskustelu energian säästämisen tärkeydestä tyrehtyy melko nopeasti. Jos sen sijaan saa kertoa, miten itse omassa kodissa toimii ekologisesti, syntyy juttua paljon enemmän. Tällaiset omakohtaiset keskustelut myös lähentävät tandempareja keskenään. Kun parin oppii tuntemaan paremmin, uskaltaa myös helpommin puhua ja tarvittaessa kysyä parilta apuakin.

Tandemopiskelussa lähtökohtana on oppilaiden **vastavuoroisuus** (ks. 1.1). Tämä on pidettävä mielessä opetusmateriaalia valittaessa. Käytettävän materiaalin tulee olla tasoltaan sellaista, että oppilaat pystyvät yhdessä toisiaan auttaen hyödyntämään sitä ja oppimaan sen avulla. Mikäli tehtävät ja sanastot ovat liian vaativia jopa äidinkieliselle, ei voi olettaa, että tandemparit selviytyvät niistä edes yhdessä. Liian helpot tehtävät eivät puolestaan anna haasteita eivätkä edistä oppimista. Äidinkielen oppilaan on myös pystyttävä toimimaan **kielenkäytön mallina** tehtäviä tehtäessä. Näin ei käy tehtävissä, joissa esimerkiksi ruotsin tunnilla käännetään tai tiivistetään tekstiä suomeksi ja päähuomio kiinnittyy suomen kieleen. Tällöin ruotsinkielinen oppilas ei ole hyödyksi parilleen, koska tehtävä ei perustu hänen äidinkieleensä ja osaamiseensa. Kun saman tehtävän muokkaa niin, että lähtökohtana on suomenkielinen teksti, josta käännetään tai tiivistetään ruotsiksi, ruotsinkielinen oppilas voi olla kielimallina ja tukea pariaan tämän oppimisessa. Ruotsinkielinen oppilas ei välttämättä ymmärrä kaikkea suomenkielisessä tekstissä, mutta tähän luo vain lisää oppimistilanteita parin keskustellessa tunnin kohdekielellä näistä kohdista ja niiden merkityksestä.

Monia askarruttaa kysymys, voiko tandemtunneilla käyttää **oppikirjaa**. Kyllä, kirjaa voi käyttää myös tandemopetuksessa. Oppikirja on loistava apuväline ja helpottaa tehtävien laatimista. Oppikirjan käytössä suurin haaste on tarjolla olevan materiaalin määrä. Opettajan on tehtävä valintoja. Koko oppikirjaa ei ehdi eikä ole mielekästäkään käydä läpi, eivätkä kaikki harjoitukset sovellu tandemtunneille. Oppikirjasta voi silti hyödyntää monenlaisia

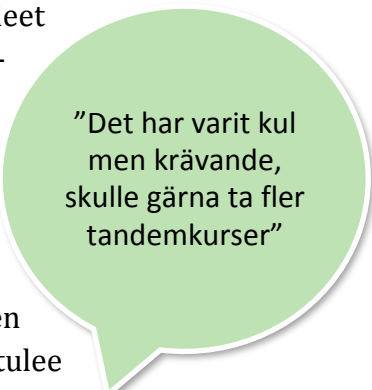
suullisia ja kirjallisia harjoituksia ja myös tekstejä. Usein pienellä muokkauksella tehtävästä kuin tehtävästä saa tandemkelpoisen.

Opetus digitalisoituu vauhdilla, mitä voi hyödyntää myös tandemopetuksessa. Internet pursuaa käyttökelpoista materiaalia. Erilaisia tekstejä, musiikkia, kuvia ja uutisia voi hyvin käyttää keskustelun herättäjänä tandemtunneilla. Tarjolla on myös monia sovelluksia ja oppimisympäristöjä, jotka soveltuvat tandemtyöskentelyyn. Suomen kielen tunneilla olemme käyttäneet esimerkiksi *Ekovisa*-ohjelmaa. Meillä on myös kokemusta sähköisen ilmoitustaulun (*Linoit*) käytöstä oppilaiden tuotosten kokoamiseen ja esittelyyn. **Digitaalisuus** tuo vaihtelua oppitunneille ja herättää usein oppilaiden mielenkiinnon ja kehittää tietokoneen käyttötaitoja. Myös opetussuunnitelman perusteissa korostetaan näiden taitojen hallintaa.

Opetusmateriaalin valinnassa kannattaa pitää mielessä **monipuolisuus**. Jos joka tandemtunnilla keskustelua käydään saman kaavan mukaan, voi opiskelu muuttua puisevaksi. Materiaalia voi kerätä aihepiireittäin useasta eri lähteestä, ja sitten miettiä, miten niistä muokkaa monipuolisen ja toimivan tehtäväpaketin. **Laatimalla itse tehtäviä** saa luonnollisesti mieleisiään tehtäviä, mutta harvalla opettajalla on aikaa luoda kaikkea itse. Tandemopetukseen sopivia tehtäviä oppii silti pian laatimaan itsekin, kun huomaa, millaiset harjoitukset ovat toimivimpia (ks. 3).

2.2.4 Miten kurssin sisältö jaetaan tandemtuntien ja omien tuntien kesken?

Kun opettajat ovat yhdessä suunnitelleet tandemkurssilla käsiteltävät sisällöt ja aikataulut, kukin opettaja jatkaa itsenäisesti oman opetusryhmänsä kurssin suunnittelua. Huolellisesti tehty kurssisuunnitelma on välttämätön. Asiasisältöä on yleensä niin paljon, että opettajan on tarkkaan mietittävä läpikäytävien asioiden aikataulutus niin, että tandemtunneista tulee

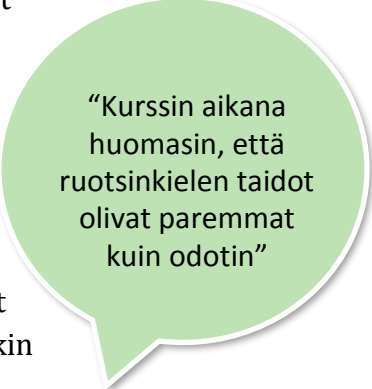

”Det har varit kul
men krävande,
skulle gärna ta fler
tandemkurser”

mielekkäitä ja että kaiken olennaisen ehtii käydä läpi kurssin aikana.

Ryhmän omilla oppitunneilla käydään yleensä läpi **uusia aihepiirejä ja sisältöjä**. Uusien tekstien läpikäynti ja uusiin aihepiireihin tutustuminen omalla oppitunnilla helpottaa työskentelyä tandem-tunneilla, joskin tekstin käsittelyä on hyvä joskus tehdä myös tandemparin kanssa. Omia oppitunteja on sen verran vähän, että joka tunnille on paljon uutta asiaa opetettavaksi. Omilla tunneilla voidaan myös käydä läpi kielioppisääntöjä ja tehdä sellaisia kielioppi-harjoituksia, joita ei ole mielekästä tehdä tandemparin kanssa.

Oppilailla on usein, varsinkin kurssin alussa, kielitaitoon liittyviä suorituspaineita. Vaikka tunneilla korostetaan, ettei virheitä tarvitse pelätä eikä kaikkea tarvitse osata, haluavat useimmat oppilaat jotenkin **valmistautua** tandemtunneille. On helpompaa tulla tandemtunnille, kun tietää jotakin käsiteltävästä aihepiiristä ja on etukäteen voinut tutustua sanastoon. Tällöin keskustelu sujuu paremmin eikä kaikkea tarvitse kysyä tandemparilta. Usein oppilaat saavatkin ennen tandemtuntia läksyksi jonkin sanaston, johon tutustua kotona.

“Kurssin aikana huomasin, että ruotsinkielen taidot olivat paremmat kuin odotin”

Läksyjä voi muutenkin hyvin antaa tandemtunnille, kunhan ne ovat sellaisia, että tandempari pystyy olemaan avuksi niitä tarkastettaessa. Ei voi olettaa, että äidinkielen puhuja osaa kielioppisääntöjä ulkoa, sillä hän ei ole opetellut oman äidinkieltänsä sääntöjä ja säännönmukaisuuksia samalla tavoin kuin uutta kieltä opeteltaessa. Riittää, että pari tietää, kuinka hän itse eri tilanteissa sanoisi ja toimisi. Kirjallisten kotitehtävien läpikäynti parin kanssa on kivaa vaihtelua tandemtunneille, kunhan tällaista toimintaa ei ole liikaa. Samalla tulee harjoiteltua oikeinkirjoitusta, mikä tandemtunneilla saattaa jäädä puhumista vähemmälle. Useimmiten on lähes välttämätöntäkin antaa läksyjä myös tandemtunneille, jotta asiassa päästään eteenpäin ja pysytään kurssin aikataulussa. Useimmilla oppilailla onkin läksyt huolellisesti tehtynä tandemtunneille, mikä varmasti on pienen suorituspaineen ansiota. Oppilaat ymmärtävät vastuunsa omasta ja

parinsa oppimisesta ja tekevät läksynsä tietäessään sen helpottavan työskentelyä tandemtunnilla.

Omilla oppitunneilla käydään läpi paljon asiaa lyhyessä ajassa. Kielitaidoltaan heikommille oppilaille tämä voi olla haastavaa. Tandemtunneilla parit kuitenkin saavat **työskennellä omaan tahtiin**, ja tällöin kukin pari voi keskittyä rauhassa haluamiinsa asioihin. Tandemtunneilla sanasto karttuu pakostakin hyvin tehokkaasti kommunikatiivisten harjoitusten ohessa. Saman aihepiirin sanastoa harjoitellaan useimmiten monen erilaisen harjoituksen avulla. Vaikeimmista aiheista oppilaille on hyvä silti antaa mahdollisuus **lisätehtäviin**. Oppilaille voi halutessaan esimerkiksi antaa joitakin tehtäviä oikeine vastauksineen itsenäisesti kotona tehtäväksi.

Tandemtunneilla työskentelyssä korostuvat siis **vastavuoroisuus** ja **kommunikatiivisuus**. Tunneilla hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti kohdekieltä äidinkielenään puhuvia oppilaita. Tämä on pidettävä mielessä, kun suunnittelee, mitä kurssisisältöjä käydään läpi oman ryhmän tunneilla ja mitä tandemtunneilla. Äidinkiелiset oppilaat toimivat erinomaisena kielimallina myös ääntämisessä. Siksi heitä kannattaa käyttää hyödyksi myös tässä (ks. 3.1.3). Tandemtunneilla ei näin ollen tarvita valmiita äänitteitä. Tuntien on oltava muutenkin sellaisia, etteivät kohdekieltä äidinkielenään puhuvat passivoidu vain kuuntelemaan ja korjaamaan kielenoppijaa, vaan saavat itsekkin jotakin irti oppitunneista (ks. 2.4.2). Kielen oppiminen tandemtunnilla on molemminpuolista kohdekielestä riippumatta.

Lukiossa ryhmän omilla tunneilla voi harjoitella myös ylioppilaskirjoituksissa käytössä olevia tehtäviä, kuten kuullun- ja luetunymmärtämisharjoituksia ja rakenteita. Tandemopiskelu on jatkuvaa kuullunymmärtämisen harjoittelua, sillä oppitunneilla kommunikointi perustuu juuri parin tarkkaavaiseen kuuntelemiseen ja hänen puheeseensa reagointiin. Silti on hyvä tehdä myös ylioppilaskirjoitusten kuullunymmärtämisharjoituksia, joissa on aivan omat tehtävätyypinsä. Omilla tunneilla voi halutessaan pitää myös sanakokeita tai kirjoituttaa oppilailla arvioitavia kirjoitelmia. Mikäli kurssiin sisältyy muitakin arvioitavia osioita, kuten esitelmää, on nämä hyvä pitää omilla tunneilla, sillä esimerkiksi esitelmän pito kohdekieltä

äidinkielenään puhuvalle yleisölle on useimpien oppilaiden mielestä liian haastavaa. Esitelmät vievät myös turhan paljon aikaa tandem-tunnista, jolloin kommunikoinnin osuus vähenee parien istuessa hiljaa kuuntelemissa. (Vaihtoehtoisia esitelmänpitotapoja tandem-tunneilla ks. 2.4.1.)

2.2.5 Miten opettaja suunnittelee tandemtuntinsa?

Tandemopetuksessa opettajan vaativin työvaihe on oppituntien suunnittelu. Selkeät etukäteen mietityt ohjeet ja toimivat harjoitukset näkyvät tandemtunnilla oppilaiden innokkaana puheensorinana. Mitä tarpeettomammaksi itseti tunnet tandemtunnilla, sitä paremmin tiedät onnistuneesi tunnin suunnittelussa. Opettajan rooli on tandemtunnilla olla lähinnä valmentaja, joka tarkkailee suorituksia,

kannustaa eteenpäin ja auttaa tarvittaessa (ks. 1.5).

Perinteisen opettaja-johtoisen työskenteilyn saa tandemtunneilla unohtaa.

Kuten luvussa 2.2.1 on mainittu, opettajat suunnittelevat yhdessä kurssin aihepiirit ja sisällöt sekä laativat viikkokohtaiset suunnitelmat. Kukaan opettaja suunnittelee sitten itse omat tandemtuntinsa,

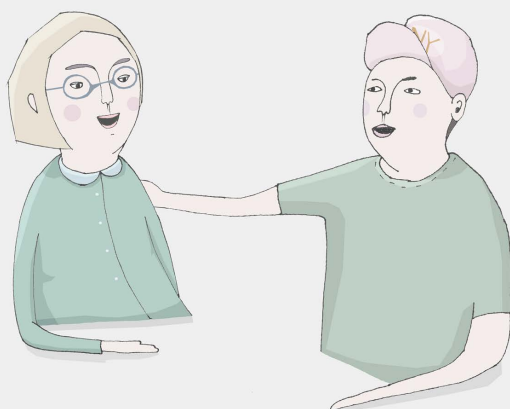
joissa opettaja voi **painottaa haluamiaan asioita**. Opettajien kannattaa kuitenkin olla tietoisia toistensa tuntisuunnittelusta, jotta vältetään samankaltaisten tehtävätyyppien liiallista käyttöä. Poikkeuksena on valinnainen tandemkurssi, jossa opettajat suunnittelevat koko kurssin kaikki oppitunnit yhdessä.

Tandemtunneilla on oltava paljon materiaalia, sillä oppilaat työskentelevät hyvin eri tahtiin. **Omaan tahtiin työskentely** onkin yksi tandemopetuksen vahvuuksista. Tandemopetus antaa jokaiselle oppilaalle mahdollisuuden henkilökohtaiseen opastukseen ja tukeen sekä mahdollisuuden edetä itselleen sopivassa tahdissa. Nopeimmat ja lahjakkaimmat oppilaat ehtivät tehdä kaikki oppitunnin harjoitukset, kun hitaimmat saattavat vielä tunnin päättyessä kamppailla alkupään tehtävien parissa. Jotta oppilailla olisi mahdollisuus edetä itselleen sopivaan tahtiin, on tuntikohtaisen tehtäväpaketin oltava huolellisesti suunniteltu.

“Minusta tunneilla oli hyvä ilmapiiri ja uskalsi puhua ruotsia, vaikkei siinä niin hyvä olekaan”

Tandemtunnin suunnitteluvaiheessa opettajan on hyvä miettiä eri aihepiirien ja sisältöjen tärkeyttä kurssilla. **Tärkeäksi koettuja asioita** voi harjoitella enemmän ja ne on hyvä sijoittaa **tunnin alkupuolelle**, jolloin oppilailla on runsaasti aikaa perehtyä niihin ja vireystila on parempi. Vähemmän tärkeitä harjoituksia ja lisätehtäviä sijoitetaan oppitunnin loppupuolelle, sillä on todennäköistä, etteivät kaikki ehdi näitä tekemään. Ensimmäiseksi ei myöskään kannata sijoittaa kovin vaativia tehtäviä, jotka lannistavat kielitaidoltaan heikommat oppilaat heti ensi metreillä.

Joka tunnin alkuun on varattava aikaa **lämmittelytehtäville** (ks. 3.1.1). Parhaiten toimivat helppohkot ja hyvin ohjeistetut tehtävät. Mind mapit ja apukysymykset helpottavat oppilaiden työskentelyä heidän tietäessään, mitä eri osa-alueita voi käsitellä, kun pelkän otsikon pohjalta keskustelu voi heti tunnin alkuun tuntua hankalalta. Harjoitukset, joissa oppilas saa kertoa itsestään ja

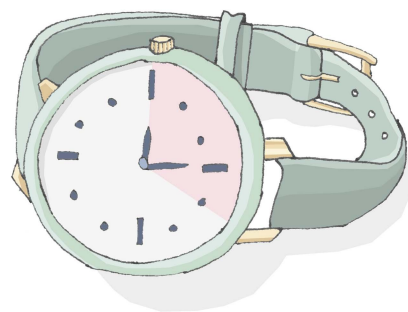
omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan, sopivat hyvin tunnin alkuun. Nämä voi sisällöltään muokata käsiteltävään aiheeseen sopiviksi. Huumori ja hauskat pelit toimivat niin ikään hyvin jään sulattajina. Vaikka oppilaat olisivatkin kurssin kuluessa jo tutustuneet toisiinsa, joka tandemtunti vaatii pienen lämmittelyharjoituksen, ennen kuin parit vapautuvat ja keskustelu vaativammista aiheista onnistuu.

Tandemtunnin kulku on hyvä suunnitella niin, että erilaiset tehtävätyypit vaihtelevat ja tandemparien molemmat osapuolet työlistyvät. Äidinkielisen oppilaan mielenkiintoa voi lisätä kohdistamalla osan tehtävistä hänelle. Aktivoimalla molempia osapuolia parin välisestä kommunikoinnista tulee luontevampaa ja mielekkäämpää myös äidinkieliselle osapuolelle (ks. 2.4.2).

Vaikka tandemtunneilla useimmiten kommunikoidaan suullisesti, on tärkeää tehdä myös **kirjallisia harjoituksia**. Tandempari on loistava apu oikeinkirjoituksen harjoittelussa, ja kirjallisilla tehtävillä saa vaihtelua tunneille. Kirjoitustehtävissä oppilaat myös kehittyvät monipuolisemmin kielen eri osa-alueissa. Sanaston lisäksi parit joutuvat miettimään esimerkiksi **taivuttamista, sanajärjestystä, lauserakenteita ja kirjoitusasua**. Yhdessä kirjoittaminen on kehitettävää molemmille osapuolille, kun he yhdessä laativat tekstin, jossa yhdistyvät kohdekielen oppijan ja äidinkielisen mallin taidot. Kohdekielen oppija pystyy nostamaan kirjoittamisen tasoaan saadessaan pariltaan apua ja tukea tekstin muokkaamisessa, ja äidinkielinen oppilas joutuu työstämään omaa äidinkieltään eri tavalla kuin yleensä. Äidinkielinen oppilas voi esimerkiksi oppia pariltaan oman kielensä taivutussääntöjä, joista ei aiemmin ole ollut tietoinen.

Tandemtunnin **sisältö** kannattaa esitellä oppilaille **kokonaisuudessaan** heti oppitunnin alussa. Tämän voi tehdä esimerkiksi Powerpointin tms. avulla. Opettaja kertoo lyhyesti tunnin aihepiirit ja ohjeistaa tehtävien tekoon. Tämä tapahtuu kohdekielellä, kuten kaikki muukin työskentely tandemtunnilla. Opettaja voi halutessaan antaa harjoituksiin myös **aikarajat**, jolloin yksittäisiin tehtäviin ei kulu kohtuuttomasti aikaa.

Tämä on usein järkevää, mikäli tunnin aikana on tarkoitus ehtiä työskennellä usean eri aihepiirin parissa. Joillakin pareilla nimittäin syntyy niin runsaasti juttua, että he saattavat unohtua rupattelemaan yhdestä ja samasta aiheesta.

Kaikki tehtävät on myös hyvä jakaa oppilaille heti tunnin alussa, jolloin koko oppitunnin **materiaali on jokaisella omaan tahtiin käytettävissä**. Riskinä tässä on, että osa pareista työskentelee hyvin tehtäväorientoituneesti ja nopeasti ehtiäkseen tehdä kaikki annetut tehtävät. Tämän

"Hyvä että tehtävät saa tehdä omassa tahdissa"

"Tunnit menevät joutuisasti, tekemistä riittää ja asiat oppii hyvin"

takia tehtäväpaketin loppuun on hyvä sijoittaa haastavampi tehtävä, esimerkiksi kirjoitustehtävä, jolloin parit malttavat käyttää enemmän aikaa harjoitusten tekemiseen tietäessään kirjoitustehtävän odottavan. Ei ole siis mitään hyötyä hosua siinä uskossa, että tunti loppuu tehtävien tultua suoritetuksi. Opettajan kannattaa myös joskus käydä rauhoittamassa työtahtia ja muistuttamassa oman parin auttamisen ja tukemisen tärkeydestä. Opettaja voi myös korostaa, että kaikkia tehtäviä ei ole välttämätöntä tehdä, vaan että tärkeämpää on edetä itselleen sopivaan tahtiin naapureista välittämättä.

Joskus oppilaat puolestaan jumittuvat johonkin harjoitukseen, jolloin opettaja voi kannustaa jatkamaan eteenpäin. Oppitunnin alussa annetut työskentelyohjeet voivat myös unohtua, jolloin opettajaa kaivataan avuksi. Opettajan **aktiivista läsnäoloa** tarvitaan siis myös tandemtunneilla. Oppilaille jaettavassa tehtäväpaketissa on syytä joka tehtävän kohdalla olla selkeät kohdekieliset ohjeet, jolloin parien itsenäinen opiskelu sujuu mutkattomammin. Pareja kannattaa useampaan otteeseen muistuttaa omasta vastuustaan tandem-

työskentelyssä, etenkin kurssin alussa. Äidinkielen oppilaan tehtävä on huolehtia siitä, että pari ymmärtää annetut kohdekieliset ohjeet. Opettajan on tehtävänannossa muistettava tuoda selvästi ilmi kuka tekee mitään. Usein mallia on hyvä antaa esimerkin avulla.

”Välillä ollut pieniä ymmärtämisvaikeuksia, jolloin opettajat ovat auttaneet”

Opettajalla on usein paineita siitä, miten ehtiä käydä läpi kaikki kurssiin sisältyvät asiat, meneehän opiskelusta osa toisen kotimaisen kielen tunteihin. Sen vuoksi oppilaita kannattaa ohjata myös **itsenäiseen opiskeluun**. Kotiläksyjä antamalla asiassa pääsee usein etenemään tehokkaammin. Niin tandemtunneille kuin omillekin tunneille

”Roligare sätt att lära sig, bättre än vanliga lektioner. Tandem blir aldrig tråkigt.”

kannattaa etukäteen miettiä sopivia kotitehtäviä, joiden avulla oppilaat sisäistävät helpommin tärkeät asiat ja siirtyminen aihepiiristä toiseen sujuu jouhevasti. Tässä on mahdollista soveltaa vaikkapa niin kutsuttua flipped classroom –työtapaa, jossa oppilaat tutustuvat uusiin asioihin ensin itsenäisesti, esimerkiksi asiaa käsittelevän videomateriaalin (opettajan laatiman tai valmiin materiaalin) avulla. Näin asian alustamiseen ei mene aikaa oppitunnilla, vaan silloin keskitytään vaikeampiin kohtiin ja oppilaiden kysymyksiin, niistä keskusteluun ja opitun asian soveltamiseen.

On todella palkitsevaa nähdä, kuinka oppilaat heittäytyvät tandemharjoituksiin. Joskus tuntuu, että he melkein unohtavat tekevänsä koulutehtäviä. Vaikka tuntien suunnitteluun saattaa varsinkin aluksi kulua aikaa, se kannattaa. Me olemme kouluissamme keränneet tandemtunneilamme käyttämämme materiaalin sekä mappeihin että sähköiseen muotoon yhteiseen oppimisympäristöön

”Det är mycket roligare och mer lärorikt för framtiden, det är viktigast att förstå och göra sig förstådd”

kaikkien opettajien käytettäväksi. Näin opettajien kynnys kokeilla luokkatandemia madaltuu, eikä kurssien suunnitteluun kulu niin paljon aikaa.

2.2.6 Miten opettajat arvioivat oppilaiden suoritukset tandemkurssilla?

Tandemkurssit arvioidaan opetussuunnitelman mukaisesti arvosanoin 4–10. Poikkeuksena on valinnainen kurssi, joka hankekouluissamme on arvioitu arvosanalla hyväksytty/hylätty. Opettajien on ennen kurssin alkua sovittava yhdessä kurssin arvioitavista osa-alueista, jotta arviointi on tasapuolista molemmille kieliryhmille. On myös tärkeää kertoa arviointiperusteet kurssin ensimmäisellä tunnilla, jotta oppilaat tietävät mistä eri osa-alueista lopullinen arvosana koostuu.

Me olemme noudattaneet arviointitapaa, jossa **kurssin lopullinen arvosana** koostuu puoliksi oman ryhmän tunneilla suoritettavista tehtävistä ja kurssikokeesta ja puoliksi oppilaan aktiivisuudesta tandemtunneilla sekä omista ja tandemparin arvioinneista (ks. 2.2.7). Tämä tarkoittaa sitä, että pelkän **kielitaidon** sijaan opettajat arvioivat

myös oppilaiden **aktiivisuutta, asennetta** ja **työskentelytapaa**

parinsa kanssa. Käytännössä olemme toimineet siten, että opettaja on ensin arvioinut kurssikokeen sekä oppilaan muut kurssin aikana tekemät tehtävät (esimerkiksi aineet, sanakokeet, kuullun- ja luetunymmärtämiset) ja antanut arvosanan niiden pohjalta. Tämän jälkeen tandemkurssin opettajat ovat tavanneet ja arvioineet jokaisen tandemparin ja lukeneet näiden omat arvioinnit. Tandemparit ovat myös

kurssin aikana tehneet yhdessä tehtäviä (esimerkiksi kirjallisia tuotoksia), jotka opettajat arvioivat tarvittaessa yhdessä. Opettajat

”För mig gick det verkligen upp att finska är något som jag verkligen vill lära mig”

”On ollut kiva puhua paljon. On ollut mukavaa saada oma ”pikku-ope””

antavat jokaiselle oppilaalle ns. tandem-arvosanan. Tämän jälkeen oppilaan tandemarvosana ja oman opettajan antama arvosana yhdessä muodostavat lopullisen kurssiarvosanan.

Tandemkurssin lopussa pidettävä **kurssikoe** ei eroa tavallisesta kurssikokeesta.

Tandemkurssin aikana on tarkoitus käydä läpi kaikki samat asiat kuin tavallisella kurssilla, erona on vain tapa jolla asioita opiskellaan.

Kokemuksemme on osoittanut, että oppilaiden kurssikokeen arvosanoissa ei juuri esiinny eroja, osallistuvat he sitten tandemkurssille tai tavalliselle kurssille. Sen sijaan olemme huomanneet, että oppilaat uskaltavat kirjoittaa pidempiä tekstejä ja käyttää enemmän synonyymejä ja idiomaattisia ilmauksia, vaikka he eivät olisikaan aina aivan varmoja lopputuloksesta. Tämä on tulosta siitä, että oppilaat ovat alkaneet tandemkurssin aikana yhä enemmän luottaa omaan kielitaitoonsa.

Oppilaat ovat kurssin aikana myös kuulleet puhuttavan kohdekieltä tavallista kurssia enemmän, kiitos oman tandemparin. Tämä **kehittää kielikorvaa**, ja oppilaat omaksuvat laajemman **sanavaraston**, joka aluksi on usein melko passiivinen. Monet oppilaat osallistuvat useammalle tandemkurssille, ja silloin tämä sanavarasto siirtyy yhä aktiivisempaan käyttöön.

Myöskään tandemkurssien **kurssiarvosanat** eivät kokemuksemme mukaan juuri poikkea niistä arvosanoista, joita oppilaat saavat tavallisilta kursseilta. Tandemosuus ei ole koskaan laskenut kurssikokeen perusteella saatua arvosanaa, mutta joskus arvosana on saattanut parantua. Tämä on johtunut siitä, että vaikka kielitaito on voinut tuottaa hiukan hankaluuksia, ovat oppilaan tandemtyöskentely ja asenne olleet kohdallaan. Monet oppilaat ovat arvioineet tandemin madaltaneen heidän kynnystään uskaltaa käyttää kohdekieltä, vaikka kielenkäyttö ei aina ole virheetöntä. **Oppilaiden omat**

”Jag har mest av allt lärt mig våga tala finska och förstått att det inte gör något om jag säger fel. Jag har även blivit mera social även med de som inte talar samma språk som jag”

”Käytännön kielenoppiminen helpompaa, kielikorva kehittyi”

arvioinnit sekä omasta että parin tandemtyöskentelystä ovat osoittaneet heidän osaavan tarkastella objektiivisesti sekä kieli- että yhteistyötaitoaan, ja nämä arvioinnit ovat vastanneet hyvin opettajien näkemystä oppilaan taidoista.

Lukion kurssitarjontaan kuuluu myös **suullinen kurssi**, jonka olemme toteuttaneet tandemkursseina. Tämän kurssin arviointi poikkeaa muista kursseista siinä, että lopullisessa arvosanassa huomioimme myös valtakunnallisessa suullisessa kokeessa saadun arvosanan. Tällöin kolmasosa lopullisesta kurssiarvosanasta koostuu valtakunnallisesta kokeesta, kolmasosa oman ryhmän tunneilla tehdyistä tehtävistä ja pidetyistä esitelmistä ja kolmasosa tandemtyöskentelystä.

2.2.7 Miten oppilaat arvioivat omaa ja parinsa tandemtyöskentelyä?

Tandemkurssin ensimmäisellä oppitunnilla oppilaat täyttävät niin sanotun **tandemsopimuksen** (ks. 2.3.5), jossa he sitoutuvat tekemään yhteistyötä parinsa kanssa kurssin ajan. Tässä vaiheessa kurssia oppilaat eivät yleensä vielä pysty arvioimaan omaa avuntarvettaan tai määrittelemään, miten haluavat tandemparinsa auttavan ja korjaavan itseään kurssin aikana. Ensimmäisellä tandemtunnilla on kuitenkin hyvä antaa parien keskustella kielenkäytöstään sekä tandemkurssia koskevista odotuksistaan. Näin pari oppii

tuntemaan toisensa paremmin, samalla kun he saavat käsityksen toistensa kielitaidosta ja odotuksista.

Parien vielä ollessa melko tuntemattomia toisilleen opettajan on hyvä laatia valmiita keskustelukysymyksiä, sillä kokemuksemme on osoittanut, että ohjatut keskustelut toimivat vapaita keskusteluja paremmin kurssin alkupuolella.

Esimerkkejä keskustelukysymyksistä

- Käytätkö suomea/ruotsia koulun ulkopuolella? Missä tilanteissa ja kenen kanssa?
- Onko mielestäsi tärkeää osata suomea/ruotsia? Perustele.
- Mitä mieltä olet suomesta/ruotsista oppiaineena?
- Mitkä asiat ovat mielestäsi helppoja suomen/ruotsin kielessä? Missä asioissa koet olevasi hyvä (puhuminen, kirjoittaminen, kuunteleminen, lukeminen)?
- Mitkä asiat ovat vaikeita suomen/ruotsin kielessä? Mitä asioita haluaisit harjoitella enemmän?
- Miten koet itse oppivasi suomea/ruotsia parhaiten?
- Miksi valitsit tandemkurssin? Mitä odotuksia sinulla on kurssin suhteen?

Kurssin puolivälissä on hyvä pitää **suullinen arviointi** sen hetkisestä tilanteesta, jolloin parit saavat yhdessä keskustella siitä, miten kokevat tandemin lähteneen sujumaan. Parin osapuolet voivat antaa toisilleen palautetta tandemparina työskentelystä ja esittää toiveita siitä, minkälaista tukea he toivovat toisiltaan. Tämä on hyvä tapa saada oppilaat **pohtimaan omaa työskentelyään ja kielenkäyttöään**. Väliarviointi auttaa parin osapuolia myös tehostamaan tapoja, joilla he tukevat ja auttavat toisiaan.

Kurssin viimeisellä tandemtunnilla parit saavat käydä **loppukeskustelun**, jossa he arvioivat sekä itse tandemkurssia että omaa työskentelyään ja oppimistaan. Tämä keskustelu luo pohjan kurssikokeen yhteydessä tehtävälle loppuarvioinnille, jonka jokainen oppilas kirjoittaa itsenäisesti. **Loppuarvioinnissa** oppilaat saavat vastata muutamaaan tandemkurssia ja omaa sekä parin työskentelyä koskevaan kysymykseen. Oppilaat antavat myös sekä itselleen että parilleen tandemarvosanan yhteistyönsä perusteella. Lisäksi jokainen oppilas antaa itselleen kurssiarvosanan, joka vastaa omaa näkemystä omista kurssisuorituksista.

Loppukeskustelu

- Miten tandem on eronnut tavallisesta kielikurssista?
- Mitkä ovat olleet kurssin hyvät ja huonot puolet? Vastasiko kurssi ennako-odotuksiasi?
- Mistä tehtävistä olette pitäneet eniten/vähiten? Miksi?
- Mitä parannusehdotuksia kurssin suhteen teillä on? Miten muuttaisitte kurssia jos voisitte?
- Onko tandemkurssi parantanut kielitaitoasi? Miten? Oletko oppinut jotain uutta omasta kielenoppimisestasi?
- Miten olette toimineet parina? Antakaa palautetta itsellenne ja arvioikaa omaa roolianne sekä oppijana että kielimallina.
- Miten kuvailisitte tandemia viidellä sanalla?
- Jos nyt aloittaisit tandemkurssin, mitä tekisit toisin?
- Mitä neuvoja antaisitte tuleville tandemopiskelijoille?

Kurssin aikana oppilailla voi olla tehtäviä, joita opettajan on vaikea arvostella. Esimerkkejä tällaisista tehtävistä ovat tandemparin opastaminen kotikau-pungissa sekä kurssin kotitehtävä, jossa oppilaat vievät tandemparinsa jonkin harrastuksensa pariin vapaa-ajalla. Näistä tehtävistä oppilaat saavat täyttää itsenäisesti kaveriarvioinnin, joka palautetaan omalle opettajalle.

Arviointilomake: Opastus

Nimi:

Paikka, jonka parini esitteli minulle, oli:

Ympyröi parhaiten sopiva vaihtoehto
(1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä)

Parini oli valmistautunut hyvin	1	2	3	4	5
Parini puhui sujuvasti suomea	1	2	3	4	5
Parini yritti parhaansa	1	2	3	4	5
Parini opastus kesti vähintään 20 minuuttia	1	2	3	4	5
Opastus oli mielenkiintoinen	1	2	3	4	5
Ymmärsin täysin mitä parini kertoi	1	2	3	4	5

Omia huomioita:

Yleensä oppilaat täyttävät arviointilomakkeen rehellisesti ja valmistautuvat tehtävään hyvin tietäessään parin arvioivan suoritusta. Oppilaat ovat antaneet positiivista palautetta tämän-tyyppisistä tehtävistä, ja he ovat kokeneet oman parinsa arvioinnin mielekkääksi. Tehtävät, joissa oppilaat saavat olla parinsa kanssa kahdestaan luokkahuoneen ulkopuolella, on koettu mielekkäiksi ja niiden on koettu lähentävän parien suhdetta. Opettajan näkökulmasta on turha murehtia, ettei itse pääse arvioimaan oppilaiden jokaista suoritusta. Mahdollisuuksia oppilaan arviointiin on runsaasti kurssin aikana.

”Man får lära känna nya människor. Roligt att göra nånting tillsammans!”

2.3 Hur inleda en tandemkurs?

I klasstandem samarbetar två elever med olika modersmål en längre tid och hjälper varandra med språkinläringen. För att samarbetet ska bli så givande som möjligt för bägge parter lönar det sig att satsa tid på att bilda tandemparen och hjälpa dem att komma igång med samarbetet. I detta avsnitt ger vi idéer om vad det lönar sig att tänka på då man bildar tandemparen samt hur det lönar sig att tänka ifall man av praktiska skäl behöver bilda tre personers grupper. I avsnittet diskuteras också hur läraren kan hjälpa paren att komma igång med samarbetet och stödja dem då det gäller att skapa en fungerande kontakt med varandra.

”Klasstandem är bra som variation mot vanliga finska kurser och man lär sig mera av tandem, för man utsätts för en riktig situation då man ska tala finska”

2.3.1 Hur välja och bilda tandempar?

Då ramarna för klasstandem är klara är det dags att sätta igång med själva lärandet. Det viktigaste för eleverna är förstås att få en tandempartner att jobba med. Det är lärarna som parar ihop eleverna, men elevernas önskemål beaktas. Att bilda

”Tällaisilla kursseilla parilla suuri merkitys”

tandempar är utmanande eftersom målet är att eleverna jobbar med samma tandempartner under en hel kurs (se 1.4).

Det finns många faktorer att ta hänsyn till då man skapar ett tandempar. Idealet skulle förstås vara att lärarna känner sina elever så väl att de kan bilda par som de tror kompletterar varandra. Men särskilt i stora skolor är eleverna ofta obekanta för sina lärare när kursen inleds. Därför har vi skapat ett **intresseformulär** som eleverna fyller i under första lektionen, som alltid hålls med egen klass. Målet med formuläret är att få information om elevens nivå i målspråket, intressen och önskemål gällande tandempartnern. Alla dessa är viktiga aspekter att beakta då tandemparen bildas. Eleverna får fylla i formuläret på sitt modersmål.

Intresseformulär

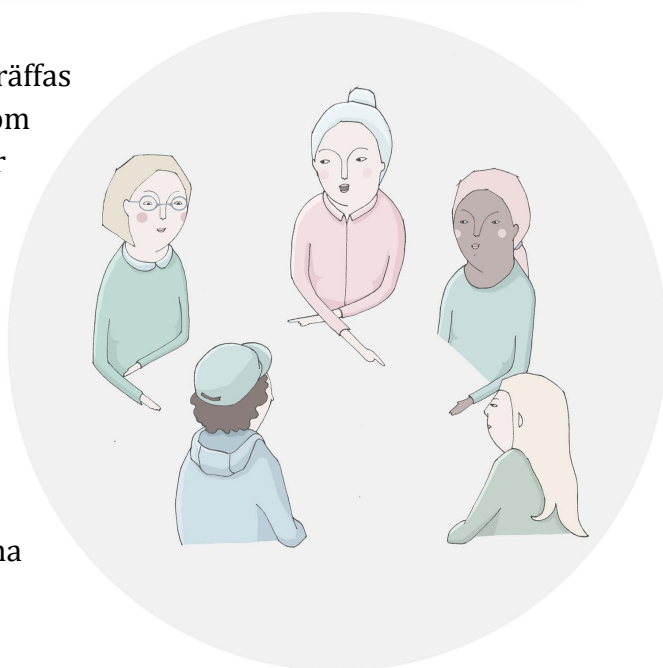
Namn _____

Tidigare vitsord i ämnet _____

Jag är intresserad av _____

Önskemål gällande min tandempartner _____

Efter den första lektionen träffas lärarna och läser igenom elevernas intresseformulär och påbörjar parbildningen. De vanligaste önskemålen gällande tandempartnern brukar vara att få jobba med en flicka/pojke, att tandempartnerns kunskaper i det andra inhemska språket är på samma nivå som ens egna

och att tandempartnern är social och utåtriktad. Det finns också många elever som inte har några speciella önskemål, vilket underlättar lärarnas uppgift. Lärarna lyckas inte alltid uppfylla alla elevers önskemål eftersom de inte går hand i hand med de övriga kursdeltagarnas önskemål, men det lönar sig att uppfylla önskemålet om **tandempartnerns kön**. Det kan ske onödiga låsningar om t.ex. en flicka som uttryckligen vill jobba med en annan flicka sedan blir parad ihop med en pojke.

Vitsorden är viktiga att beakta för att samarbetet ska fungera bra. Enligt vår erfarenhet fungerar ett par som är på ungefär samma nivå bra ihop förutsatt att båda inte är väldigt svaga. Då har paret inget gemensamt språk att jobba med och samarbetet kan bli besvärligt. En elev med svaga språkkunskaper behöver alltså ha en tandempartner som har åtminstone medelmåttiga kunskaper i det andra inhemska språket. Däremot kan två starka elever paras ihop, men de lyckas inte alltid sporra varandra i lärandet eftersom båda har så goda kunskaper i målspråket och utmaningen att verkligen behöva fokusera på språket uteblir. Därför är det bättre att para ihop en stark elev med en elev som har medelmåttiga kunskaper. En mycket stark och en mycket svag elev ska inte heller paras ihop för då kan det

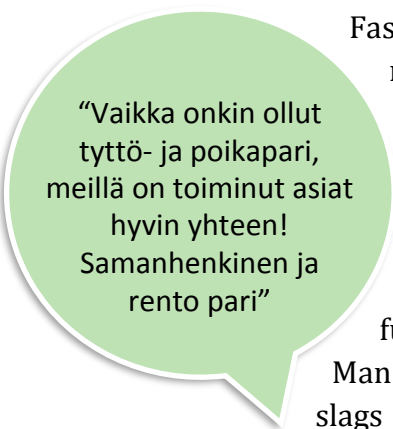
“Aluksi oli vähän vaikeaa, koska parinani oli sellainen henkilö, joka osasi niin hyvin suomea. Puhuimme sen takia aivan liikaa suomea. Enemmän haastetta tuli, kun sain ”ruotsalaisemman” parin”

“Tandem är kanske inte alltid så roligt när man tvingas att prata och man upplever att man själv inte kan prata språket eller pratar så långsamt och säger så mycket fel, men det är som sagt, effektivt (och roligt de gånger man själv får prata svenska)”

uppstå känslor av otillräcklighet versus otålig-
het och särskilt den svaga eleven kan känna
ångest. En av grundidéerna i klasstandem
är att tröskeln att våga tala det andra
inhemska språket ska bli lägre, men
detta sker sällan om man känner att
man är underlägsen sin tandempart-
ner. Här spelar **ömsesidigheten** en
stor roll: det är viktigt att alla elever
får känna sig starka och duktiga i den
delen av samarbetet då de använder det

egna modersmålet så att ingen hela tiden upplever sig vara den svagare parten.

Elevernas **intressen** är också en viktig faktor när man bildar ett tandempar. Elever med likadana intressen har mera gemensamt och brukar ofta ha liknande personligheter. Då är det självklart att man har mera att prata om och det är lättare att komma tandempartnern närmare inpå livet. Personligheten kan dock ibland skapa utmaningar. Två mycket blyga elever till exempel passar inte så bra ihop för då vågar ingendera ta initiativ och det blir mycket lite diskussion. Man kan inte heller para ihop klassernas två pajaser utan att det får konsekvenser. Den bästa lösningen brukar vara att para ihop en blyg elev med en lite mera utåtriktad elev som har förmågan att lyssna, hjälpa till och stödja.

“Vaikka onkin ollut
tyttö- ja poikapari,
meillä on toiminut asiat
hyvin yhteen!
Samanhenkinen ja
rento pari”

Fastän lärarna försöker beakta alla ovan nämnda aspekter vid parbildningen blir alla par inte lika lyckade. Det är ändå alltid lärarna som fattar beslutet gällande tandemparet, annars blir det för komplicerat. Vi har aldrig varit tvungna att byta par mitt i kursen fastän det inte alltid har fungerat på ett idealiskt sätt mellan parterna.

Man ska lära sig att komma överens med olika slags människor, vilket man också behöver påminna eleverna om. Om läraren märker att ett par inte fungerar på bästa möjliga sätt eller har svårt att komma igång så lönar det sig att sätta ner extra tid på att uppmuntra och stödja paret under kursens gång. Oftast börjar samarbetet flyta i något skede då eleverna får lite modell för hur man kan hjälpa varandra i lärandet (se 2.3.4).

Under kursens andra lektion brukar vi ha så kallad **speeddejtning** (se 3.1.1). Då samlas alla elever i ett lite större utrymme. Målet med denna lektion och övning är att eleverna lär känna den andra språkgruppen och alla elever får med hjälp av lätta frågor bekanta sig med varandra. Lärarna har i detta skede redan parat ihop eleverna, vilket dessa dock inte vet, och kan under lektionen följa hur eleverna jobbar och hinner möjligen ännu göra ändringar i parbildningen om det

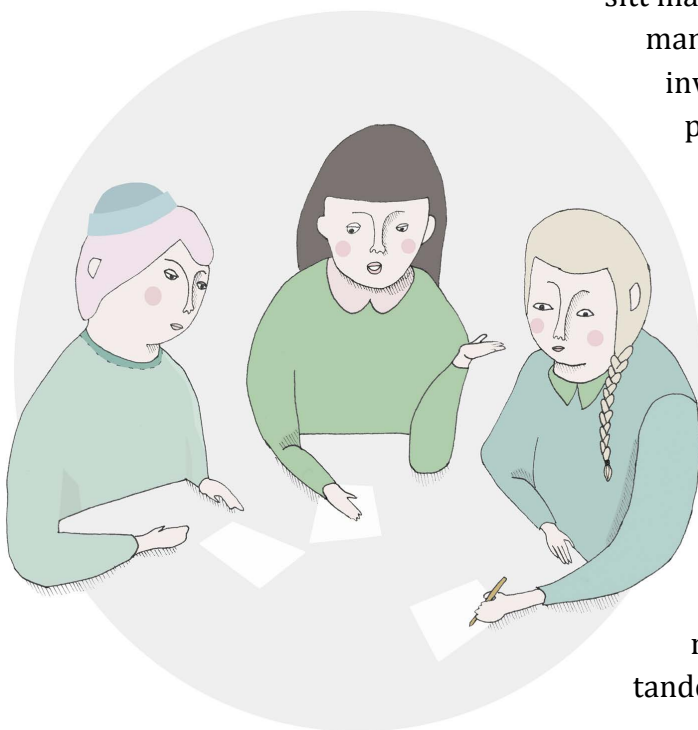
behövs. Men om de tilltänkta paren ser ut att fungera bra ihop gäller det att hålla sig till planeringen och under den första egentliga tandemlektionen presentera paren för varandra. Sedan gäller det att hålla tummarna för att samarbetet ska fungera och att båda tandempartnerna får ut så mycket som möjligt av kursen.

2.3.2 Kan man ha tre personers grupper?

Idealet i parbildningen är förstås att alla har en egen tandempartner att jobba med. Tyvärr går det sällan så smidigt. Oftast är grupperna i finska och svenska olika stora och då måste man ta till andra lösningar. Då är man tvungen att bilda grupper där det finns två elever som representerar samma språk och en elev från den andra språkgruppen.

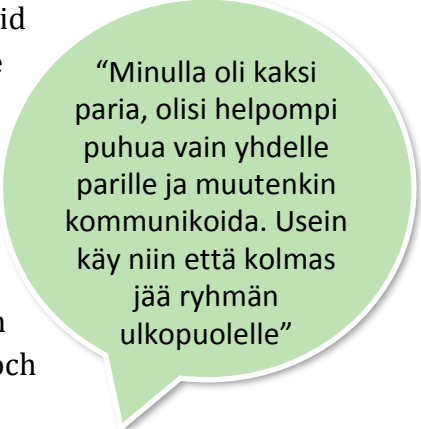
Det kan också finnas några specialfall där tre personers grupper kan vara en bättre lösning än ett par. **Elever med invandrarbakgrund** kan vara en utmaning i klasstandem ifall deras färdigheter i skolspråket är svaga. Då får tandempartnern inte tillräckligt med stöd i sitt målspråk. Om detta är fallet kan

man placera eleven med invandrarbakgrund i en tre personers grupp där det finns en annan elev med samma skolspråk. Då får eleven dessutom stöd både i det andra inhemska språket och i skolspråket. Också elever med t.ex. **dyslexi** kan placeras i tre personers grupper där en annan elev har samma skolspråk och på detta sätt behöver de inte vara ensamma i rollen som språkstöd åt tandempartnern.

Klasstandem är planerat för helt vanliga klasser där det också kan ingå elever med olika slags **specialbehov** eller funktionsnedsättningar. Vi har erfarenhet av två blinda elever som deltog i klasstandem. Den ena jobbade med en egen tandempartner medan den andra jobbade i en grupp på tre elever. Båda lösningarna fungerade bra. Man måste alltid fundera på varje fall var för sig och se till att ingen blir lidande av begränsningarna och att eleverna kan ge varandra tillräckligt med stöd i språkinläringen. Tandempartnererna ska också vara så pass mogna och fördomsfria att begränsningarna inte ses som ett problem. Som lärare behöver man eventuellt modifiera vissa instruktioner och uppgifter så att paret lättare kan jobba med dem. För övrigt har vi inte lagt märke till hinder för att t.ex. en blind elev ska kunna delta i en tandemkurs.

I en tre personers grupp har eleven som ensam representerar sitt språk ganska stort ansvar eftersom det då finns två tandempartner som behöver hjälp och stöd samtidigt. Därför måste elevens språkkunskaper i modersmålet vara goda. Eleven behöver också klara av att fördela sin tid jämnt mellan sina två tandempartner. De två som har samma modersmål ska helst inte heller vara på mycket olika nivåer för då blir den starkare lätt mera dominerande. Det är inte heller en god idé att placera en mycket blyg elev i en tre personers grupp för då finns det en risk att eleven bara sluter sig ännu mer och tar på sig en passiv roll.

“Minulla oli kaksi paria, olisi helpompi puhua vain yhdelle parille ja muutenkin kommunikoida. Usein käy niin että kolmas jää ryhmän ulkopuolelle”

Ibland uppstår också **tillfälliga tre personers** grupper då elever är sjuka eller av annan orsak frånvarande från en tandemlektion. Då ber läraren den elev som inte har sin tandempartner närvarande att under den lektionen samarbeta med ett annat tandempar och på detta sätt uppstår en tillfällig tre personers grupp. Eleverna har inte upplevt det som något problem att jobba i tillfälliga grupper utan de har tyckt att det t.o.m. har varit trevlig omväxling att lära känna även andra elever än den egna tandempartneren. Skrivuppgifter kan fungera sämre i tillfälliga tre personers grupper eftersom det kan

vara svårt för det permanenta tandemparet att ta den tredje parten i beaktande och därmed ge tillräckligt med stöd i skrivandet. Att skriva tillsammans blir lättare då tandempartnerna känner varandra och har jobbat tillsammans med andra uppgifter under kursen. Då är det lättare att be om hjälp och korrigera varandra.

Då man har tre personers grupper i klassrummet blir **lärarens roll** viktig. Alla övningar och instruktioner är planerade för par och därför måste läraren ge eleverna tydliga **instruktioner** om hur de ska jobba i grupp. Det är viktigt att alla i gruppen får vara aktiva och att ingen blir en passiv lyssnare. I skrivuppgifter till exempel händer det lätt att någon i gruppen börjar diktera texten. Läraren behöver betona för eleverna att alla ska delta och ta ansvar för uppgiften. Det är lärarens uppgift att följa med hur eleverna jobbar och gripa in ifall det märks att arbetsfördelningen i gruppen är ojämn. Här betonas lärarens roll som handledare och som coach (se 1.5 *Ohjaaja* ja *Valmentaja*). Läraren ska alltid aktivt följa med vad som händer på lektionen fastän det oftast inte är nödvändigt att ingripa i elevernas arbete.

2.3.3 Hur hjälpa tandempartnerna att skapa kontakt med varandra?

Då eleverna får en ny tandempartner ska de först få tid att bekanta sig med varandra. I början av kursen är båda tandempartnerna ofta nervösa och rädda för hur de ska klara sig. Därför är det viktigt att man i början av en tandemkurs har tillräckligt med **lära känna varandra-övningar** (se 3.1.1). Övningarna ska vara ganska styrda i början så att eleverna inte behöver oroa sig för vad de ska tala om. Lätta frågor om familj, skola och fritid fungerar bra. Då eleverna lär känna sin tandempartner bättre och diskussionen börjar flyta kan man använda även mindre styrda diskussionsövningar och gå mera in på djupet i varandras tankevärld.

Lära känna varandra-övningar är inte bara viktiga i början utan under hela kursen. Varje lektion inleds med någon form av uppvärmning, för det är lättare för eleverna att tala om sitt eget liv och sina personliga erfarenheter och tankar. Även här är lärarnas

samarbete viktigt för att undvika överlappande frågor och teman. Det är inte så inspirerande att diskutera samma saker på olika språk. I läroplansbundna kurser har man inte så fria händer eftersom man har ett visst tema och ett visst stoff som måste behandlas, men även här bör man alltid ta den personliga aspekten i beaktande och ha med uppgifter som hjälper tandempartnerna att lära känna varandra. Man måste först lära känna varandra och hitta en gemensam röd tråd innan man vågar börja samtala kring svårare teman och framföra sina egna åsikter och argument.

Det kan vara skäl att påminna eleverna om att alltid **presentera sig** då de inte känner den/de som de jobbar med. Alla elever är inte alltid närvarande på lektionerna, vilket leder till att läraren måste bilda nya tillfälliga par och grupper (se 2.3.2) och då är det viktigt att man kort berättar för varandra vem man är.

En annan sak som är viktig då eleverna skapar kontakt med sin tandempartner och gör tandemuppgifterna är **sittordningen** i klassen. Eleverna väljer ofta att sätta sig bredvid varandra, men då är det viktigt att läraren genast från kursstarten uppmuntrar tandempartnerna att vända

sig mot varandra så att de kan upprätthålla **ögonkontakt**. Det är svårt att komma igång med ett samtal och visa engagemang och intresse för vad tandempartnern har att säga om eleverna sitter bredvid varandra. Idealet är inte heller att eleverna sätter sig mittemot varandra t.ex. på varsin sida av pulpeten eftersom detta kan upplevas för intimt. Det som visat sig fungera bäst är när eleverna svänger sina pul-

peter lite snett mot varandra. Då har de lättare att titta upp och söka kontakt med tandempartnern samtidigt som båda har ett eget utrymme att jobba på.

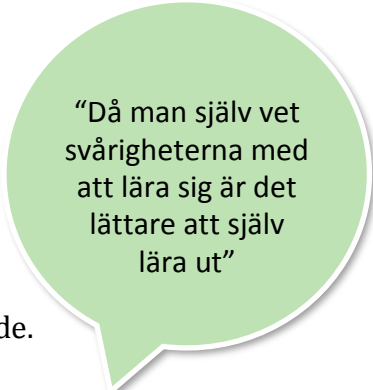
Även i **tre personers grupper** är sittplaceringen viktig. Vid kommunikativa övningar sitter eleverna så att de alla tre kan se varandra i ögonen. Vid skrivuppgifter är det viktigt att den som ensam representerar ett språk sitter i mitten för att kunna hjälpa och stödja båda sina tandempartner.

Idealet i klasstandem är att klassrummen är tillräckligt stora så att paren inte behöver sitta för nära varandra och prata i munnen på varandra. Viktigt är också att de har utrymme att svänga på pulpeterna. Därför lämpar sig inte t.ex. en språkstudio som utrymme för klasstandem. I en språkstudio sitter eleverna bredvid varandra och ibland finns det skärmar mellan pulpeterna och detta gör att det blir omöjligt att skapa ögonkontakt med tandempartnern.

2.3.4 Hur stötta tandempartnererna i deras samarbete?

För att eleverna ska komma igång med sitt samarbete behöver de få en inblick i hur klasstandem fungerar. Grundläggande fakta som parbildningen, fördelningen av finsk- och svensklektionerna samt klassrum etc. får de av sin egen lärare på den första lektionen som hålls med egen klass, medan eleverna får verktyg för att jobba med tandem på den första tandemlektionen. Efter att eleverna för första gången träffat sin tandempartner och gjort några inledande lära känna varandra-övningar är det på sin plats att tillsammans fundera på hur samarbetet kan fungera på bästa möjliga sätt och hur paren kan hjälpa och stödja varandra i inläringen.

Det är viktigt att eleverna inser vikten av att verkligen **hjälpa och stödja** varandra i språkinläringen. I klasstandem bär eleverna ett stort ansvar för lärandet och det är viktigt att från första stund få dem att reflektera över detta och inse ansvaret – inte bara för det egna utan också för tandempartnerns lärande.

“Då man själv vet svårigheterna med att lära sig är det lättare att själv lära ut”

Därför är det viktigt att uppmana dem att våga fråga och korrigera varandra och hjälpa varandra vidare genom att t.ex. ställa ledande frågor. Här är det bra om man som lärare kan belysa med exempel (se 1.5 *Miltä hän putosi*).

Vi har lagt märke till att eleverna i början av en tandemkurs ofta försöker vända sig till läraren då de har frågor istället för att utnyttja tandempartnern. Därför är det bra att i början av kursen lyfta fram att paret först tillsammans ska försöka reda ut eventuella frågor och problem och ifall de inte själva kan lösa dem frågar de läraren. Som lärare är det viktigt att reagera på frågor på rätt sätt – uppmana eleverna att först fråga sin tandempartner och om de fortfarande inte kan lösa problemet, fundera hur man som lärare kan stödja modersmålsanvändaren så att denna kan hjälpa sin tandempartner vidare. Om man som lärare konsekvent försöker få eleverna att ta ansvar och reda ut frågorna själva kommer man att märka att eleverna blir självständiga och sällan, om någonsin alls, behöver vända sig till läraren för att få hjälp. Släpp alltså rollen som en vandrande ord- och faktabok och njut istället av sorlet från diskuterande elever i klassen!

Ett sätt att hjälpa eleverna igång är att tillsammans gå igenom olika kommunikationsstrategier. Exempel på en Powerpoint om detta kan se ut såhär:

Kommunikationsstrategier

- Be först om hjälp av din tandempartner – inte av läraren. Din tandempartner är här för din skull så utnyttja den expertis som erbjuds. Våga öppna din mun – ju mera du måste fråga, desto mera lär du dig!
- Stöd din tandempartner i språkinläringen – kontrollera att din tandempartner har förstått givna direktiv, försök förklara ord och betydelser – agera alltså inte som en levande ordbok. Använd ditt kroppsspråk, ge din tandempartner tid, ställ tillägsfrågor och var intresserad! Utnyttja alla pauser för att lära känna varandra bättre.
- Kom ihåg att allting inte behöver vara felfritt, detta gäller både tal och skrift. Kom tillsammans överens om hur ni vill jobba då ni skriver texter. Om du dikterar en text stöder du inte din tandempartner i språkinläringen.
- Det räcker att du kan hjälpa din tandempartner genom att förklara hur du skulle uttrycka en sak, du behöver alltså inte vara språklärare eller –polis.
- Gör tillsammans språkinläringen rolig!!!

I exemplet *Celler* nedan berättar svenskspråkiga Josefin på finska om vilka som är hennes favoritämnen i skolan. Josefin berättar att hon tycker om biologi och finskspråkiga Elina ställer en följdfråga om varför hon gör det. Josefin förklarar att hon tycker att det är intressant att veta hur människokroppen fungerar, men kommer inte på ordet *solu* så hon förklarar det genom en omskrivning *ne pienet* och visar med händerna. Elina förstår vad hon menar och hjälper henne med ordet *solut*.

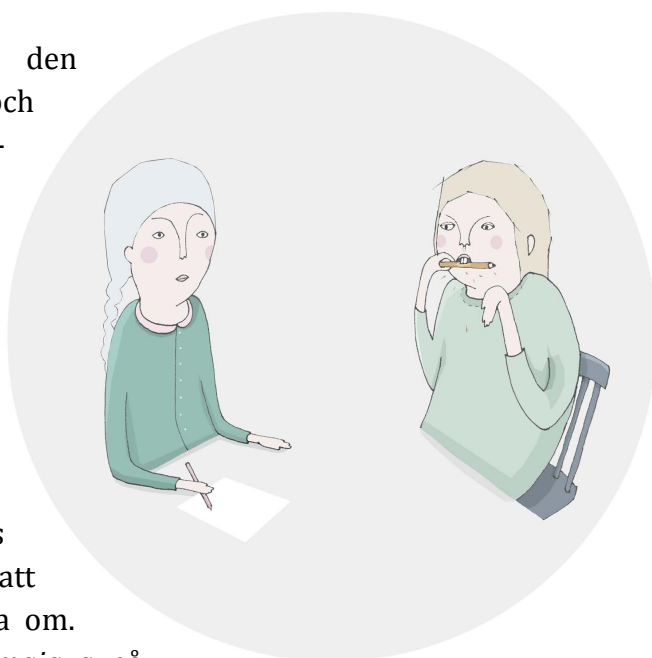
Celler

Elina: ööh mitkä on sun lempiaineet ja kiinnostuksen kohteet koulussa
Josefin: ((skrattar)) mä tykkään biologiasta
Elina: joo
Josefin: ja mä tykkään kemiasta (.) mut mä en osaa sitä ((skrattar)) mut mä tykkään siitä kuitenkin
Elina: aa
Josefin: ni mut biologia on kyllä mun (.) lempiaine (.) kyllä
Elina: mikä siinä on niinku (.) tekee siitä sen (.) kivan
Josefin: emmä tiedä (.)se on vaan niin (.) **mä rakastan niinku ihmisten (.) miten ihminen toimii ja kaikki ne (.)celler (.) mitä se on (.) emmä tiedä**
Elina: **ai mitkä**
Josefin: **celler (.) emmä tiedä joka (.) ne pienet ((visar med händerna)) mikä**
Elina: **solut**
Josefin: niin kyllä just niin (.) ja miten kaikki (.) sydän ja maksa toimii ja kaikki sellaista

Under tandemlektionerna jobbar paren ofta självständigt med ett material som de får av läraren i början av lektionen. Det är viktigt att eleverna lär sig att läsa instruktionerna till uppgifterna noggrant. Eftersom instruktionerna är skrivna på målspråket är det viktigt att poängtera att det är modersmålsanvändarens uppgift att hjälpa tandempartnern att förstå anvisningarna. Det är också bra att ta upp med eleverna hur de kan tackla nya ord och uttryck. Tandempartnern behöver och kan inte alltid ge en direkt översättning av ett främmande ord. Men genom att förklara ordet eller genom att

använda sitt kroppsspråk kan man få sin tandempartner att förstå vilket ord man syftar på. Det viktiga är att man inte bara struntar i ordet och går vidare.

I exemplet *Majava* fyller den svenskspråkiga Susanna och hennes finskspråkiga tandempartner Henni i ett korsord på finska. Susanna kommer inte på vad *bäver* heter på finska och då Henni inte kan ordet på svenska behöver Susanna förklara ordet på ett annat sätt. Hon både visar med händerna och ritar på pappret hur bävernns svans ser ut, vilket hjälper Henni att förstå vilket djur det är fråga om.

Efter att ha fått veta ordet *majava* på finska upprepar Susanna ännu det svenska ordet *bäver* och på det sättet får även Henni möjlighet att öka sitt ordförråd på svenska även om uppgiftens målspråk är finska.

Majava

Susanna: bäver ((skrattar)) (.) nå se (.) iso (.) se
(paus) **svans** ((visar med händerna))svans
(paus) tail ((skrattar))**tämä** ((ritar på ett
papper))
Henni: **häntä**
Susanna: hä hä hä
Henni: eiku ei (.) mut siis niinku se (.) **onks sillä**
iso häntä
Susanna: **varmaa jåå se** ((visar med händerna)) **tämä**
((ritar))
Henni: **aah majava**
Susanna: m a j a v a ((skriver och stavar högt))
Henni: jååh
Susanna: se on bäver

Det är också på sin plats att gå igenom vissa **vett och etikett-regler** med eleverna. Här kan man utgå från den gyllene regeln "Allt vad ni

vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem". Det gäller alltså att visa intresse för vad tandempartnern har att säga, att själv ta initiativ och visa engagemang, att ge varandra tid och visa vilja att både lära känna sin tandempartner bättre och inta rollen som

språkligt stöd och språklig modell. Man måste våga ta kontakt och se varandra i ögonen. Hur skulle du känna dig om din tandempartner satt och knäppte på sin telefon medan du berättar om din familj eller dina framtidsplaner? Knappast vill du berätta så mycket då utan tystnar ganska fort. Om din tandempartner däremot ger dig uppmärksamhet me-

dan du berättar och kanske till och med ställer tillägsfrågor och hjälper dig hitta ord och uttryck du söker efter, känns hela situationen mycket lättare och tröskeln att fortsätta prata sänks. Det är bra att uppmana eleverna från första stund att ta vara på möjligheterna att ställa tillägsfrågor och sträva efter fri diskussion. Detta hjälper eleverna att lära känna varandra bättre.

En del elever kan uppleva att de inte är tillräckligt duktiga, varken på sitt modersmål eller på målspråket. Det är viktigt att poängtera för eleverna att **ju mer man tvingas ställa frågor desto mer lär man sig**. Om man under en lektion inte har behövt fråga sin tandempartner någonting och denna inte alls har behövt korrigerat en betyder det också att det under lektionen inte har förekommit så många

"Det är bra för man måste verkligen prata finska vilket jag inte gör i vanliga fall"

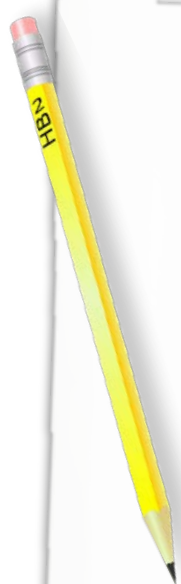
möjligheter till lärande. Likaså är det viktigt att betona att eleverna inte behöver känna att de måste vara språklärare eller -experter utan att det räcker att de är språkmodeller och hjälper sin tandempartner utgående från det egna modersmålet, alltså säger hur de själva skulle uttrycka saken. Allt behöver inte var helt felfritt, det viktiga är att språket blir naturligt. Särskilt i **skrivuppgifter** betonas detta och det är bra att tillsammans fundera på hur man kan tackla dem. Det är självklart att en text blir mer komplex då en modersmålsanvändare skriver den och därför måste man hitta en gyllene medelväg där man utgår från den nivå som den som skriver på målspråket har och inom den ramen skriva en så bra text som möjligt. Det betyder att det kanske inte används så många fina satsmotsvarigheter och synonymer i texten som modersmålsanvändaren är van vid. I skrivuppgifter är det viktigt att bådas idéer och åsikter kommer fram men att själva texten skrivs inom ramen för de förutsättningar som andraspråksanvändaren har.

Fastän man som lärare tar upp ovan nämnda frågor under den första tandemlektionen och ger exempel på hur eleverna kan hjälpa och stödja varandra måste man vara beredd på att upprepa och återupprepa detta. Läraren kommer att få hoppa in många gånger under lektionerna och hjälpa paren vidare, puffa på dem och motivera dem. Läraren kan påminna eleverna om att läsa instruktionerna, ställa stöd- och tillägsfrågor osv. Men troligtvis kommer man under kursens gång att märka en utveckling mot mera självständighet och ansvarstagande. Vi har själva erfarenheter av elever som gått många tandemkurser och vet att det sker en enorm utveckling där eleverna blir helt självständiga i sin språkinläring. Och framför allt – de har lyckats göra språkinläringen till en kul och effektiv grej tillsammans med sin tandempartner!

2.3.5 Varför göra tandemavtal?

Ett tandemavtal är ett sätt att få eleverna att förbinda sig till en tandemkurs och samarbetet med sin tandempartner. Vi har valt att göra ett tandemavtal för att få eleverna att känna att det är viktigt att man tar tandem på allvar och att man tar ansvar för både sin egen

och tandempartnerns lärandeprocess. Vi brukar ha eleverna att fylla i avtalen under slutet av den första tandemlektionen och läraren samlar in och förvarar avtalen under kursens gång. Det är viktigt att kolla upp att eleverna utbytt telefonnummer och e-postadresser så att de kan hålla kontakt med varandra. Eleverna måste alltid informera sin tandempartner ifall de är sjuka eller av någon annan anledning är borta från tandemlektionen.

Tandemavtal

Mitt namn: _____

Min tandempartners namn: _____

Mitt telefonnummer: _____

Min e-postadress: _____

Jag kontakter min tandempartner om jag är sjuk eller frånvarande genom att _____

Jag förbinder mig att aktivt delta i tandemkursen och meddela eventuell frånvaro till min tandempartner.

Vasa ____/____ 20____

Avtalet innehåller enbart grundläggande uppgifter om tandempartnerna och om samarbetet på en generell nivå. Däremot är det bra att lite grundligare reflektera över samarbetet under kursens gång då eleverna blivit lite varmare i kläderna och vet mera om vad tandem går ut på och vilka olika typer av uppgifter som kan förekomma. Efter någon vecka kan man i veckoprogrammet baka in en kort diskussion om på vilka olika sätt man kan hjälpa och stödja sin tandempartner (lite som repetition av kommunikationsstrategierna som behandlades i 2.3.4). Paret kan tillsammans fundera på hur de tycker att samarbetet kommit igång och på vilka olika sätt de hittills har hjälpt varandra och i hurdana situationer. Nu är eleverna kanske också mer mogna att ge feedback åt varandra på hur de tycker att tandempartnern lyckats med att hjälpa till samt komma med

önskemål om hur och i vilka situationer man vill bli korrigerad under resten av kursen.

2.4 Hur jobba i klasstandem?

I detta avsnitt redogörs för hurdana uppgiftstyper som lämpar sig för klasstandem och hur läraren kan omarbета vanliga uppgifter så att de fyller sin tandemfunktion. Avsnittet öppnar upp principerna för detta medan exempel på själva uppgifterna ges i kapitel 3. Avsnittet innehåller också råd om hur läraren kan aktivera båda parterna i ett tandempar och hur elevernas språkbruk kan korrigeras.

2.4.1 Hurdana uppgifter lämpar sig för klasstandem?

I klasstandem övar man såväl **muntliga** som **skriftliga** färdigheter både **produktivt** (tala, skriva) och **receptivt** (läsa, lyssna). Uppgifterna som används baserar sig på uppgiftstyper som nyttjas i språkundervisning i allmänhet. Exempelvis kan många av läroböckernas uppgifter användas efter att instruktionerna omformulerats och uppgifterna bearbetats. Uppgifterna omarbetas med tanke

på att man i klasstandem har **modersmåls-**

användaren som modell och stöd och uppgifterna ska kännas meningsfulla och **aktivera båda parterna**. Klasstandemuppgifterna planeras så att modersmålsanvändarens språkfärdigheter och språköra räcker till för att stödja tandempartnern, också så att man utnyttjar denna som modell. Uppgifterna görs främst i par tillsammans med tandempartnern eller som gruppuppgifter där två eller flera tandempar samarbetar med varandra. Rollfördelningen mellan parterna är viktigare i klasstandem än i undervisning generellt i pararbete (eller grupparbete), eftersom eleverna behöver veta vem av dem som ska göra vad. Därmed behöver lärarens instruktioner vara speciellt tydliga (se 2.4.2).

"Aluksi oli vaikeaa saada juteltua annetusta aiheesta, kun ei tunnettu ollenkaan. Hetken päästä oli jo paljon helpompaa!"

Olika typer av **diskussioner** fungerar mycket bra i klasstandem. Speciellt i början av en tandemkurs är det bra att ha innehållsligt mer styrda diskussionsuppgifter, t.ex. utgående från påståenden eller diskussionsfrågor. Eftersom tandempartnerna inte känner varandra och det är en ny situation för både modersmåls- och andraspråksanvändaren är det viktigt att styra uppgifterna så att parterna vet vad de ska göra. Exempelvis då man tar ställning till olika påståenden kan man instruera modersmålsanvändaren att inleda med sin åsikt. På det sättet får andraspråksanvändaren först höra en modell för hur man uttrycker sin åsikt samt lite tid för att förbereda sig och bli varm i kläderna. I början är det viktigt att hålla den språkliga nivån förhållandevis enkel, vilket hjälper tandemparen att komma igång med kommunikationen och samarbetet. Det viktigaste i början är alltså att använda språket och komma över en eventuell tröskel för att våga tala.

Även senare under kursen hjälper styrda uppgifter eleverna att behandla svårare innehåll så att man kan nå målet med övningarna, exempelvis ett visst ordförråd och vissa strukturer. Speciellt i de läroplansbundna kurserna finns det många krävande teman som är både innehållsligt och språkligt utmanande även för modersmålsanvändare, och där eleverna inte har så många egna åsikter och erfarenheter. Då behövs det uppgifter som hjälper eleverna på traven, exempelvis **stödfrågor**, **påståenden** eller **mindmap** att fylla i. Även i dessa mer styrda uppgifter är det ändå värdefullt att i mån av möjlighet vidga diskussionen till mer personliga aspekter och intressen. **Fria diskussioner** fungerar bäst då tandempartnerna redan känner varandra och har kommit igång med samarbetet. Även då är det bäst att välja bekanta och intressanta teman för de fria diskussionerna. Också **argumentationsuppgifter** fungerar bra eftersom båda parternas åsikter spelar lika stor roll och även modersmålsanvändaren känner att det är motiverat att delta aktivt.

Dialoger är uppgifter som ofta används i språkundervisningen. Dialogerna kan vara mer styrda där eleverna översätter repliker från skolspråket till målspråket eller mindre styrda där det i uppgiften ges instruktioner om vad eleverna ska säga. Båda dialogtyperna fungerar bra och har olika syften. Syftet med mer styrda dialoger är att

eleverna lär sig förutbestämda ord och fraser kopplade till ett tema. Denna typ av dialoguppgifter lämpar sig väl för elever som behöver mera stöd. Syftet med mindre styrda dialoger är att eleverna ges möjlighet att öva på att reagera på ett lämpligt sätt i olika situationer. I mindre styrda dialoger finns det också mer utrymme för egen kreativitet. Sådana dialoguppgifter utmanar även elever med bättre färdigheter i språket.

I styrda dialoger är det bra att **ta bort det "rätta" svaret**, replikens översättning till målspråket (se 3.1.3). Då får modersmålsanvändaren agera modell och hjälpa till istället för att det finns ett färdigt facit. För modersmålsanvändarens del kan det vara frustrerande att exempelvis översätta en replik till sitt modersmål och sedan få höra att det i dialogfacit står ett annat synonymt ord e.d. Detta tär på modersmålsanvändaren i rollen som modell och stöd och kan verka negativt på motivationen att hjälpa tandempartnern. Det är även viktigt att ta hänsyn till att replikerna som ges t.ex. på finska och som ska återges på svenska inte är för svåra för den svenskspråkiga modersmålsanvändaren att förstå. I så fall kan det gå så att eleverna ägnar för mycket tid åt att förstå finska istället för att producera svenska som är lektionens målspråk. Dialoguppgifterna kan ytterligare omarbetas så att eleverna får bara sina egna repliker. Då kan man inte läsa sin tandempartners repliker utan man måste istället fokusera på att lyssna och en mer äkta kommunikation kan uppstå (se 1.3).

I muntliga **sammanfattningar** av ett textstycke kan man med fördel inleda uppgiften med en förberedelseuppgift så att eleverna inte direkt börjar med att sammanfatta texten. Syftet med sammanfattningar är att lyfta fram det mest centrala i texten, inte att översätta ord för ord. För att stödja detta kan tandemparen gärna förbereda sammanfattningen genom att tillsammans gå igenom texten. Eleverna plockar tillsammans ut det mest väsentliga, t.ex. genom att göra **understrykningar**, att skriva upp **stödord** eller att göra **tvåspråkiga ordlistor**. Då har tandemparen möjlighet att gå igenom och förklara ord för varandra och sammanfattningen blir mer flytande och ändamålsenlig. I samband med sammanfattningar kan man lägga

till diskussionsuppgifter om egna erfarenheter och åsikter i anknytning till texten.

En uppgiftstyp som fungerar bra i klasstandem är **korsord**. Traditionella korsord där orden är givna på skolspråket och översätts till målspråket fungerar som sådana. Denna uppgiftstyp kan få till stånd en hel del diskussion mellan tandempartnerna då andraspråksanvändaren ofta måste förklara det givna ordets innebörd för modersmålsanvändaren för att de ska komma på det rätta ordet på målspråket. Ifall andraspråksanvändaren har ett starkt målspråk behövs inte nödvändigtvis modersmålsanvändarens hjälp med att fylla i korsordet. Om modersmålsanvändarens expertis och hjälp inte behövs, mister uppgiften sin funktion som tandemuppgift. Korsorden kan dock vidareutvecklas så att båda parter får en viktig roll i att genomföra uppgiften.

Ett sätt att **omarbeta korsorden** är att båda parter får varsitt korsord som de inte visar för varandra. Den ena har hälften av orden färdigt ifyllda på lektionens målspråk och den andra har andra hälften av orden. Eleverna ska sedan turvis förklara orden för varandra och fylla i de ord som fattas i det egna korsordet. Då båda parter korsord är ifyllda översätter de tillsammans orden till det andra språket och då får även modersmålsanvändaren möjlighet att lära sig nya ord på sitt målspråk (se 3.2). Läraren kan också omarbeta korsorden till en blandning av de två ovan nämnda exemplen, så att vissa av orden är färdigt ifyllda i korsordet på lektionens målspråk och vissa ord/tips finns färdigt givna på det andra språket. Då fyller tandempartnerna tillsammans i de ord som fattas på båda språken. Det viktiga i alla typer av korsord är att läraren ger tydliga instruktioner så att eleverna vet vem av dem som ska göra vad.

Uttalsuppgifter är aktuella speciellt i svenskundervisningen och i klasstandem finns det ypperliga möjligheter för dem. I samband med **högläsning** av texter kan man fokusera på uttalet genom att stanna upp och uttala ord som läraren strukit under. Paret kan jobba i egen takt och de kan stanna upp och öva svåra ord så många gånger som det behövs. Vilken av parterna som uttalar orden först beror naturligtvis på syftet med uppgiften. Modersmålsanvändaren kan

fungera antingen som uttalsmodell och därmed uttala orden först eller som stöd och i efterhand vid behov korrigera andraspråksanvändarens uttal. Fördelen med att ha sin egen tandempartner som modell och hjälp är att andraspråksanvändaren kan få hjälp just där det behövs.

I **översättningsuppgifter** där målet är att översätta meningar eller kortare textstycken är det viktigt att uppgifterna är planerade så att modersmålsanvändaren kan fungera som stöd. Därför ska översättningarna göras till lektionens mål språk. I instruktionerna är det skäl att betona andraspråksanvändarens aktiva roll som den som översätter så att det inte blir så att modersmålsanvändaren dikterar översättningen. Även i översättningsuppgifter är det bra att ta bort facit så att modersmålsanvändaren får fungera som modell och stöd. Färdiga ordlistor tas också bort eftersom modersmålsanvändaren finns till hands. Däremot kan eleverna själva tillsammans konstruera tvåspråkiga ordlistor i samband med olika uppgiftstyper. Detta gagnar båda parter i deras lärande. Ordsökningar i samband med översättningar och även andra uppgiftstyper skapar ofta lärorika diskussioner. Ord som man lär sig genom att man tillsammans diskuterar sig fram till det rätta ordet fastnar lättare i minnet än sådana som man t.ex. endast läser i ordlistor.

Även uppgifter där målet är att fokusera på **strukturer och grammatik** kan användas. Då är det viktigt att välja uppgifter där modersmålsanvändarens färdighet räcker till för att lösa uppgiften. Sådana övningar kan t.ex. vara att man förklarar betydelseskilnaden mellan olika former (se 1.5 *Mökillä-Mökissä*).

Modersmålsanvändaren kan inte förväntas förklara grammatiska regler, utan uppgifterna planeras så att modersmålsanvändarens språköra räcker till för att hjälpa tandempartnern med dem. Grammatikuppgifter där eleverna jämför språken fungerar bra eftersom de sporrar till diskussion om bägge språken och därmed ökar den **språkliga medvetenheten**. I sådana uppgifter blir båda parter aktiverade i hög grad och mer medvetna om sina egna modersmål.

Skrivuppgifter som traditionellt ansetts vara individuella lämpar sig väl för klass-tandem, där även skrivandet görs i par och tandemparet skapar en **gemensam text**. Det är viktigt att fokusera på att uppgiften verkligen görs gemensamt från början till slut och att tandempartnerna delar på ansvaret för texten som helhet.

"Uppsatser har gått bra för jag har fått mycket hjälp av min partner"

I skrivuppgifter har modersmålsanvändaren en given roll som den som har mer kunskaper i språket. Därför är det angeläget att välja temat så att andraspråksanvändaren kan bidra till innehållet. Annars riskerar man att modersmålsanvändaren helt enkelt dikterar hela texten. Samtidigt är det betydelsefullt att också

modersmålsanvändaren kan bidra till innehållet och inte endast fungera som ordbok och språkkontroll. Där spelar en gemensam planering före själva skrivandet en stor roll. Därför är det viktigt att betona att uppgiften görs tillsammans och att båda parter har ansvar för slutprodukten.

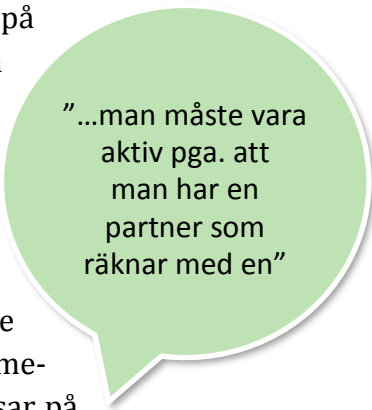
"Essee oli helppo kirjoittaa, kun pystyi kysymään neuvoa koko ajan"

Exempelvis insändare och brev har visat sig fungera bra som skrivuppgifter där bägge tandempartnernas åsikter kommer fram. Då tandemparen skriver tillsammans lär de sig förutom språket även hur man skriver en text tillsammans, något som man inte nödvändigtvis tränar i så stor utsträckning i språkundervisning i allmänhet.

Användningen av muntliga **presentationer** i klasstandem bör övervägas noggrant. Det kan kännas besvärligt att hålla presentationer och föredrag inför hela klassen då det finns modersmålsanvändare i publiken. Ifall man väljer att använda muntliga presentationer inför klassen är det viktigt att ge tillräckligt med **förberedelsetid**. Själva presentationen kan göras så att man inte har en färdig text till sin presentation utan exempelvis enbart **bilder** som man bygger upp presentationen kring. Tandemparen får berätta om bilderna tillsammans och andraspråksanvändaren får förbereda sig på förhand med hjälp av modersmålsanvändaren. Muntliga presentationer i helklass är tidskrävande och det finns en risk för att en stor del av eleverna sitter passiva, vilket inte är effektivt med tanke på lärandet. Istället för en traditionell presentation kan man aktivera hela gruppen exempelvis genom att tandemparen ordnar en **frågesport** om ämnet de forskat i till sin presentation. Då deltar alla elever aktivt i kommunikationen även om ett tandempar åt gången bär huvudansvaret. Detta framföringssätt kan dessutom kännas mer bekvämt för paret som står inför klassen, framför allt för andraspråksanvändaren då man inte behöver ensam hålla en lång monolog.

2.4.2 Hur aktivera båda parterna i ett tandempar?

Det är viktigt att uppgifterna **aktiverar båda parterna**. I klasstandem växlar elevens roll mellan att vara den som lär sig och att vara den som hjälper och stödjer sin tandempartner. Det är lätt hänt att en elev tar rollen som den som lär sig på större allvar än rollen som språkmodell och språkligt stöd. Därför är det viktigt att genast från första början göra eleverna medvetna om hur betydelsefull också den rollen är. Som tandempartner kan man hjälpa eller stödja sin kompis. Tandempartnererna är alltså beroende av varandra och tillsammans kan de göra tandemkursen och språkinläringen meningsfull och effektiv. Om eleven verkligen satsar på att hjälpa och stödja sin tandempartner och tar denna uppgift på all-

"...man måste vara aktiv pga. att man har en partner som räknar med en"

var så är det sannolikt att tandempartnern gör detsamma (ömsesidighet). Som lärare är det viktigt att man från första början ger eleverna modell för och exempel på hur de kan stödja varandra. Även under kursens gång kan läraren behöva puffa på paren och ge dem riktlinjer för samarbetet (se 1.5 Valmentaja). Det är A och O att båda parternas motivation upprätthålls under hela kursen.

Med tanke på tandempartnerns motivation är det viktigt att båda tar en aktiv roll. För andraspråksanvändaren faller sig detta mer naturligt då man jobbar med målspråket, medan det kan krävas mera stöd av läraren för att engagera och aktivera modersmålsanvändaren. I början kan det vara svårt för modersmålsanvändaren att komma på det bästa möjliga sättet att stödja och hjälpa sin tandempartner. Tydliga **instruktioner** är därför av avgörande betydelse i alla typer av uppgifter. Det bör alltså skrivas ner mycket konkret vilken av tandempartnerna som ska göra vad i uppgiften. I instruktionerna ska det därför komma fram hur modersmålsanvändaren kan stödja andraspråksanvändaren, t.ex. genom att ge ledtrådar istället för att genast avslöja det rätta svaret.

Även andraspråksanvändaren har givetvis ett stort ansvar och bör själv vara aktiv och be om hjälp. Det är bra att i instruktionerna uppmuntra andraspråksanvändaren till att be modersmålsanvändaren om hjälp (se även 2.3.4). Hurdant stöd som behövs beror naturligtvis på uppgiften. Det kan handla om allt från enstaka ord och uttryck till att tillsammans bygga upp ett innehåll i en text eller presentation. Instruktionerna till uppgifterna bör vara på målspråket så att modersmålsanvändaren kan hjälpa andraspråksanvändaren att förstå dem. För andraspråksanvändaren kan det vara utmanande att förstå instruktioner och då kan modersmålsanvändaren förklara dem på ett mera lättbegripligt sätt.

Förutom att ge tydliga instruktioner till enskilda uppgifter kan man föra en mer allmän **diskussion om vikten av att båda parter deltar aktivt i alla uppgifter**. Speciellt i början av kursen bör läraren presentera och diskutera klasstandem som modell och förklara för eleverna vad den innebär för arbetssätten och för deras respektive roller. Det är skäl att betona speciellt ömsesidighet som utgångspunkt

för tandemparens samarbete och lärande (se 1.1). Ett ömsesidigt samarbete förutsätter att båda parter deltar aktivt i lärandeprocessen, både i sin egen och i sin tandempartners.

2.4.3 När och hur korrigera elevernas språkfel?

Det finns inget entydigt svar på frågan när och hur läraren ska korrigera elevernas språkfel. Å ena sidan är målet med både undervisningen och elevernas lärandeprocess att lära sig att använda målspråket så korrekt som möjligt. Å andra sidan är det enligt dagens syn på språk och språkundervisning så att flytande språkanvändning är viktigare än språklig korrekthet. En fördel med fokus på innehåll och flyt framför den språkliga korrektheten är att det ger **positiva erfarenheter av att kommunicera och bli förstådd**, vilket är viktigt för elevernas motivation. När man diskuterar med sin modersmålstalande tandempartner märker man dessutom att denna inte heller alltid följer alla regler och också kan göra fel. Därför är det värt att fundera på när man har naturlig och idiomatisk språkanvändning som mål och när man fokuserar mer på att språket används korrekt.

"Hyvä ja erilainen tapa oppia ruotsia ja kanssakäymistä uusien, eri kieltä puhuvien ihmisten kanssa"

Tandemlärande grundar sig på principerna om ömsesidighet och självstyrning (se 1.1) och i klasstandem får eleverna själva avgöra hur de vill att tandempartnern stödjer och korrigerar dem. Ifall läraren ständigt korrigerar och avbryter eleverna kan det strida emot det som eleverna sinsemellan kommit överens om. I **muntliga uppgifter** tenderar eleverna att fokusera mest på **ordförråd och uttal**. Detta beror på att eleverna koncentrerar sig mest på innehållet och på att få samtalet att flyta. Speciellt för de svagare eleverna kan kommunikationen bli lidande eller rent av

"Mycket bra, man kommer ingenstans i det vardagliga livet om man endast kan teori, vem kan börja tänka på verbformer om man ska prata med en finskspråkig"

omöjlig ifall man koncentrerar sig på att korrigera alla fel. Därför kan det vara värt att fokusera på att våga använda språket och på att tandempartnerna förstår varandra. I sådana här situationer kan det vara ändamålsenligt att korrigera endast sådana språkfel som försvårar förståelsen, och därför behöver läraren inte heller påpeka alla fel och brister i språket. Om läraren däremot märker att samma fel upprepas många gånger är det naturligtvis skäl att uppmärksamma eleven på det. Därtill kan läraren med jämna mellanrum uppmuntra eleverna att diskutera sin lärandeprocess och sitt samarbete samt hur stort stöd de önskar av varandra. Här betonas **lärarens roll som coach** (se 1.5 Valmentaja): att uppmuntra och guida tandemparen för att göra deras samarbete mer effektivt.

Skriftliga uppgifter sporrar till mångsidig fokus på olika språkliga aspekter såsom **ordförråd, böjning, skrivsätt, stavning och meningskonstruktioner**. Eftersom texterna finns kvar svart på vitt är det lättare att diskutera och korrigera språket då man inte behöver avbryta sin tandempartner för att göra det. I skriftliga uppgifter tar modersmålsanvändaren också tydligare en "lärarroll" än i muntliga uppgifter. Modersmålsanvändaren hjälper andraspråksanvändaren i att uttrycka sig och i att använda språket.

Nedan ger vi två olika exempel på hur modersmålsanvändaren hjälper sin tandempartner att producera **korrekt målspråk**. I exemplet *Olen jotakin mieltä* hjälper den finskspråkiga eleven Minna den svenskspråkiga eleven Aron att skriva en text där han ska uttrycka sin åsikt på finska. Hon ger honom ett idiomatiskt uttryck för hur man säger *vad man tycker om någonting* på finska, alltså *olen jotakin mieltä*, och förklarar det genom att kontrastera finskan och svenskan. I det andra exemplet *Åkatraktion* är det Aron som i sin tur hjälper Minna med att böja substantivet *åkatraktion* på svenska. Minna skriver en text där ordet *åkatraktion* borde stå i bestämd form (*åkatraktionen*), men hon har använt obestämd form (*åkatraktion*). Aron stödjer henne att själv komma på den rätta formen och tar således en "lärarroll".

Olen jotakin mieltä

Minna: mun mielestä (se vois sanoo) niinku silleen että **olen sitä mieltä** tai silleen (.) että (.) tykkään tai silleen niinku että öö **kun ruotsin | (kielessä) jag tycker att**

Aron: |jaa

Minna: **niin suomessa sanotaan että (.) olen jotakin mieltä**

Åkattraktion

Aron: mm (.) nu tänkt jag fråga dig (att lite att)((pekar på skärmen)) åkattraktion så **en åkattraktion vad tror du det blir om det är (.) just då det är just den**

Minna: **nen (.) åkattraktionen**

Aron: perfekt

I de texter som tandemparen producerat tillsammans kan det också finnas felaktigheter som modersmålsanvändaren antingen inte märker eller ens är medveten om. Då det gäller texter och andra skriftliga arbeten är det lättare för läraren att i efterhand ge **feedback eller facit** utan att på så sätt störa tandemparens diskussion och samarbete. Eleverna önskar ofta att få kontrollera vad som är de rätta svaren eller att få lärarens feedback på sina texter. Här betonas **lärarens roll som språklig expert** (se 1.5 Kieliassiantuntija), som den som har huvudansvaret för att utvärdera elevernas lärandeprocess och avgöra hur stort stöd de behöver.

Sammanfattningsvis kan man säga att språkundervisningen ska stärka elevernas **tro på den egna förmågan att lära sig språk** och att modigt använda det trots ringa språkkunskaper. Detta betyder att eleverna ska uppmuntras till att förhålla sig konstruktivt till de fel de gör. Språkliga utmaningar gör att man fäster uppmärksamhet vid den språkliga formen och blir mera medveten om vad man ännu behöver lära sig. Detta leder till att man på ett mera medvetet sätt kan fokusera på och styra sitt eget lärande. Därför ska både lärare och elever se utmaningar i språkproduktionen och eventuella fel som något som skapar möjligheter till lärande snarare än som misslyckanden.

”Uskaltaa puhua vähän vapaammin vierasta kieltä ja vieraille ihmisille”

3.

Uppgifter och aktiviteter

Tehtäviä ja aktiviteetteja

3 Uppgifter och aktiviteter – Tehtäviä ja aktiviteetteja

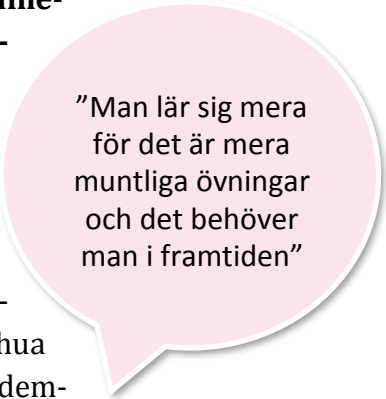
I detta kapitel ger vi exempel på olika uppgifter som lämpar sig för tandemundervisning. Vi har valt att presentera uppgifterna under fyra olika rubriker: **muntliga uppgifter, ord och strukturer, skrivuppgifter** och **övriga uppgifter och aktiviteter i och utanför klassrummet**. Detta är en grovindelning och många av uppgifterna kunde höra till flera kategorier. Då man arbetar med en text i svenska kan eleverna t.ex. öva på uttal, ordförklaring, referat och svara på innehållsfrågor i en och samma uppgift.

Uppgifterna som presenteras i denna bok är planerade för gymnasiet men samma uppgiftstyper kan även tillämpas i grundskolan eller på högskolenivå. Uppgifterna är hämtade från finsk- eller svensklektionerna, men samma uppgiftstyper kan användas på båda språken. Vissa uppgifter ger träning i båda språken då båda parterna i ett tandempär får bearbeta sitt eget målspråk. Meningen med dessa exempel är alltså att ge modell för hurdana uppgifter som fungerar i klasstandem och hur man kan anpassa s.k. vanliga uppgifter till klasstandem.

Finsk- och svenskspråkiga uppgifter varvas med varandra. Uppgifternas instruktioner och beskrivningar är på målspråket. Vissa uppgifter förklaras inte närmare eftersom genomförandet tydligt beskrivs i elevinstruktionerna.

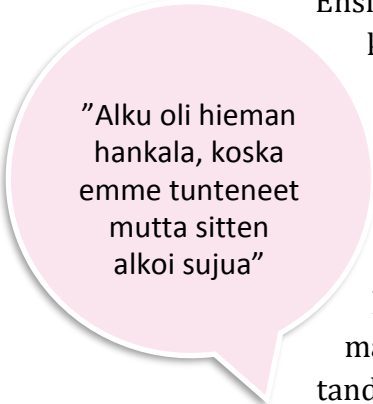
3.1 Muntliga uppgifter – Suullisia tehtäviä

Olemme jakaneet suulliset tehtävät kolmen alaotsikon alle: **tutustumis- ja lämmittelytehtäviä, aihekohtaisia keskustelutehtäviä** sekä **ohjeistettuja dialogeja ja ääntämisharjoituksia**. Kurssin alussa on hyvä tehdä paljon tutustumistehtäviä, jotta parit oppivat tuntemaan toisensa ja samalla rohkaistuvat käyttämään kohdekieltä. Kun oppilas huomaa tulevansa ymmärretyksi kohdekiellään, madaltuu hänen kynnyksensä puhua enemmän. Samalla hän huomaa tandem-

”Man lär sig mera för det är mera muntliga övningar och det behöver man i framtiden”

parillansakin olevan haasteita omassa oppimisessaan. Tämä yleensä sulattaa jään parien väliltä, ja oppilaat uskaltavat kommunikoida keskenään vapaammin. Luvussa 3.1.1 esitellyt tutustumis- ja lämmittelytehtävät ovat kaikki ryhmätehtäviä, mutta muiden tehtävätyyppien alla esitellään myös paritehtäviä, joita voi käyttää tutustumis- ja lämmittelytehtävinä.

"Alku oli hieman hankala, koska emme tunteneet mutta sitten alkoi sujua"

Ensimmäisellä tandemtunnilla oppilaita on hyvä kannustaa puhumaan toista kotimaista kieltä eikä asettaa rimaa liian korkealle. Tehtävien on alussa oltava helpohkoja ja hyvin ohjeistettuja, jotta oppilaiden ei tarvitse miettiä, mistä puhuvat. Kun parit oppivat tuntemaan toisensa, haastavammatkin tehtävät sujuvat helpommin ja oppilaat ovat parempia auttamaan ja tukemaan toisiaan kielenkäytössä. Kaikki tandemtunnit on kuitenkin hyvä aloittaa lämmit-

telytehtävällä, joko tutustumistehtävällä tai aihekohtaisella keskustelutehtävällä, jotta keskustelu pääsee vauhtiin ennen siirtymistä haastavampiin tehtäviin. Tunnin alkuun sijoitettavien aihekohtaisten tehtävien on hyvä olla oppilaiden omiin kokemuksiin perustuvia, jotta aiheesta on helppo lähteä puhumaan. Kun aihetta on käsitelty enemmän ja oppilailla on laajempi sanavarasto, sitä voidaan käsitellä monipuolisemmin ja syvällisemmin.

Lämmittelytehtävät voivat myös olla edellisen oppitunnin asioiden kertaamista, jolloin aihetta voidaan käsitellä vaativammankin sanaston kautta. Lämmittelytehtävinä toimivat myös erilaiset pelit ja testit, joita voi vaihtelun vuoksi tehdä ryhmissä. Tällöin oppilaat tutustuvat muihinkin ryhmäläisiin. Erilaiset keskustelutehtävät ja väitelauseet sopivat myös ryhmätyöskentelyyn.

Dialogeja on mielekästä tehdä tandemtunneilla, jolloin puhetilanteista tulee aitoja, kun saa puhua samanikäisen äidinkiellisen oppilaan kanssa. Dialogia tehdessään oppilas joutuu kuuntelemaan pariaan tarkasti ja samalla reagoimaan kuulemaansa. Oppilaan kommunikoidessa tilanteen vaatimalla tavalla hän saa koko ajan tukea ja apua pariltaan. Dialogitehtävissä äidinkiellisellä oppilaalla on tärkeä rooli

kielimallina. Tehtävätyyppejä on hyvä vaihdella niin, että dialogit ovat välillä enemmän ja välillä vähemmän ohjeistettuja riippuen siitä, halutaanko korostaa tiettyjä ilmauksia ja tiettyä sanastoa vai keskitytäänkö vapaamuotoisempaan ilmaisuun.

Tandemtunneilla kannattaa ehdottomasti hyödyntää äidinkielen puhujaa ääntämisharjoituksissa. On hyvä muistuttaa oppilaita olemaan kielimallina toisilleen ja auttamaan pariaan ääntämisessä. Parit voivat kuitenkin olla varovaisia korjaamaan toisiaan suullisissa tehtävissä, ja siksi on hyvä joskus keskittyä nimenomaan ääntämisen harjoitteluun. Esimerkiksi ääneen lukeminen on tehokas ääntämisharjoitus. Äidinkielen toimii hyvänä kielimallina ja kohdekielen puhuja saa tukea ääntämisessään. Ääntämistehtävissä on hyvä vaihdella aloittavaa osapuolta, sillä kun kohdekielen oppija joutuu itse ensin miettimään ääntämistä eikä saa suoraa mallia pariltaan, jäävät asiat ehkä paremmin mieleen.

3.1.1 Lära känna varandra- och uppvärmningsuppgifter – Tutustumis- ja lämmittelytehtäviä

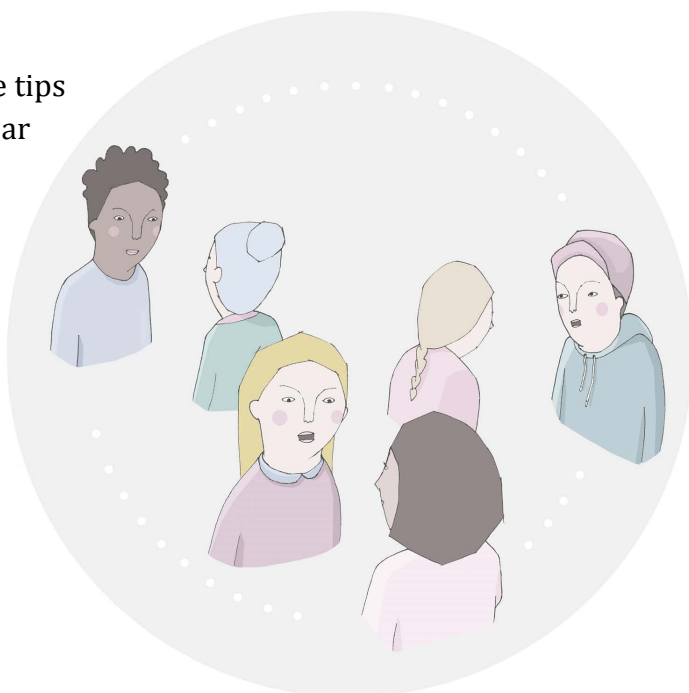
Speeddejting

Speeddejting är ett bra sätt att inleda tandemkursen på. Idén föddes då eleverna frågade efter en möjlighet att få prata och bekanta sig med alla elever från den andra språkgruppen, och denna uppgiftstyp blev sedan så omtyckt och populär att vi har valt att ha den allra första tandemlektionen under alla tandemkurser som en speeddejtingslektion. Eleverna samlas i ett större utrymme (ofta i gymnastiksalen), bildar slumpmässiga par och sedan sätter paren sig i en stor cirkel, så att t.ex. de finskpråkiga eleverna sätter sig i den yttre cirkeln. Varje par får en lapp med stödfrågor både på finska och på svenska som de kan ha som diskussionsunderlag. Paren får 3 minuter tid på sig att speeddejta innan det är dags för antingen den inre eller den yttre cirkeln att flytta ett steg framåt. Så flyter sedan lektionen på med byte var tredje minut. Vi har växlat mellan språken t.ex. så att de fem första speeddejterna gått på finska, de fem följande på svenska, sedan igen på finska osv.

Speeddejting möjliggör att alla får prata med alla och eleverna får åtminstone till en viss grad lära känna alla dem som hör till den andra språkgruppen. Då kan det kännas betydligt lättare att nästa lektion gå in i tandemklassrummet och träffa den egna tandempartnern, eftersom det är någon man redan pratat med. Under speeddejtingen får lärarna dessutom möjlighet att observera eleverna och se hur deras interaktion sinsemellan löper, vilket kan ge tips om fungerande tandempär för själva tandemkursen.

Exempel på stödfrågor i speeddejting

- Vem är du?
- Var och hur bor du?
- Hurdan är din familj?
- Har du husdjur?
- Vad gör du på fritiden?
- Har du någon favoritmat och -dryck?
- Vad är ditt drömyrke?
- Vad skulle du göra om du vann på lotto?
- Vad är ditt favorit tv-program?
- Vad gör dig glad/arg?
- Beskriv dig med 3 ord?
- Vilken film såg du senast? Vilken pjäs såg du senast? Vilken bok läste du senast?
- Vilken typ av musik tycker du om?
- Om du skulle få vara någon annan en dag, vem skulle du vara?
- Vad tycker du om svenska? Använder du svenska utanför skolan?

Tutustumispeli

Erilaiset pelit toimivat hyvin lämmittelytehtävinä. Kun niitä pelataan pienemmissä ryhmissä, oppilaat saavat mahdollisuuden tutustua muihinkin oppilaisiin kuin vain omaan tandempariinsa, mikä on ollut oppilaiden toive kurssipalautteissa. Oppikirjoista löytyy erilaisia pelejä ja ne soveltuvat usein hyvin myös tandemtunneilla pelattaviksi.

Alla oma versiomme tutustumispelistä:

Valitkaa itsellenne pelimerkit, jotka asetatte lähtöruutuun. Arpokaa nopalla, kumpi saa aloittaa pelin, suurempi silmäluku voittaa. Heittäkää vuorotellen noppaa ja siirtykää pelilaudalla eteenpäin. Vastatkaa mahdollisimman tarkasti ja monipuolisesti ja perustelkaa mielipiteenne. Yhden sanan vastauksia ei hyväksytä. Voittaja on se, joka saapuu ensimmäisenä maaliin. Palkintona voittaja saa kertoa parilleen salaisuuden.

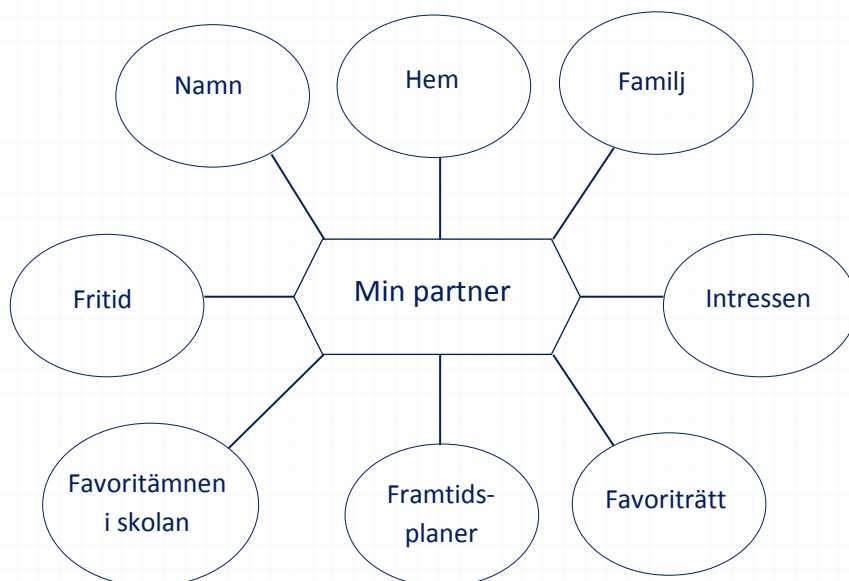

Presentation av den egna tandempartnern

För gruppdynamiken är det bra att eleverna lär känna också andra elever än den egna tandempartnern. Den svenskspråkiga eleven intervjuar sin tandempartner med hjälp av mindmapen och gör anteckningar och presenterar sedan tandempartnern för hela gruppen. På tandemlektionen i finska görs uppgiften på finska och då är det den finskspråkiga som intervjuar och presenterar. I denna uppgift är det alltså modersmålsanvändaren som presenterar, eftersom det alltid är lite spännande att tala det andra inhemska språket inför en publik som delvis består av modersmålsanvändare, speciellt i början av kursen.

Teman som eleverna diskuterar i denna typ av uppgift får gärna vara ganska allmänna, för eleverna vill oftast inte avslöja så personliga saker om sig själva i början av kursen. Sådana här uppgifter förutsätter att tandemlärarna har planerat lektionerna tillsammans.

Den svenskspråkiga eleven intervjuar sin tandempartner med hjälp av tipsen nedan och gör anteckningar på svenska och presenterar sedan tandempartnern för hela gruppen. Du behöver inte återge alla detaljer utan referera de viktigaste sakerna. Den finskspråkiga får göra samma sak på morgondagens tandemlektion i finska.

Tutustumista ryhmissä

Tässä tehtävässä oppilaat joutuvat keskustelemaan toistensa kanssa sitä enemmän mitä useampi henkilö ryhmässä on, sillä silloin kyseisten asioiden selvittely on paljon haastavampaa. Suositeltava ryhmäkoko on 6–8 henkilöä.

Tutustukaa toisiinne keskustelemalla ja ottamalla selvää seuraavista asioista:

Kuka teistä on
vanhin/nuorin?

Kenellä on eniten
sisaruksia?

Kuka asuu lähimpänä
koulua/kauimpana
koulusta?

Kuka teistä on
pisin/lyhyin?

Kenellä on
suurin/pienin jalka?

Kuka teistä meni eilen
viimeisenä
nukkumaan?

Kenellä on elämänsä
aikana ollut suurin
määrä kotieläimiä?

Kuka teistä on
käynyt useimmassa
maassa?

Kuka teistä on
ensimmäisenä aakkosissa,
kun huomioidaan:
etunimi, sukunimi,
lempikirjailijan nimi,
lempielokuvan nimi,
lempiartistin nimi?

Mistä kahdesta
kouluaineesta olette
eniten/vähiten
kiinnostuneita?

Mitä teette mieluiten
vapaa-ajallanne?

3.1.2 Temabaserade diskussionsuppgifter – Aihekohtaisia keskustelutehtäviä

Koulusta keskusteleminen

Seuraavassa tehtävässä oppilaat keskustelevat kouluistaan sekä kertovat omista kokemuksistaan ja mielipiteistään. Tehtävä toimii sekä tutustumistehtävänä että sanastotehtävänä. Kyseistä aihetta käsitellään melko laajasti, mikä asettaa oppilaille enemmän haasteita oman sanavaraston suhteen. Koska koulumaailma ei yleensä kuulu vaikeimpiin aiheisiin, voi tehtävän suorittaa tandemtunnilla, vaikkei kyseistä aihetta ole käsitelty aikaisemmin kurssin aikana. Tehtävässä myös suomenkielinen oppilas saa mahdollisuuden oppia aihekohtaisia sanoja ruotsiksi.

Keskustelkaa yhdessä kouluistanne. Käykää ensin yhdessä läpi muistilapuissa olevat sanat niin, että ruotsinkielinen oppilas lukee ne ääneen ja suomenkielinen oppilas varmistaa, että pari ymmärtää ne kaikki. Ruotsin kielen harjoittamisen vuoksi kääntäkää sanat myös ruotsiksi. Keskustelkaa sen jälkeen kysymyksistä niin, että esitätte kysymykset toisillenne vuorotellen ja vastaatte niihin mahdollisimman kattavasti ja omia mielipiteitänne perustellen. Suomenkielinen oppilas aloittaa vastaamisen. Yrittäkää myös käyttää muistilapuissa esiintyviä sanoja keskustellessanne kouluistanne.

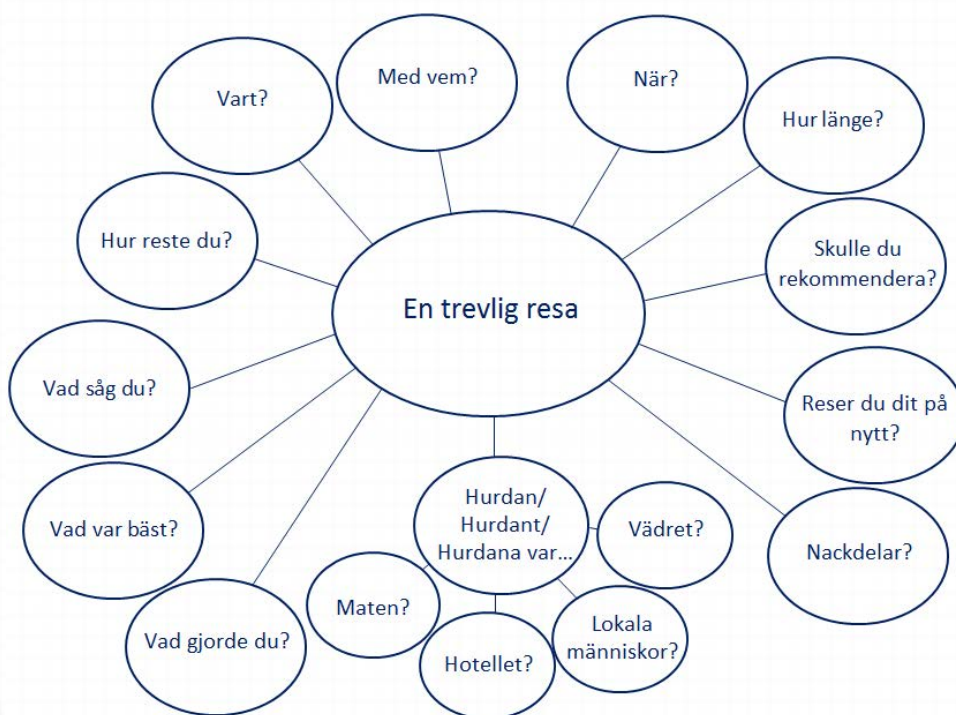

1. Miksi valitsit lukion ja juuri tämän koulun?
2. Mitkä aineet ovat lempiaineitasi? Mistä aineista et pidä? Miksi?
3. Minkä aineen haluaisit saada lukion oppiaineeksi? Miksi?
4. Mitä teet hyppytunneilla?
5. Minkälainen on koulumatkasi ja miten kuljet sen?
6. Kuinka paljon aikaa kuluu kotitehtävien tekoon? Teetkö aina kotitehtäväsi?
7. Millainen koulusi on? (oppilasmäärä, opettajat, opetustilat, kouluruoka)
8. Miten lukio eroaa peruskoulusta?
9. Onko koulussanne tutortoimintaa? Mitä tutorit tekevät?
Mitä muuta toimintaa koulussanne on?
10. Miten koulussanne vietetään juhlapäiviä?
11. Miten muuttaisit suomalaista koulua, jos voisit?
12. Miten koulumme eroavat toisistaan?

En trevlig resa

Mindmap är en fungerande uppgiftstyp som man kan behandla vilket tema som helst med. Mindmap-uppgifter lämpar sig utmärkt för klasstandem eftersom eleverna då kan ta stöd av tipsen och vet vad de kan tala om. Modersmålsanvändaren fungerar också som ett utmärkt stöd och kan hjälpa sin tandempartner vidare om denna har svårigheter eller om det hakar upp sig. I den här uppgiften får eleverna fritt berätta om någon trevlig resa som de har gjort. Då modersmålsanvändaren börjar är det lättare för andraspråksanvändaren att fortsätta enligt modellen.

Berätta för varandra med hjälp av mindmapen om någon trevlig resa ni gjort. Den svenskspråkiga kan börja så att den finskspråkiga först får lyssna och sedan kan ta modell av sin tandempartner. Ni får gärna ställa varandra följdfrågor för att få veta mera. Kom ihåg att motivera era åsikter och ta stöd av varandra!

Kuinka ympäristötietoinen olet?

Erilaiset pelit ja testit motivoivat yleensä oppilaita ja tuovat mukavaa vaihtelua opiskeluun. Myös ongelmanratkaisutehtävät sopivat hyvin tandemtehtäviksi, sillä ne synnyttävät usein paljon keskustelua ja vaikeitakin aiheita voi käsitellä, sillä tehtävässä voi hyödyntää molempien tietoa yhdistettynä äidinkielen osapuolen sanavarastoon.

Tehkää alla oleva testi, joka kertoo kuinka ympäristötietoisia olette. Ruotsinkielinen oppilas lukee lauseet ääneen, jonka jälkeen molemmat kertovat miten itse toimivat ja merkitsevät omat pisteensä muistiin. Laskekaa lopuksi pisteenne ja tarkistakaa, mitä pisteet teistä kertovat. Lukekaa ääneen toisillenne testituloksenne ja keskustelkaa sen jälkeen testin alla olevista kysymyksistä. Suorittakaa lopuksi ongelmanratkaisutehtävä jätteiden lajittelusta.

Huom! Suomenkielinen oppilas varmistaa, että pari ymmärtää kaikki tehtävässä esiintyvät sanat.

-
- a) Olen myynyt tai antanut pois vanhoja tavaroitani (1p) ja vaatteitani (1p).
 - b) Käytän vaatteita ja tavaroita kauan, sillä en seuraa muodin oikkuja (1p). Tutkin, voiko rikkinäisiä tavaroita ja vaatteita korjata, ennen kuin heitän ne pois (1p).
 - c) Meidän perheessämme lajittelemme ruoantähteet (1p), paperit ja pahvit (1p), lasitavarat (1p), metallijätteet (1p), muovijätteet (1p), tekstiilijätteet (1p), lamput (1p), paristot (1p), lääkkeet (1p), öljyt (1p) ja maalit (1p).
 - d) En käytä kertakäyttöastioita (1p). Käyn harvoin ravintoloissa, joissa syödään kertakäyttö- tai styroksiastioista (1p).
 - e) Otan oman kassin mukaan, kun käyn kaupassa (1p). Kaupan muovikassit käytän moneen kertaan uudelleen (1p).
 - f) En heitä pulloja (1p), tölkkejä (1p), tupakantumppeja (1p) tai makeispapereita (1p) luontoon.

Paljonko pisteitä saitte? Maksimipistemäärä on 23.

23–19 Olet ymmärtänyt vastuusi luonnonsuojelusta, onneksi olkoon!

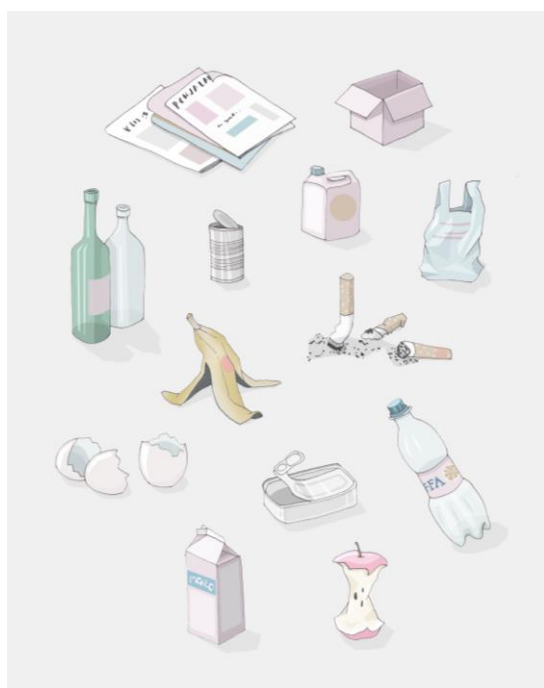
18–12 Sinun kannattaa miettiä, miten voisit tehostaa ympäristönsuojelutoimiasi.

11–0 Sinä kuulut niihin, jotka eivät välitä muusta kuin omasta mukavuudestaan. Ryhdistäydy!

Keskustelukysymyksiä:

- Yllättikö testitulos sinut? Miksi? / Miksi ei?
- Miten huomioit ympäristöä jokapäiväisessä elämässäsi? Onko ympäristöstä huolehtiminen sinusta tärkeää? Perustele.
- Miten voisit parantaa ympäristötietoisuuttasi?

Katsokaa alla olevia kuvia. Miettikää yhdessä, mitä jätteitä näette kuvassa ja mihin keräysastiaan ne kuuluvat?

Intervju om tandempartners nätanvändning

I klasstandem är uppgifterna och deras beskrivningar oftast på målspråket, men ibland kan man också ha uppgiften på skolspråket. Uppgifterna blir då mera utmanande för båda tandempartnerna eftersom andraspråksanvändaren inte får hjälp av givna ord på målspråket och modersmålsanvändaren måste först bearbeta tipsen för att förstå dem och kunna hjälpa sin tandempartner. Detta medför ofta diskussion då tandempartnerna måste hjälpa och stödja varandra och förklara ord och uttryck de inte förstår.

Intervjua muntligt på svenska din tandempartner om nätanvändning. Den finskspråkiga kan börja intervjuja genom att bilda frågor av satserna nedan. Hjälp varandra att bilda frågor och förstå svåra ord. Byt sedan roller, så att ni får båda svara på frågorna.

Ota selvää:

- Onko hänellä oma tietokone, Ipad tai muu vastaava
- Onko hänellä tapana surffailla netissä
- Millä sivuilla hän käy netissä
- Mitä muuta hän tekee tietokoneella
- Mihin keskusteluryhmiin hän kuuluu (esimerkiksi Facebook)
- Kuinka monta tuntia päivässä/viikossa hän istuu koneen ääressä
- Onko se hänestä paljon
- Mikä hänestä on liikaa ja missä menee raja
- Voiko hänen mielestään netissä olevaan tietoon luottaa
- Mitä haittapuolia netin käytöllä voi olla
- Onko hänellä huonoja kokemuksia
- Tunteeko hän jonkun nettiriippuvaisen
- Miten tällaisesta ongelmasta kärsivää voi auttaa

Kulttuuritietämystä

Seuraava peli aktivoi yhtä paljon sekä suomen- että ruotsinkielistä oppilasta ja peli on ollut juuri sen takia todella suosittu oppilaiden keskuudessa. Pelin voi toteuttaa kisana niin, että jokaisella parilla on 15–20 minuuttia aikaa suorittaa tehtävä, jonka jälkeen pisteet lasketaan ja voittajapari julistetaan tandemryhmän kulttuurineroiksi. Tämä tehtävä synnyttää usein paljon keskustelua parien miettiessä vastauksia yhdessä, ja opettaja voi halutessaan kannustaa oppilaita keskustelemaan aiheista vielä syvällisemmin.

Ruotsinkielinen oppilas vastaa suomeksi asetettuihin kysymyksiin suomeksi ja suomenkielinen oppilas vastaa ruotsinkielisiin kysymyksiin ruotsiksi. Saatte kaksi pistettä/kysymys jos itse pystytte vastaamaan oikein ja yhden pisteen, jos pari joutuu auttamaan. Jos ette kumpikaan tiedä vastausta saatte nolla pistettä kyseisestä ruudusta. Joissakin ruuduissa on kysymys sekä ruotsiksi että suomeksi, näistä ruuduista voitte siis saada maksimissaan 4 pistettä jos molemmat osaavat vastata omaan kysymykseensä oikein. Selvittäkää kaikki ruudut ja laskekaa pisteenne.

Luettele kuukaudet! Läs upp månaderna på svenska!	3 suomalaista kirjailijaa 3 svenska/finlandssvenska författare	15 ammattia 15 yrken 	Nimeä ilman-suunnat (8 kpl). Vad heter väderstrecken på svenska (8st)?	5 suomalaista bändiä 5 svenska/finlandssvenska band
6 puulajia 6 trädarter 	Väinö Linnan mestariteos	5 Kalevalan hahmoa	Milloin vietetään Kalevalan päivää? När firas svenska dagen?	5 suomalaista julkkista 5 svenska/finlandssvenska kändisar
5 suomalaista euroviisu-edustajaa 5 svenska eurovisions-deltagare	6 kalalajia 6 fiskarter 	käännä suomeksi: nyår, påsk, trettondagen, första maj, midsommar, fastlagstisdag	5 figurer från muminvärlden	5 talvi-urheilulajia 5 sommar-sporter
översätt till svenska: pakollinen, maantieto, lukukausi, jakso, opiskella, hylätty	5 suomenkielistä lehteä 5 svenskspråkiga tidningar	5 lintua 5 fåglar 	5 suomenkielistä politiikkaa 5 finlandssvenska politiker	Vem har skrivit boken Drakarna över Helsingfors?

Pisteemme: _____

Diskussion om arbetsliv och yrken

Diskussionsuppgifter kan också ges i powerpointformat och då ska paren diskutera frågorna på en dia så länge tills den byts ut mot en ny. Denna uppgiftstyp lämpar sig väl i början av en lektion eftersom alla elever utför uppgiften samtidigt. I modellen finns endast två powerpointsidor men uppgiften kan bestå av betydligt fler sidor och läraren kan anpassa tiden som används för diskussion enligt hur mycket eleverna har att säga om frågorna på varje dia.

Diskutera följande frågor så länge tills de byts ut mot nya. Om det uppstår tysta stunder ska ni själva ansvara för att föra diskussionen vidare genom att t.ex. ställa följdfrågor till varandra.

Mina egna erfarenheter av arbetslivet...

1. Hurdana sommarjobb har du haft? Hurdana positiva och negativa erfarenheter har du av dessa? Berätta närmare om dina sommarjobb.
2. Arbetar du vid sidan av skolan? Skulle du vilja göra det? Berätta mera.
3. Vad ska du göra nästa sommar? Har du redan sökt sommarjobb, hurdant jobb? Om du inte ännu sökt, vad har du för planer? Berätta mera.
4. Hurdant skulle ditt drömjobb vara?

Yrken...

1. Vad jobbar dina föräldrar med? Vad vet du om deras yrken? Berätta mera.
2. Vilka yrken har du positiva/negativa bilder av? Diskutera olika yrkens för- och nackdelar.
3. Hurdant yrke är du intresserad av i framtiden? Varför är du intresserad av detta yrke? Berätta mera.
4. Vad måste man studera för detta yrke? Vad ska du göra efter gymnasiet?

Kirjallisuustehtävä

A. Näette kirjan aukeamalla tunnettujen suomalaisten kulttuurihenkilöiden nimiä. Käykää yhdessä läpi nimet ja miettikää, mistä tämä henkilö on tunnettu ja mainitkaa hänen tunnetuimpia teoksiaan.

Väinö Linna	Alvar Aalto
Elias Lönnrot	Akseli Gallen-Kallela
Jean Sibelius	Mikael Agricola
Tove Jansson	J.L. Runeberg
Mika Waltari	Aki Kaurismäki
Fredrik Pacius	Vesa-Matti Loiri
Aleksis Kivi	Sofi Oksanen

B. Mitä muita suomalaisia kirjailijoita, säveltäjiä, kuvataiteilijoita, elokuvaohjaajia, näyttelijöitä ja muusikoita tunnette? Pyrkikää löytämään ainakin kolme esimerkkiä jokaisesta alasta. Mitkä kulttuurialat kiinnostavat teitä eniten? Kuinka usein käytte elokuvissa/teatterissa/konserteissa? Kertokaa toisillenne jostain kokemuksestanne.

C. Valitkaa alla olevista pareista jompikumpi sana ja perustelkaa valintaanne:

kirja	–	elokuva
televisio	–	teatteri
musiikki	–	kuvataide
heavy	–	pop
kaunokirjallisuus	–	lehdet

3.1.3 Styrd dialoger och uttalsuppgifter – Ohjeistettuja dialogeja ja ääntämisharjoituksia

Dialogi *Autokoulussa* on ohjeistettu dialogi, eli oppilaat saavat melko valmiita lauseita, joita käyttää dialogissaan. Opettajan on kuitenkin hyvä painottaa, että parit yrittävät tehdä dialogista mahdollisimman luontevan ja että he kuuntelevat toisiaan tarkasti niin, että puheenvuoroista tulee luontevia. Tässä dialogissa ruotsinkielinen oppilas voi joutua selittämään joidenkin ruotsinkielisten sanojen merkityksen parilleen, jotta tämä keksii oikeat suomenkieliset sanat ja ilmaukset.

Autokoulussa

Toinen teistä on autokoulun opettaja (A) ja toinen ajo-oppilas (B). Ajojuntti on juuri alkamassa ja istutte autossa koulun pihalla. Pyrkikää tekemään dialogista mahdollisimman luonteva noudattaen annettuja ohjeita. Suomenkielinen oppilas, autathan pariasi ilmaisemaan itseään mahdollisimman luontevasti sekä löytämään oikeat sanat ja ilmaukset. Ruotsinkielinen oppilas voi kirjoittaa itselleen muistiin sanoja ja sanontoja.

A

Börja med att be eleven spänna fast säkerhetsbältet och starta bilen. Berätta vart det är ni ska köra.

Uppmuntra eleven och säg att det bara gäller att vara koncentrerad och köra enligt anvisningar.

Svara.
Uppmana eleven att sätta på blinkers i god tid före korsningen.

B

Säg att du känner dig osäker i trafiken eftersom du bara kört bil 2 gånger tidigare.

Fråga om du ska svänga till höger eller vänster vid den första korsningen.

Fråga vad det runda trafikmärket med streck tvärs över betyder.

A

Svara att det betyder att man inte får parkera där. Be eleven vara uppmärksam vid följande skyddsväg.

Svara jakande och be eleven bromsa in.

Svara att i centrum får man köra 30 km/h men utanför centrum får man köra hårdare, 50 km/h.

Svara. Säg att lektionen börjar närma sig sitt slut och att ni ska börja köra tillbaka mot skolan.

Svara. Be sedan eleven stänga av bilen och kom överens om en ny tid för nästa körlektion.

B

Fråga om du måste stanna vid skyddsvägen eftersom det står en fotgängare och en cyklist där och väntar.

Fråga vilken hastighet du får köra när du kör i centrum.

Fråga när du ska få prova på att köra på landsvägen eller i mörker.

Fråga om du ännu kan träna på att backa in på skolgården.

Tacka för dagens lektion och avsluta på lämpligt sätt.

Työhaastattelu

Dialogit, joissa oppilaat joutuvat reagoimaan kuulemaansa ja itse viemään keskustelua eteenpäin, ovat erittäin tehokkaita. Tämän-tyyppiset dialogit ovat autenttisia, sillä ne ovat verrattavissa aitoihin kommunikointitilanteisiin. Ohjeet ja apukysymykset voi antaa suomeksi, jotta suomenkielinen oppilas saa keskittyä auttamaan pariaan. eikä aikaa mene siihen, että hän joutuu kääntämään kysymykset ensin ruotsista suomeksi.

Suomenkielinen oppilas on työnantaja ja ruotsinkielinen oppilas työnhakija. Haettava työpaikka on kassatyöntekijä yrityksessä Minimani. Pyrkikää tekemään dialogista mahdollisimman luonteva ja suomenkielinen oppilas korjaa ja auttaa pariaan löytämään tilanteeseen sopivat ilmaukset. Suomenkielinen opiskelija, älä tyydy liian lyhyisiin ja mitään-sanomattomiin vastauksiin, vaan esitä tarkentavia kysymyksiä jos et ole tyytyväinen parisi vastaukseen.

Työnhakija

– koputtaa oveen, tervehtii kohteliaasti, esittelee itsensä ja asiansa

Työnantaja

– toivottaa tervetulleeksi, esittelee lyhyesti itsensä ja yrityksen

Tämän jälkeen **työnantaja** esittää alla olevat kysymykset työnhakijalle, joka pyrkii vastaamaan niihin mahdollisimman kattavasti.

- Miksi haluat työskennellä yrityksessämme?
- Kuvaile itseäsi ihmisenä, mitä hyviä ja huonoja puolia sinussa on?
- Kerro aikaisemmista työkokemuksistasi.
- Miten työskentelet paineen alla?
- Missä näet itsesi viiden vuoden kuluttua?
- Miksi meidän pitäisi palkata juuri sinut?

Tämän jälkeen **työnhakija** esittää muutaman asiallisen kysymyksen työajoista, palkasta, mahdollisista muista eduista ja työsopimuksesta. Voit myös keksiä lisää omia kysymyksiä.

Työnantaja

- kiittää haastattelusta
- kertoo milloin päätös tehdään ja miten siitä ilmoitetaan

Työnhakija

- lopettaa keskustelun asianmukaisella tavalla

Utmanande uttal

Uttalsövningar är utmärkta tandemuppgifter eftersom andraspråksanvändaren hela tiden får hjälp, stöd och modell av modersmålsanvändaren. Särskilt svenskans uttal kan vara svårt för finskspråkiga. Läraren kan styra eleverna att hitta mönster i det svenska uttalet och att bearbeta sitt eget uttal så att man själv lägger märke till felen man gör.

Högläsning är i sig själv en bra uttalsuppgift. Det är viktigt att båda läser högt och då fungerar den svenskspråkiga som språkmodell. Läraren kan i texter stryka under ord som är svåra att uttala så att paren tillsammans kan träna på dem. Läraren kan också uppmana modersmålsanvändaren att hjälpa sin tandempartner och våga korrigera uttalet.

Läs högt följande meningar på svenska. Den finskspråkiga börjar varefter den svenskspråkiga säger samma sak på nytt. Den finskspråkiga eleven markerar de ställen som uttalades på olika sätt och läser sedan meningen på nytt. Fundera tillsammans på vad meningarna betyder på finska.

1. Kärleken är blind.
2. Vasa skärgård är unik.
3. Jag skämdes för hans skägg.
4. Kan du göra mig en tjänst?
5. Du kan gärna käka med mig.
6. Han är bra på att arrangera kalas.
7. Jag tänker bli ingenjör.
8. Köttbullarna smakade äckligt.
9. Sjöresan var härlig i det sköna vädret.
10. Köper du ofta godis i kiosken?

Lek med ord

Uttala följande ord på svenska. Den finskspråkiga uttalar orden först och efter det upprepar den svenskspråkiga orden och ger samtidigt modell. Sedan får den finskspråkiga ännu en gång öva på uttalet enligt tandem-partnernas modell.

Diskutera uttalet: Tycker du att det finns något mönster som följs? Hurdant? Fundera sedan på ordens betydelse på finska. Hitta turvis på en mening där ni kan använda orden.

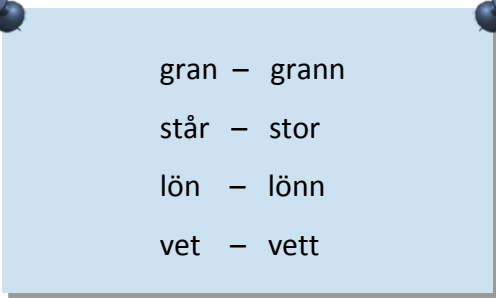
(Till exempel: glas – glass = lasi – jäätelö, På sommaren äter jag mycket glass. – Häll mjölken i glaset.)

fet – fett
dörr – dör
verk – värk
vägg – väg

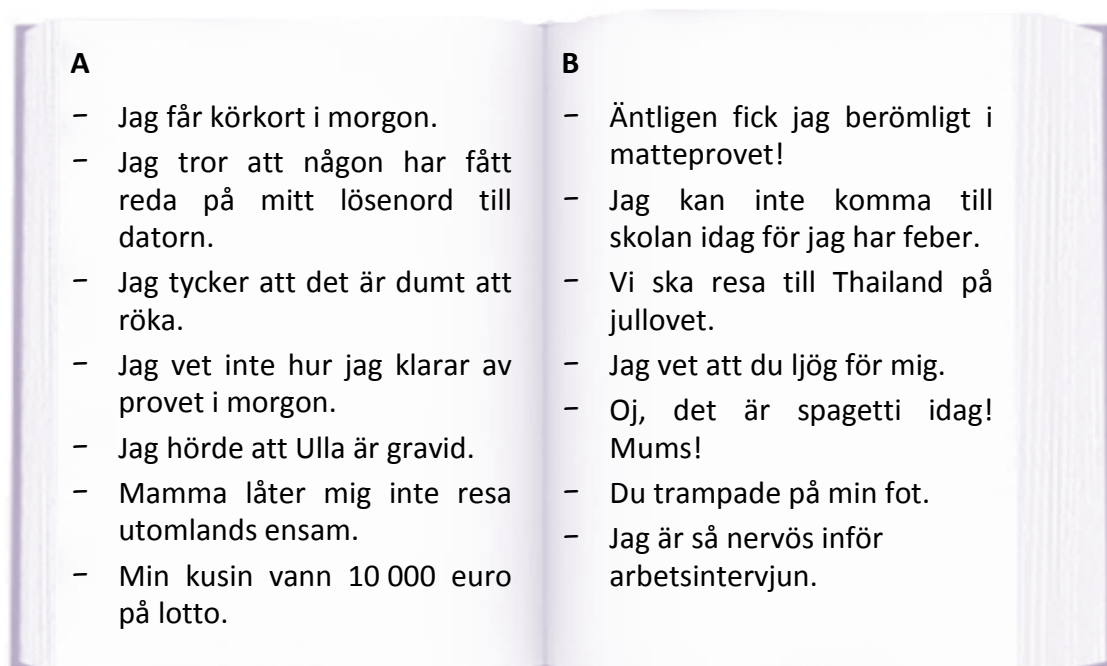
nu – ny
visa – vissa
bar – barr
tiga – tigga

gran – grann
står – stor
lön – lönn
vet – vett

Reagera på lämpligt sätt

På vilket sätt skulle du reagera i följande situationer? Hitta på lämpliga svar/reaktioner på påståendena som din tandempartner läser högt (till exempel: "Oj, vad tråkigt/Grattis..."). Den svenskspråkiga läser först påståendena A och den finskspråkiga reagerar på dem. Byt sedan roller i del B. Använd fantasi och hjälp varandra att hitta på flera olika sätt man kunde reagera på.

3.2 Ord och strukturer – Sanasto ja rakenteet

Klasstandem utvecklar hela tiden elevernas ordförråd då de kommunicerar med varandra. Man kan också träna ordförrådet mera aktivt, och i orduppgifter får båda parterna i ett tandempar jobba med nya ord och uttryck på sina respektive målspråk. Det är bara elevernas eget intresse för språkinläring som sätter gränser, klass-tandem ger dem möjlighet att utveckla sitt ordförråd på ett unikt sätt. Under en klasstandemkurs ges eleverna möjlighet att lära sig mer

ämnesspecifik terminologi som hör till kurstemanan, men också allmännyttiga fraser, ord och uttryck.

Man kan också träna på strukturer under klasstandemlektionerna. Uppgifterna som används skiljer sig inte så mycket från vanliga grammatikuppgifter, men de måste vara sådana att modersmålsanvändaren kan hjälpa sin tandempartner och agera som språkmodell utan att känna till grammatikregler. Då eleverna utför uppgifter där språken kontrasteras diskuterar de ofta en hel del och lär sig även om det egna modersmålet. Uppgifterna bör också vara kommunikativa eftersom detta motiverar eleverna att använda språket och kan leda till insikter både om målspråkets och det egna modersmålets strukturer. Instruktionerna bör vara sådana att uppgiften aktiverar båda parterna i tandemparet.

Sanastokisa ryhmissä

Tätä sanastotehtävää voi käyttää esimerkiksi tunnin alussa lämmitelytehtävänä. Kyseessä on yleinen sanastotehtävä, eli siinä ei harjoitella minkään tietyn aihepiirin sanastoa. Tehtävä aktivoi kaikkia oppilaita ja toimii erinomaisesti kaksikielisenä tehtävänä, jossa tarvitaan molempien kieliryhmien tietämystä. Tehtävä on hyvä suorittaa 4–6 hengen ryhmissä, jolloin kaikki ovat aktiivisia ja kaikkien panosta tarvitaan. Tehtävä on myös mielekkäämpää suorittaa ryhmissä kuin pareittain, sillä silloin oppilaat saavat enemmän tukea toisiltaan ja ryhmissä kisaaminen on aina mukavampaa.

Teillä on 15 minuuttia aikaa muodostaa niin monta suomen- ja ruotsinkielistä sanaa kuin mahdollista alla olevista kirjaimista. Kaikkia kirjaimia ei siis tarvitse käyttää jokaisessa uudessa sanassa. Aina kun olette muodostaneet yhden sanan, kaikki ryhmäläiset kirjaavat sen paperille, ruotsinkieliset sanat omaan sarakkeeseensa ja suomenkieliset omaansa. Jotta ryhmä saa sanasta pisteen, on teidän myös osattava kääntää sana toiselle kielelle, eli molemmissa sarakkeissa on oltava sana. 15 minuutin jälkeen laskette pisteenne.

KOIRANULKOILUTTAJA

Vi lär oss miljöord

Man kan träna på nya ord med hjälp av översättningsmeningar. Denna uppgiftstyp är krävande men väcker mycket diskussion då tandempartnerna måste hjälpa och stödja varandra. I dylika uppgifter måste även modersmålsanvändaren aktivt arbeta med sitt ordförråd på målspråket för att förstå meningarna som ska översättas samt försöka hitta grundformen till de understrukna orden. Före uppgiften är det bra om andraspråksanvändaren har bekantat sig med temat antingen på föregående lektion eller hemma. I denna uppgift uttrycker eleverna inte egna åsikter utan koncentrerar sig på översättning eftersom målet med uppgiften är att stärka en viss terminologi.

Texter fungerar också som utmärkta underlag för orduppgifter. Man kan färdigt strecka under ord i texten som man vill att eleverna ska jobba med både vad gäller uttal och ordförråd. Då jobbar man med orden i deras riktiga kontext i stället för lösryckta meningar.

Översätt muntligt följande diskussion till svenska. Den finskspråkiga eleven är A och den svenskspråkiga B. Hjälp varandra vid svåra ord. Samla de understrukna orden i deras grundform i häftet och översätt orden till svenska. Den svenskspråkiga eleven ska först återge de understrukna ordens grundform på finska och den finskspråkiga eleven försöker sedan komma på den svenska motsvarigheten. Hjälp och korrigera varandra!

A

1) Lajitteletko kaikki
jätteesi?

B

2) Kyllä. Tänne
laitan esimerkiksi
biojätteet.

A

3) Voit myös
kierrättää
vanhaa lasia ja
sanomalehtiä.

B

4) Totta. Kotini
lähellä on
kierrätyskeskus.

5) On monia
tavaroita, joita
voi käyttää
uudelleen.

6) Pitää paikkansa.
Kaikkea
tarpeetonta ei
kannata viedä
kaatopaikalle.

7) Monet jättävät
ympäristölle
vaarallisia myrkkymiä ja
ongelmajätteitä
luontoon.

8) Se on kamalaa! Miksi
kaikki eivät halua
suojella luontoa.

Sanojen selitystä ja synonyymeja

Alias ja muut sananselitystehtävät ovat oivia tandemtehtäviä, sillä silloin oppilaiden on keskityttävä sekä selittämään että kuuntelemaan. Sananselitykset synnyttävät paljon keskustelua oppilaiden joutuessa auttamaan toisiaan sanojen selittämisessä ja oppilaat innostuvat yleensä huomaamattaan selittämään sanoja eivätkä aina tiedosta, kuinka paljon puhuvat kohdekieltä. Samalla oppilaat harjoittelevat käyttämään erilaisia kommunikaatiostrategioita (ks. 2.3.4). Aliastyyppisiä pelejä voi mielellään kehittää edelleen esimerkiksi alla olevan tehtävän mukaisesti.

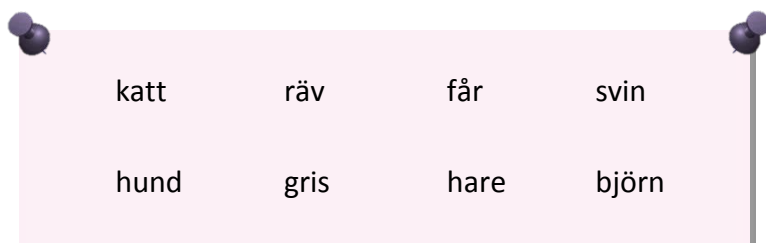
Tämä tehtävä on kaksiosainen. Ensin ruotsinkielinen oppilas selittää sanat 1–20 suomeksi ja suomenkielinen yrittää arvata, mikä sana on kyseessä näkemättä selitettäviä sanoja. Sen jälkeen käynte yhdessä läpi oikeassa sarakkeessa olevat sanat ja suomenkielinen oppilas selittää ruotsinkieliselle oppilaalle sanojen merkityksen keksimällä lauseen, jossa sana esiintyy. Yhdistäkää samalla sanat ja niiden synonyymit viereisessä sarakkeessa.

1. hölmö	___ vahingollinen
2. halpa	___ saamaton
3. helppo	___ oivallinen
4. tukeva	___ keho
5. huono	___ vilpito
6. äkäinen	___ vilpillinen
7. kevyt	___ typerä
8. liukas	___ hirvittävä
9. lahjakas	___ niljakas
10. epärehellinen	___ vilpoinen
11. mainio	___ pönäkkä
12. lihava	___ vikkela
13. viileä	___ jämerä
14. kärsivällinen	___ kättyisä
15. nopea	___ maltillinen
16. kauhea	___ tyhjöpäiväinen
17. turha	___ etevä
18. laiska	___ köykäinen
19. rehellinen	___ huokea
20. haitallinen	___ vaivaton

Ordspråk

Ordspråk tillför språkinläringen en djupare innebörd då man inte jobbar enbart med ord utan även med betydelsen hos uttryck som levt i språket genom tiderna. Ofta känner eleverna inte till ordspråk på målspråket och därför behövs tandempartnerns hjälp för att förklara innebörden. Det uppstår alltså diskussion samtidigt som man jobbar med orden i ordspråken.

Många djur nämns i olika ordspråk. Vad heter djuren i rutan på finska? Gå tillsammans igenom djuren så att ni hittar den finskspråkiga motsvarigheten. Försök turvis fylla i luckorna så att ni väljer det djur som passar in i sammanhanget och böj ordet vid behov. Ni kan tillsammans fundera på varför ordet ska böjas. Fundera sedan på vad ordspråken betyder och översätt meningarna till finska så att ni får den finska motsvarigheten till ordspråken. Hjälp varandra!

katt	räv	får	svin
hund	gris	hare	björn

1. Du ska inte köpa _____ i säcken.
2. Lasse är familjens svarta _____.
3. Man ska inte väcka den _____ som sover.
4. Man kan inte lära gamla _____ sitta.
5. Du går som _____ kring het gröt.
6. Hon är listig som en _____.
7. Jag är rädd som en _____.
8. Ät inte som ett _____!

Tiivistelmä

Opettaja voi tiivistelmätehtävissä ohjata sanaston oppimista haluamallaan tavalla, eli valita tiivistettävään tekstiin tiettyjä sanoja ja ilmauksia, joita haluaa oppilaiden työstävän. Tällä tavalla oppilaat voivat tehokkaasti työskennellä sanojen parissa oman ”apuopettajan” auttaessa tiivistämisessä. Tiivistelmätehtäviä voi suorittaa monella eri tavalla riippuen siitä, mitä tehtävällä halutaan harjoitella. Jos tiivistelmän laatimisessa harjoitellaan valtakunnallista suullista koetta varten, on hyvä, jos oppilaat saavat omat kohdekieliset tekstinsä ja työstävät niitä ensin itsekseen. Opettajan on hyvä painottaa, ettei tiivistäminen tarkoita suoraa kääntämistä. Mikäli harjoitellaan pääasiallisesti sanastoa, oppilaat voivat työskennellä yhden tekstin kanssa eri tavoin, esimerkiksi etsimällä ja alleviivaamalla pääkohtia ja tekemällä sanastoja. Seuraavassa tehtävässä syntyy varmasti myös keskustelua, kun ruotsinkielinen oppilas joutuu selittämään tiettyjen alleviivattujen sanojen merkityksen parilleen ennen kuin tämä pystyy auttamaan sanan kääntämisessä suomeksi.

Lukekaa vuorotellen seuraavat faktat Suomesta. Lukija kääntää jokaisen lauseen alleviivatut sanat suomeksi, pari auttaa tarvittaessa. Kirjatkaa käännökset itsellenne sanastoksi. Ruotsinkielinen oppilas tiivistää lopuksi suullisesti tekstin pääsisällön suomeksi.

Fakta om Finland

- Finland är en republik och medlem av EU.
- De officiella språken är finska och svenska, ca 5,5 % talar svenska som modersmål och de flesta bor längs med kusten.
- Det finns ca 5 200 000 invånare.
- Det bor ca 560 000 invånare i landets huvudstad Helsingfors.
- Finlands yta är 338 127 km².
- Finland är 1 160 km långt från norr till söder.
- Det finns 320 kommuner.
- Finlands grannländer är Ryssland i öst, Norge i norr och Sverige i väst. Mellan Sverige och Finland ligger Bottniska viken och i söder mellan Finland och Estland ligger Finska viken.
- Finlands största sjö heter Saimen och den ligger i sydöstra Finland nära Villmanstrand.
- Finlands nationaldjur är björnen, nationalfågeln är sångsvanen och nationalblomman är liljekonvaljen.

Finlandismer

I följande uppgift får eleverna jobba med ord på båda språken, diskutera innebörd samt lära sig skillnader mellan finlandssvenska och sverigesvenska ord. Denna övning lämpar sig att genomföra på en tandemlektion då den svenskspråkiga eleven kan bidra med kännedom om språket.

Finlandismer betyder ord och uttryck som används av finlandssvenskar men mer sällan i Sverige. Den finskspråkiga eleven försöker först förklara på svenska vad finlandismen betyder och sedan försöker den svenskspråkiga eleven ge en översättning på finska. Här måste ni säkert hjälpa varandra. Kombinera sedan tillsammans finlandismerna med deras rikssvenska motsvarigheter. Hittar ni på flera liknande ordpar?

Finlandismer	Sverigesvenska	På finska
1. en semla	___ en syssling	1. _____
2. en smörgås	___ keso	2. _____
3. en bensinstation	___ mynt	3. _____
4. en fattigubbe	___ ett värmeelement	4. _____
5. en småkusin	___ köttfärs	5. _____
6. småpengar	___ en overall	6. _____
7. grynost	___ en jultomte	7. _____
8. ett batteri	___ en tiggare	8. _____
9. länkkorv	___ ett övergångsställe	9. _____
10. en halare	___ en sopkorg	10. _____
11. malet kött	___ falukorv	11. _____
12. en julgubbe	___ en macka	12. _____
13. en roskis	___ en bensinmack	13. _____
14. en skyddsväg	___ en fralla	14. _____

Ristisanatehtävät

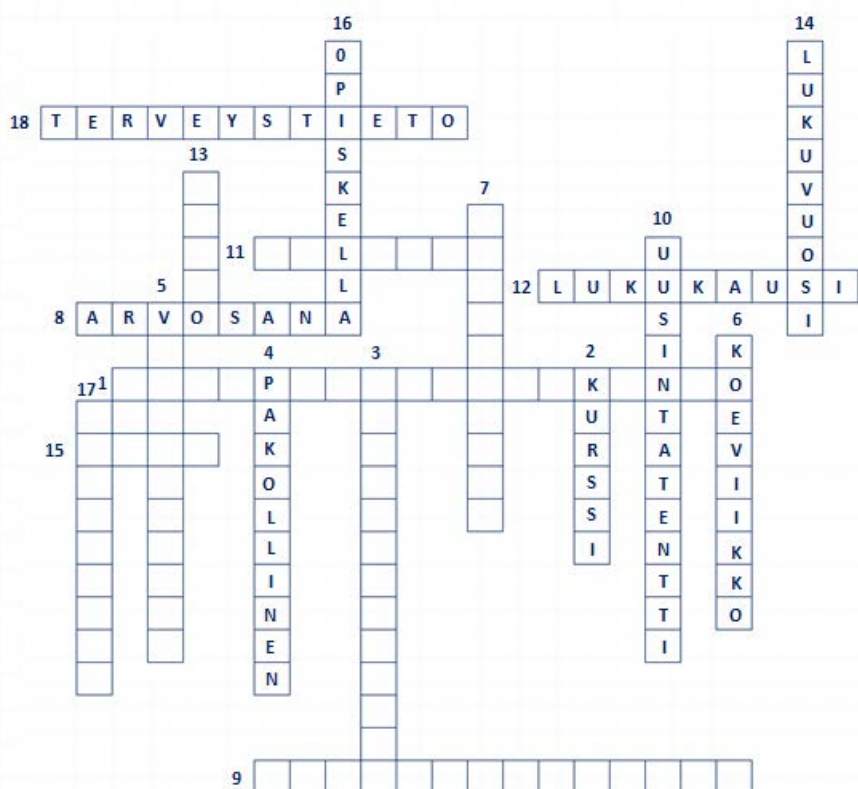
Ristikot ovat yksi oppilaiden suosikkitehtävätyypeistä, mikä varmaankin selittyy osittain sillä, että molemmat osapuolet saavat olla aktiivisia. Ristikoita yhdessä ratkoessaan oppilaat juttelevat koko ajan keskenään ja selittävät sanoja toisilleen. Sen lisäksi he oppivat sanat molemmilla kielillä, joten molemmat osapuolet hyötyvät tehtävästä.

Ristikoita voi muokata monella eri tavalla luokkatandemiin sopiviksi (ks. 2.4.1). Tämän tehtävän ristikoissa sanat on valmiiksi täytetty kohdekielellä, joten kohdekielen oppijan on ymmärrettävä sanat pystyäkseen selittämään niiden merkityksen parilleen. Tämän takia on hyvä, jos oppilas on tutustunut aihepiiriin sanastoon ennen ristikon tekoa.

Molemmat osapuolet tandemparista saavat oman ristikon, jossa puolet sanoista on valmiiksi täytettynä suomeksi. Tandemparillasi on siis omassa ristikossaan merkittynä ne sanat, jotka sinun ristikostasi puuttuvat.

Selittäkää ensin vuorotellen toisillenne omassa ristikossanne olevat sanat niin, että pari arvaa mikä sana on kyseessä ja täydentää sen omaan ristikkoonsa. Ette saa selittäessänne käyttää mitään selitettävän sanan osaa (esimerkiksi jos sana on linja-**auto**, ei voi selittää, että se on **auto**, jossa istuu paljon ihmisiä vierekkäin ja peräkkäin). Kun molemmilla on omat ristikkonsa valmiiksi täytettynä, autatte toisianne kääntämään sanat ruotsiksi täydentämällä ristikon yhteydessä olevat vihjesanat. Voitte kääntää sanat vuorotellen ja auttaa toisianne, mikäli pari ei löydä oikeaa ruotsinkielistä sanaa.

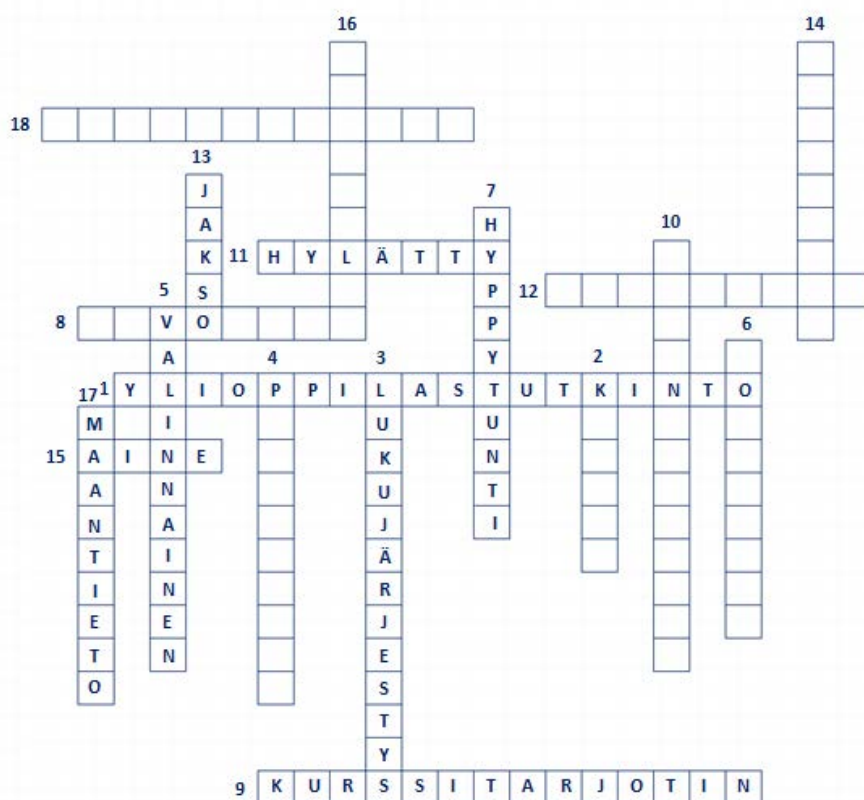
Lukiossa

Ruotsinkieliset vihjeet:

1.	10.
2.	11.
3.	12.
4.	13.
5.	14.
6.	15.
7.	16.
8.	17.
9.	18.

Lukiossa

Ruotsinkieliset vihjeet:

1.	10.
2.	11.
3.	12.
4.	13.
5.	14.
6.	15.
7.	16.
8.	17.
9.	18.

Mitt rum

Denna uppgift fungerar utmärkt som t.ex. uppvärmningsuppgift i början av lektionen och eleverna får kommunikativt och kreativt träna på att använda olika ord och strukturer (*framför, mitt emot, ovanför, till höger, på golvet* etc.). Eleverna måste vara tydliga i sina instruktioner och använda många nyttiga fraser samtidigt som de tränar på en viss terminologi. I klasstandem har man stor nytta av modersmålsanvändaren i utförandet av uppgiften eftersom två andraspråksanvändare inte alltid kan hjälpa varandra att hitta de rätta sätten att uttrycka sig på och korrigera varandras fel.

Berätta för din tandempartner hur ditt rum ser ut. Tandempartnern ska rita rummet med alla möbler och saker du nämner enligt din beskrivning, så var noggrann med dina instruktioner och förklara tydligt var de olika föremålen ska placeras. Den svenskspråkiga börjar berätta och den finskspråkiga ritar. Sedan får ni byta roller. Ställ frågor om ni inte förstår tandempartnerens beskrivning eller om ni har svårt att förstå instruktionerna. Gör en liten tvåspråkig ordlista över föremålen på bilden du ritat.

Kysymyssanat

Alla olevassa tehtävässä harjoitellaan kysymysten muodostamista, samalla kun tutustutaan tandempariin paremmin. Tandemparista on apua kysymysten muodostamisessa, ja oppivan osapuolen on kuunneltava pariaan tarkasti pystyäkseen vastaamaan tämän esittämiin kysymyksiin. Lisähaasteen antaa kysymyssanojen kääntäminen ruotsiksi. Samalla myös suomenkielinen oppilas saa harjoitusta kohdekieleessään. Tehtävää voi halutessaan laajentaa niin, että kysymykset esitetään myös ruotsiksi.

Aloittakaa kääntämällä pelissä olevat kysymyssanat ruotsiksi. Jos ette heti keksi ruotsinkielistä vastinetta, voi suomenkielinen oppilas antaa esimerkkilauseen, jossa kysymyssana esiintyy ja ruotsinkielinen oppilas pyrkii löytämään vastineen ja kirjoittaa sen ruutuun.

Pelatkaa yhdessä risti-nollaa. Päättäkää ensin kumpi on risti ja kumpi nolla. Saatte laittaa merkinne valitsemaanne ruutuun, jos pystytte muodostamaan kysymyksen, joka alkaa sen ruudun kysymyssanalla ja jos parinne ymmärtää kysymyksen ja osaa vastata siihen. Vastatkaa mahdollisimman tarkasti ja monisanaisesti esitettyihin kysymyksiin. Kysymysten pitää olla henkilökohtaisia, eli tarkoitus on, että saat tietää kaikki salaisuudet tandemparistasi. Voittaja on se, joka ensin saa neljä merkkiä peräkkäin pystysuoraan, vaakatasoon tai viistoon. Suomenkielinen oppilas, muistathan auttaa ja korjata pariasi sekä kysymysten laatimisessa että kysymyksiin vastaamisessa!

Mikä...	Kuka...	Missä...	Milloin...
Oletko...	Mitä...	Mistä...	Moneltako...
Miltä...	Onko...	Miksi...	Paljonko...
Mihin...	Kenellä...	Kumpi...	Kummasta...
Millainen...	Mille...	Mihin aikaan...	Ketkä...

Päivämäärien ja järjestyslukujen muodostaminen ja taivuttaminen

Päivämäärien ja järjestyslukujen muodostaminen ja taivuttaminen on usein hankalaa. Tässä tehtävässä oppilaat saavat rauhassa omassa tahdissaan harjoitella niitä oman ”apuopettajansa” avustuksella.

Lukekaa seuraavat lauseet vuorotellen ääneen, kiinnittäkää erityistä huomiota päivämäärien ja järjestysnumerojen muodostamiseen ja taivuttamiseen. Suomenkielinen oppilas, autathan pariasi sanomaan lauseet oikein!

- Pikkuveljeni on syntynyt 27.5.1998.
- Sain ensimmäisen puhelimeni 31.1.2005.
- Sijoituin kisoissa 3. sijalle.
- Ilmaislahja annetaan 15. ensimmäiselle asiakkaalle.
- Maailmassa puhutaan noin 6 000:ta kieltä.
- Suomen kieli on maailman mittakaavassa suuri kieli, sillä vain 5 %:lla kielistä on yli miljoona puhujaa.
- 96 % suomalaisista 13–16-vuotiaista lapsista ja nuorista käyttää nettiä kotona ja 70 %:lla heistä on nettiyhteys omassa huoneessaan.
- Toukokuussa 2012 Suomi oli FIFA:n rankinglistalla sijalla 79 pistein 460 Espanjan ollessa listan kärjessä pistein 1442.
- Suomen naiset selvisivät vuoden 2005 jalkapallon EM-turnaukseen ja etenivät välieriin saakka.
- Ähtärin Eläinpuisto avattiin 17. kesäkuuta 1973.
- Suomeen televisio tuli vuonna 1956, mutta vuosina 1956–1959 lähetyksiä oli vain pääkaupunkiseudulla, Turussa ja Tampereella.
- 15–24-vuotiaat katsoivat televisiota vuonna 2005 keskimäärin 105 minuuttia päivässä.
- Mega Millionsin suurin potti 390 miljoonaa dollaria (noin 303 miljoonaa euroa) vuodelta 2007 jaettiin kahden voittajan kesken.
- Verojen jälkeen kummankin voittajan osuudeksi jäi 116 957 083 dollaria (noin 91 miljoonaa euroa).

Tidsuttryck, tempus och ordföljd

Bra klasstandemuppgifter är sådana där man tränar på strukturer samtidigt som de används i en kontext och eleverna får vidareutveckla diskussionen enligt eget intresse. Följande uppgift är mångsidig eftersom eleverna får öva på såväl tidsuttryck som tempus och ordföljd. Samtidigt lär de känna varandra ännu bättre.

Översätt tidsuttrycken till svenska. Den finskspråkiga eleven skriver ner dem. Efter det bildar ni turvis en mening på svenska som innehåller det översatta tidsuttrycket. Avslöja något personligt om er själva i meningarna ni bildar. Ni kan ställa följdfrågor om ni vill veta mera (t.ex. Förra månaden var jag i Australien. Följdfråga: Vad gjorde du där?) Var noga med verbformerna och ordföljden, den svenskspråkiga hjälper till och korrigerar eventuella fel.

viime vuonna	_____	öisin	_____
ensi kesänä	_____	tänä syksynä	_____
aamuisin	_____	kolmen päivän päästä	_____
pari vuotta sitten	_____	vuonna 2017	_____
joka ilta	_____	kerran viikossa	_____
ylihuomenna	_____	kahdessa päivässä	_____
viime lauantaina	_____	toistaiseksi	_____
hetken kuluttua	_____	neljäksi viikoksi	_____
kahden aikaan	_____	joka toinen viikko	_____
ajoissa	_____	toissapäivänä	_____
eilen aamulla	_____		

Selitä ero

Kielen pienet merkityserot ovat usein haastavia kohdekielen oppijalle. Seuraavassa tehtävässä harjoitellaan sisä- ja ulkopaikallissijojen eroja ja mietitään niiden merkitystä. Suomenkielisellä oppilaalla on tärkeä rooli merkityserojen selvittämisessä parilleen, ja tehtävä herättää usein paljon keskustelua. Suomenkielinen pystyy selittämään erot ja olemaan kielimallina, vaikkei itse sääntöjä osaisikaan. Oppilaiden miettiessä ilmausten ruotsinkielisiä vastineita myös suomenkielinen oppilas hyötyy tehtävästä.

Ruotsinkielinen oppilas lukee alla olevat lauseet ääneen ja kertoo oman mielipiteensä niiden merkityksestä. Suomenkielinen auttaa ja antaa oman selityksensä merkityseroista. Selityksen ei tarvitse sisältää kielioppisääntöjä vaan riittää, että selittää omin sanoin tai esimerkein mitä eroa lauseissa on. Miettikää lopuksi, miten sanoisitte saman ruotsiksi?

1. Olen kylässä.
2. Perhe on mökissä.
3. Vene on rannassa.
4. Vieraat istuvat pöydässä.
5. Onko taivaassa enkeleitä?
6. Seinässä on reikä.
7. Olenko sinun edessäsi?
8. Hän makaa maassa.
9. Kala ui meressä.
10. Tule tähän istumaan!

- Olen kylällä.
- Perhe on mökillä.
- Vene on rannalla.
- Maljakko on pöydällä.
- Näetkö tähtiä taivaalla?
- Seinällä roikkuu taulu.
- Olenko sinun edelläsi?
- Hän asuu maalla.
- Laiva on merellä.
- Tule tänne istumaan!

→ Ks. myös esimerkki Mökillä-Mökissä luvussa
1.5 *Kieliasiantuntija*

Genitiv

I tandemuppgifter är det bra att ta upp sådana strukturer som man vet att är svåra för eleverna eftersom de då får individuellt stöd av sin tandempartner som samtidigt fungerar som språkmodell. Sådana här uppgiftstyper brukar väcka mycket diskussion och ökar den språkliga medvetenheten.

Hur säger du följande meningar på svenska? Den finskspråkiga ska först översätta meningarna och den svenskspråkiga hjälper vid behov. Kom ihåg att man kan uttrycka ägande på många olika sätt t.ex. genom att använda prepositioner eller ändelsen -s.

1. Bensan hinta on korkea.
2. Ystäväni vanhemmat tulivat käymään meillä.
3. Kaupungin asukkaat olivat pettyneitä.
4. Minulla on kaksivuotias poika.
5. Parvekkeen ovi on auki.
6. Koulun rehtori piti puheen.
7. Kalle on minun serkkuni.
8. Matsin ja Leenan auto varastettiin.
9. Viikonlopun sää oli kaunis.
10. Talon katto piti uusia.

Prepositioner

Vilken preposition ska användas med följande ord? Den finskspråkiga skriver in en preposition efter ordet och den svenskspråkiga kontrollerar att det blir rätt. Översätt sedan uttrycken till finska så att den svenskspråkiga först försöker hitta på ett lämpligt uttryck. Bilda sedan muntligt egna satser med uttrycken på svenska. Turas om!

handla ____	klaga ____	avstå ____
nöjd ____	kär ____	kämpa ____
vänta ____	berätta ____	lida ____
längta ____	tacka ____	säker ____

av	på	för
med	i	
	efter	om
över	från	

Punahilkka

Myös perinteiset aukkotehtävät sopivat tandemtehtäviksi. Opettajan kannattaa ohjeistaa ja tukea äidinkielistä oppilasta, jotta tämä saa työkaluja voidakseen auttaa pariaan löytämään oikeat vastaukset. Tärkeää on, ettei äidinkielen oppilas auta pariaan pelkästään antamalla oikean vastauksen, vaan johdattelee tätä itse löytämään oikean muodon (ks. 1.5 *Valmentaja*).

Täydentäkää satu käyttäen oikeita sijamuotoja.

Suomenkielinen oppilas, voit auttaa pariasi esimerkiksi esittämällä apukysymyksiä (Missä hän asui? Minne hän juoksi jne.).

Olipa kerran pieni tyttö, joka asui _____
(punainen talo) keskellä metsää. Eräänä päivänä hän kysyi _____
(äiti) saako hän mennä _____
(isoäiti) kylään. Äiti antoi luvan, ja tyttö juoksi riemuissaan _____
(metsä). Käveltyään jonkin aikaa, tyttö istahti _____
(kivi). Istuessaan _____
(kivi), tyttö näki suden ja pelästyi niin paljon, että putosi _____
(kivi). Susi sanoi olevansa kiltti ja uteli sen jälkeen _____
(tyttö), mihin hän oli matkalla. Tyttö vastasi, että _____
(isoäiti) luo, joka makasi mökissään _____
(sairas). Hän oli tullut _____
(sairas) oltuaan _____
(utan tröja) ulkona tuulisella säällä. Susi kiiruhti isoäidin talolle ja hiipi hiljaa sisään _____
(talo). Isoäiti oli juuri noussut _____
(sänky) ja oli keittiössä keittämässä kahvia. Susi tarttui kiinni isoäitiin ja raahasi hänet _____
(makuuhuone). Siellä susi sitoi isoäidin ja piilotti hänet sängyn alle. Susi puki isoäidin myssyn päälleen ja kiipesi isoäidin _____
(sänky). Juuri samalla hetkellä tyttö saapui isoäidin talolle _____
(eväskori – med sin picknick-korg). Tyttö uskoi sutta isoäidiksi ja tarjosi hänelle eväitään. – Maistuu _____
(hyvä), susi sanoi ja hyppäsi samalla _____
(sänky) jahdaten tyttöä ympäri huonetta. Mutta _____
(tyttö) oli pippurisumutetta taskussaan, ja sillä hän sokaisi suden, joka juoksi häntä koipien välissä ulos _____
(talo). Tyttö pelasti isoäidin, joka antoi tytölle kiitokseksi enkelin, joka oli tehty _____
(lasi). – Lupaamulla katsomaan sinua joka päivä _____
(tämä viikko), tyttö sanoi ennen kuin lähti kotiin. Mutta tyttö ei enää koskaan kulkenut _____
(jalka) isoäidin luo, vaan hän matkusti ainoastaan _____
(bussi). Sen pituinen se.

3.3 Skrivuppgifter – Kirjoitustehtäviä

Tandemkurssin aikana kannattaa myös tehdä kirjoitustehtäviä. Niissä kielen eri osa-alueet nousevat suullisia tehtäviä monipuolisemmin keskustelun kohteiksi, ja oppilaatkin kokevat niiden olevan tehokkaita ja hyödyllisiä. Kirjoitustehtäviä suunnitellessaan oppilaat keskustelevat paljon, ja kirjoittaessaan he työskentelevät aktiivisesti ja monipuolisesti kielen rakenteiden parissa. Meillä on tapana teettää jokaisella tandemkurssilla yksi pitkäkö kirjoitustehtävä molemmilla kielillä, mutta jokaisen tunnin loppuun voi myös sijoittaa lyhyemmän kirjallisen tehtävän lisätehtäväksi nopeimmille oppilaille.

Kirjoitustehtävissä molempien osapuolten on työllistytävä. Ohjeiden on oltava sellaisia, että molempien edellytetään osallistuvan tekstin sisällön suunnitteluun ja että molempien mielipiteitä tarvitaan. Siksi oppilaat voivat alkuun tehdä yhdessä esimerkiksi mindmapin tai muulla tavalla jäsenellä tekstin sisältöä. Aiheen on oltava sellainen, että se kiinnostaa molempia osapuolia. Muuten käy helposti niin, että äidinkielen oppilas passivoituu ja antaa parinsa hoitaa kirjoittamisen. Voi myös käydä päinvastoin, että äidinkielen oppilas sanelee tekstiä, varsinkin jos oppivalla osapuolella on vaikeuksia päästä kirjoittamisen alkuun. Oppiva osapuoli kirjoittaa oppilaiden yhdessä tuottaman tekstin, jolloin hän saa harjoitella oikeinkirjoitusta ja rakenteita. Äidinkielen puhujan tulee auttaa ja tukea pariaan tarvittaessa.

Valmiit tekstit voidaan myös joskus lukea ääneen muulle tandemryhmälle. Oppilaiden on hyödyllistä kuulla, mitä ja miten muut kirjoittavat samasta aiheesta.

Skriftlig Alias

Man kan ibland också skriva kortare uppgifter på tandemlektionen. En alltid lika omtyckt uppgift är att spela *Alias*. Ett roligt sätt att vidareutveckla spelet är att eleverna får skriva ner förklaringar till orden. Det kan vara bra att välja ord som har många betydelser så att eleverna tillsammans tvingas fundera på och skriva ner alla de betydelser de kommer på. Orden kan också ha anknytning till kursens tema ifall man vill förstärka ett visst ordförråd.

Ni får båda tre ord som ni ska förklara turvis för er tandempartner. Då ni har gissat alla ord ska ni tillsammans skriva ner en förklaring till varje ord på svenska. Ett ord kan ha många betydelser så försök skriva ner alla betydelser ni kommer på, som om ordet skulle förklaras i en ordbok. Hjälp varandra med formuleringarna och den finskspråkiga eleven skriver ner det ni tillsammans kommit överens om. Då ni är klara kan ni jämföra era förklaringar med ett annat par.

A	SKIVA	MÅL	PISKA
B	PINNE	BLÅSA	KORT

Mielipidekirjoitus

Mielipidekirjoitus on hyvä kirjallinen tehtävätyyppi tandemtunneille, sillä sitä laatiessaan parit joutuvat ensin keskustelemaan ajatuksistaan ja perustelemaan omat kantansa, ennen kuin alkavat kirjoittaa itse tekstiä. Molemmilla on aktiivinen rooli myös tekstiä kirjoitettaessa, sillä molempien mielipiteet ovat tärkeitä. Aihe saa mielellään olla sellainen, että se herättää tunteita ja oppilailla on siitä jotain sanottavaa.

Suomenkielinen oppilas lukee ääneen alla olevan yleisönosastokirjoituksen. Pohtikaa sen jälkeen yhdessä siinä esitettyjä näkökohtia. Laatikaa yhdessä luettelo, jossa listaatte omat perustelunne, miksi toisen kotimaisen kielen pitäisi/ei pitäisi olla pakollinen aine koulussa/ylioppilaskirjoituksissa. Eli miettikää molempia näkökulmia ja pyrkikää tekemään listastanne mahdollisimman kattava.

Sen jälkeen päätätte, kumpaan suuntaan kallistutte enemmän ja kirjoitatte vastauksen, jossa tuotte esille omat mielipiteenne asiasta. Eli joko väitätte kirjoittajalle vastaan tai olette hänen kanssaan samoilla linjoilla toisen kotimaisen kielen pakollisuudesta. Muistakaa myös perustella mielipiteenne kirjoituksessa! Keksikää oma otsikko. Ruotsinkielinen oppilas kirjoittaa yhdessä tuottamanne tekstin ja pari auttaa tarvittaessa.

Voihan pakkoruotsi!

Minua on jo pitkään häirinnyt se, että koulussa on pakko opiskella ruotsia. Mihin me tarvitsemme ruotsin kieltä? Paljon mieluummin opiskelin muita kieliä, kuten esimerkiksi venäjää, joka on tulevaisuuden kieli. En näekään ruotsin kielen opiskelussa mitään hyötyä, sillä ruotsia puhuu vain hyvin hyvin pieni osa maailman väestöstä. Ja toisaalta, kaikkihan osaavat englantia!

Minua raivostuttaa kuulla puheita siitä, että kaksikielisyys on rikkaus. Kaksikielisyys on vain resurssien tuhlausta ja aiheuttaa turhia kustannuksia, sillä esimerkiksi Vaasan kaupunki joutuu julkaisemaan kaiken materiaalin myös ruotsiksi. Kaikkien ruotsinkielisten tulisi-kin muistaa, että Suomessa puhutaan suomea!

Ärsyyntynyt

Ett brev hem

Att skriva brev tillsammans fungerar bra som skrivuppgift i klass-tandem. Båda eleverna ansvarar för innehållet och måste därmed vara aktiva. Läraren kan styra skrivandet enligt behov genom givna instruktioner. I uppgiften får eleverna tips om sådant de ska ta upp i brevet och det hjälper dem att strukturera upp texten. Särskilt för svaga elever kan tipsen vara till stor hjälp i skrivandet.

Du och din tandempartner är på resa någonstans i Europa och ni skriver ett brev hem till en gemensam kompis i Finland. Fundera tillsammans vad ni vill skriva om med hjälp av tipsen nedan och gör en mindmap där ni med några ord planerar vad ni ska behandla i de olika styckena. Den finskspråkiga skriver texten ni producerar tillsammans och tandem-partnern hjälper till vid behov. Texten ska vara cirka 200 ord.

Hälsningar från Europa

Berätta i ert brev åtminstone om följande:

- När anlande ni och hur länge tänker ni stanna?
- Hur har vädret varit?
- Vad har ni sett och gjort?
- Vad har ni för planer för resten av resan?
- Hur har ni trivts och rekommenderar ni stället för andra?

Kom ihåg att börja och avsluta brevet på ett lämpligt sätt.

H/K-kirjoitus

Tandemkursseilla voi myös leikitellä sanoilla, ja äidinkielisetkin oppilaat aktivoituvat tämäntyypisissä tehtävissä, kun heidän kielitaitoaan tarvitaan tukena sanojen keksimisessä. Kirjoitusta laadittaessa ei niinkään harjoitella itse kurssiaiheen sanastoa, mutta sanavarasto karttuu ja oppilailla on yleensä hauskaa tehtävää kirjoittaessaan.

Suomenkielinen lukee alla olevan H/K-kirjoituksen ääneen. Huomaatte varmaan, että jokainen sana alkaa H- tai K-kirjaimella. Miettikää ensin yhdessä, mistä kirjoitus kertoo. Sen jälkeen kirjoitatte yhdessä oman H/K-kirjoituksenne. Käyttäkää mielikuvitustanne, vain taivas on rajana. Voitte esimerkiksi aloittaa pitämällä viiden minuutin aivoriihen, jossa listaatte kaikki H- ja K- kirjaimilla alkavat sanat ja sen jälkeen lähdette miettimään, miten niistä saisi tarinan aikaiseksi. Ruotsinkielinen oppilas kirjoittaa yhdessä tuottamanne tekstin ja pari auttaa tarvittaessa.

Huumaa Hjalliksen hallissa

Hohtavan komea Hartwall-halli kiehuu korvia huumaaavassa huu-dossa. Hokikausi huipentuu Hjalliksen kiekkoseuran kohdattessa HIFK:n kiekkoliigan kultamitaliottelussa. Kiekkokapina koskee Kanada-kannua, kiekkoilijoiden helluntaiheilaa.

Katsomo huokaa hartaasti HIFK:n hallitessa kaukaloa. Kari Kalto hukkaa kumilimpun Hannes Hyvöselle, kaksi - kolme. Kulta karkaa käsistä. Katsomon käytöksestä henkii huoli huomisesta, hävettävästä hopeasta.

Hjalliksen kasvoilta kuultaa hermostuneisuus. Katse harhailee halki hallin, kunnes kiinnittyy kahteen käyttämättömään kupituoliin. Hjallis hamuaa heti kassakirjaa housuntaskustaan. "Hyvät hyssykät!", kalpenee hän, "kassavaje huutaa kahden katsojan kolikoita. Konkurssi häämöttää, kuinka hoitaa homma kotiin?"

Hallin kello kumahtaa, HIFK hurraa hurjasti. Katsomo kyynelehtii häviön katkeruutta, kiekkoilijoidensa karua kohtaloa. Kannattajat kiittävät kuitenkin kotijoukkuetta hopeasta. Kukkuvioista hametta kantava kansanedustajakaunotar halaa hellästi Hjallista: "Huomenna karvas häviö kovasti helpottaa." Hjallis kuivaa kyyneleitään: "Kahden katsojan häviö kyllä kovin hankala hyväksyä!"

En berättelse

Eleverna får gärna ha lite roligt och använda fantasi då de skriver. Man kan ge eleverna en början på texten som de sedan får fortsätta att skriva tillsammans. En sådan här uppgift kräver båda elevernas insats och planering. Man kan också ha flera olika textalternativ som eleverna får välja mellan. Man kan vidareutveckla instruktionerna genom att t.ex. skriva inledningen/första meningen till varje stycke och låta eleverna skriva vidare. Man kan också ge några ord som ska användas i texten.

Nu får ni vara författare. Ni ska tillsammans skriva en liten berättelse på svenska. Här finns början på texten och ni får fortsätta historien som ni vill. Använd fantasi och försök göra texten färggrann och livlig genom att använda beskrivande ord. Texten behöver inte bli en skräckhistoria utan den kan också bli en lycklig eller humoristisk berättelse. Den finskspråkiga skriver det ni planerar tillsammans och den svenskspråkiga stödjer och hjälper i språkanvändningen.

”Det är en mörk, dimmig kväll i en stor, svart skog. Mellan de höga träden ligger ett ensamt gammalt hus. Det är fullmåne och allt är så tyst och stilla. Plötsligt hörs ett förskräckligt skrik...”

3.4 Övriga uppgifter och aktiviteter i och utanför klassrummet – Muita tehtäviä ja aktiviteetteja luokahuoneessa ja sen ulkopuolella

Olika **projekt** som resulterar i en slutprodukt fungerar bra i klass-tandem. Projekten kan med fördel genomföras i större grupper där två eller flera tandempar samarbetar. Då elever med olika modersmål samarbetar kring ett projekt där de ska planera, genomföra och presentera slutprodukten uppstår det rikligt med diskussion och interaktion i autentiska situationer. Eleverna är ofta motiverade att jobba då de får ta ansvar för att planera innehållet själva och då de får använda sig av teknik de själva väljer. Elever har olika styrkor och de brukar vara skickliga på att utnyttja varandras kunskande då de planerar sina projekt. Exempel på lyckade projekt är att skapa en

video, en elektronisk skoltidning eller en elektronisk anslagstavla (t.ex. *Linoit*). I dessa projekt lyfts **digitaliseringen** fram, och detta är någonting som grunderna för läroplanerna också betonar. Lärarens uppgift är att hjälpa och stödja grupperna i deras arbete och se till att de vid behov får det tekniska stöd de behöver. Projekten kan genomföras tvåspråkigt så att slutprodukten blir tvåspråkig och eleverna jobbar vissa gånger på finska och vissa gånger på svenska. På detta sätt får eleverna använda båda språken lika mycket. Projektets slutresultat kan även spridas till en autentisk publik, t.ex. till båda klass-tandemskolornas personal och elever, vilket också motiverar kursdeltagarna att satsa på projektet.

Det finns också färdigt **elektroniskt material** på internet som man kan utnyttja i klasstandem. Tandempartnerna kan tillsammans lösa temarelaterade uppgifter, göra olika test, lösa grammatikuppgifter, samla information och mycket mera. Att man tar in datorn och internet i undervisningen väcker ofta elevernas intresse och ökar motivationen samtidigt som de olika skedena i arbetet ger upphov till diskussion på målspråket.

Då eleverna lärt känna varandra och tandemkursen kommit igång kan man göra **roliga och lite annorlunda uppgifter** som får eleverna att våga bjuda på sig själva, skratta med varandra och på så sätt lätta upp stämningen. Ibland räcker kanske orden inte till och då kan man ta till sitt kroppsspråk för att göra sig förstådd. Detta kan man öva på genom olika pantomimuppgifter eller korta skådespel. Eleverna kan också jobba med målspråket så att de t.ex. ska hitta på roliga fortsättningar på meningar eller skriva korta skämt eller gåtor. Problemlösning i grupp fungerar alltid och om utrymmet tillåter kan man ha grupperna att göra mera fysiska aktiviteter. Det uppstår mycket skratt och prat då 8 elever ska försöka tränga sig på samma matta som hela tiden blir mindre och mindre.

Klasstandem betyder inte att man alltid behöver sitta inne i ett klassrum. Studiebesök, andra aktiviteter utanför klassrummet eller träffar med tandempartnern på egen hand är trevlig omväxling till att sitta inomhus i skolmiljö. Då blir språkanvändningen och relationen mellan tandempartnerna ofta mera vardaglig och personlig.

Speciellt i de fördjupade kurserna och eventuella valbara tandemkurser kan lärarna lättare planera in **studiebesök** och andra aktiviteter utanför klassrummet. Lämpliga besöksmål är t.ex. tidningsredaktioner, högskolor, teatrar och olika idrotts- och fritidsanläggningar beroende på kursens mål och innehåll. Då man planerar ett studiebesök är det bra att hålla i minnet att en av grundidéerna med tandem är elevernas aktiva växelverkan med den egna tandempartnern. De ska alltså inte göras till passiva lyssnare under studiebesöken heller. Därför är det viktigt att lärarna planerar studiebesök i förväg och informerar värden för besöket om målet med det.

Eleverna bör aktiveras både före, under och efter studiebesöken. Före ett besök väcker man elevernas intresse inför studiebesöket och tandempartnerna kan tillsammans t.ex. ta reda på något om besöksmålet och förbereda frågor. Under besöket är eleverna aktiva tillsammans med den egna tandempartnern och därför ska de röra sig tillsammans på besöksplatserna. Efter ett studiebesök är det på sin plats att tillsammans med den egna tandempartnern eller i mindre grupper bearbeta det man hört och lärt sig.

Ett exempel på ett lyckat evenemang som vi varit med om var en journalist som besökte vår tandemlektion och som hade planerat hela besöket utgående från att eleverna skulle vara aktiva. Journalisten hade en tydlig plan på vad han ville lyfta fram om yrket, men istället för att föreläsa om saken satte han eleverna att fundera på frågor i mindre grupper och utgående från deras lösningar presenterade han sina egna åsikter och idéer. Ett annat bra besök var på det lokala gymmet där instruktören hade planerat motionsaktiviteter där eleverna behövde varandras stöd för att klara av uppgifterna. Förutom studiebesök kan man också **träffas med tandemgrupperna utanför skolan** i mindre officiella sammanhang. Man kan t.ex. bowla tillsammans eller äta middag och samtidigt diskutera kursen och andra trevliga saker. Detta är ett bra sätt att sammansvetsa grupperna och få eleverna att diskutera på en mera vardaglig nivå.

Vissa uppgifter under en tandemkurs kan också genomföras utanför klassrummet. Ett exempel på en sådan uppgift är att **guida sin egen tandempartner** i den egna hemstaden. Nedan ser du de instruk-

tioner som vi har gett åt eleverna inför denna uppgift. Efteråt fyller eleverna i en kompisutvärdering (se 2. 2.7).

Guidning i hemstaden

Syftet med denna uppgift är att du ska guida din tandempartner på målspråket. Välj ett ställe i din hemstad som du vill visa din tandempartner. Ta reda på lite historia och fakta om stället. Du kan besöka stället i förväg och kontrollera att det är okej att ni kommer dit på besök. Information kan du få via Internet eller så kan du fråga efter broschyrer på plats. Guidningens längd ska vara ca 20 minuter, så märk att det ryms med en hel del information. Det krävs alltså att du förbereder dig väl! Meningen är inte att du ska läsa en färdigt skriven text, utan du ska berätta om stället för din tandempartner. Använd dig alltså av nyckelord som du skriver ner på minneslappar – inte av en lång text som du skrivit eller printat ut från nätet.

Du gör planeringen inför guidningen hemma. Kolla upp med din tandempartner att ni inte valt samma besöksmål. Du kan muntligt ge feedback på din tandempartners guidning genast på plats. Hemma fyller du i utvärderingsblanketten som returneras till läraren nästa tandemlektion.

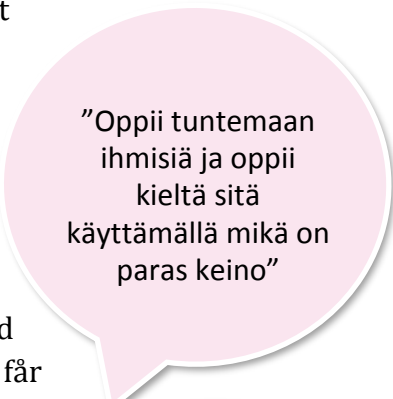
I alla tandemkurser har paren fått i **hemuppgift att träffas** två gånger utanför skoltid, ena gången så att den svenskspråkiga eleven planerat någon aktivitet på svenska och den andra gången så att den finskspråkiga eleven tagit med tandempartnern på någon finskspråkig aktivitet. Det har handlat om fotbollsträningar, konstakning i ishallen, fågel-

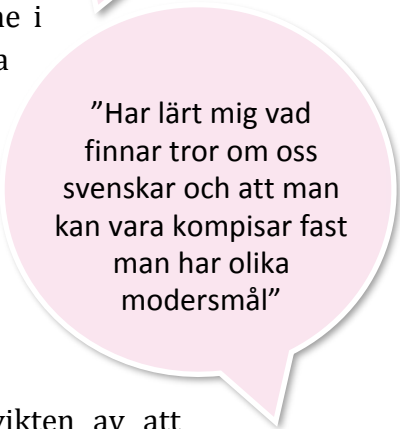
skådning ute i terrängen, badminton, målning, orgelspelning i kyrkan och mycket mera. En del tandempar har träffats hemma hos varandra och lagat mat eller tittat på film och några av dem har sovit över hos varandra. Paren har i slutet av kursen fått redovisa för gruppen vad de har gjort på fritiden och i kursens slututvärdering har de fått fylla i en kort kommentar om hur de upplevt denna hemuppgift och hur de tyckt att tandempartnern förberett och genomfört sin del.

Målet med denna hemuppgift är att få eleverna att bekanta sig med varandra i ett mindre officiellt sammanhang. Det blir mera meningsfullt att samtala med varandra på det andra språket då man får träffas på fritiden istället för att sitta inne i ett klassrum. Tröskeln att våga börja prata och uttrycka sin åsikt på målspråket blir lägre då miljön är mer inofficiell och man har bara sin tandempartner närvarande. Eleverna har gett mycket positiv feedback på denna uppgift och därför är den återkommande i alla våra tandemkurser.

I grunderna för läroplanerna betonas vikten av att eleverna ska erbjudas möjlighet att skapa nätverk och kommunicera med elever från den andra språkgruppen. Undervisningen ska bygga broar mellan språkgrupperna och förstärka elevernas språk-användning även på fritiden. Detta är just vad klasstandem går ut på eftersom modellen erbjuder eleverna möjlighet att skapa kontakt med jämnåriga ungdomar från den andra språkgruppen.

"Oppii tuntemaan ihmisiä ja oppii kieltä sitä käyttämällä mikä on paras keino"

"Har lärt mig vad finnar tror om oss svenskar och att man kan vara kompisar fast man har olika modersmål"

Läs mera – Lue lisää

Brammerts, H. & Calvert, M. (2003). Att lära genom kommunikation i tandem. I: B. Jonsson (red.). *Självstyrd språkinläring i tandem. En handbok*. Rapport No 13. Härnösand: Department of Humanities, Mid Sweden University. S. 31–43.

Karjalainen, K. (2011). *Interaktion som mål och medel i FinTandem – Strategier och orientering vid problem i språkproduktion*. Acta Wasaensia No 244. Språkvetenskap 43. Tillgänglig: http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-354-7.pdf

Karjalainen, K., Engberg, C., Pörn, M. & Korhonen, A. (2015). Koodinvaihdot kolmanteen kieleen suomen ja ruotsin kielten luokkatandem-opiskelussa. Teoksessa Rellstab, D. & N. Siponkoski (toim.). *Rajojen dynamiikkaa, Gränsernas dynamik, Borders under Negotiation, Grenzen und ihre Dynamik*. VAKKI Publications No 4. Vaasa. S. 127–136. Saatavilla: http://www.vakki.net/publications/2015/VAKKI2015_Karjalainen_et_al.pdf

Karjalainen, K. & Pörn, M. (2015). Luokkatandem kieltenopetuksen mallina. Teoksessa A-K Mustaparta (toim.) *Kieli koulun ytimessä – näkökulmia kielikasvatukseen*. Oppaat ja käsikirjat 2015:15. Saatavilla: http://www.oph.fi/julkaisut/2015/kieli_koulun_ytimessa_nakokulmia_kielikasvatukseen

Karjalainen, K., Pörn, M., Rusk, F. & Björkskog, L. (2013). Classroom tandem–Outlining a model for Language Learning and Instruction. *Electronic Journal of Elementary Education*, 6 (1), 165–184. Available at: <http://iejee.com/index/makale/37/classroom-tandem-outlining-a-model-for-language-learning-and-instruction>

Karjalainen, K. (2015). Tandemstudier i skolkontext. *Tidskriften Poppis*. Tillgänglig: http://www.suomenruotsinopettajat.fi/images/Poppis_1-15_Tandemstudier1.pdf

Klasstandem (2013). Tillgänglig: <http://www.klasstandem.com>

Korhonen, A., Savolainen, K., Isokangas, S. & Saarikoski, L. (2014). Luokkatandemilla vauhtia ammattikorkeakoulun toisen kotimaisen kielen opiskeluun. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 18.12.2014.

Saatavilla: <http://www.kieliverkosto.fi/article/luokkatandemilla-vauhtia-ammattikorkeakoulun-toisen-kotimaisen-kielen-opiskeluun/>

Koskinen, H. & Löf, Å. (2014). Klasstandem är mycket mer än bara språkinläring. *Tempus* 6, 14–15. Tillgänglig: <http://issuu.com/sukol/docs/tempus614>

Opetushallitus (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Helsinki. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus (2015). *Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015*. Helsinki. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

Pörn, M. & Karjalainen, K. (2013). Klasstandem i en tvåspråkig skolkontext. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 10.5.2013. Tillgänglig: <http://www.kieliverkosto.fi/article/klasstandem-i-en-tvasprakig-skolkontext/>

Sipola, S. & West-Sjöholm, M. (2012). ”Tillsammans förstod vi varandra” – om samarbetet i kursen i det andra inhemska språket mellan Vasa universitet och Åbo Akademi. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 5.12.2012. Tillgänglig: <http://www.kieliverkosto.fi/article/tillsammans-forstod-vi-varandra/>

Utbildningsstyrelsen (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. Helsingfors. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkojulkaisu.pdf

Utbildningsstyrelsen (2015). *Grunderna för gymnasiets läroplan 2015*. Helsingfors. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/172125_grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2015.pdf

Klasstandem – En resa över språkgränsen är ett resultat av forsknings- och utvecklingsprojektet Klasstandem som genomfördes under åren 2012–2015 i det tvåspråkiga gymnasiecampuset Lykeion i Vasa. Projektet bygger på ett samarbete mellan lärare och forskare. Boken beskriver klasstandem som modell för språkundervisning och visar hur klasstandem i praktiken kan tillämpas i språkundervisningen.

Kirjassa annetaan konkreettisia neuvoja ja ideoita tandemkurssien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä ehdotuksia kaksikieliseen tandemyhteistyöhön soveltuviksi tehtäviksi ja aktiviteeteiksi.

Vaikka kirja perustuu lukiossa tehtyyn kehittämistyöhön, soveltuu se tukilukemistoksi ja inspiraation lähteeksi myös muilla asteilla peruskoulusta korkeakouluihin työskenteleville kieltenopettajille, jotka haluavat kokeilla luokkatandemia työtapana opetustyössään.

Dokumentation från Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier
vid Åbo Akademi

ISSN 2343-2802 (print)

ISSN 2343-2810 (online)

ISBN 978-952-12-3362-3 (print)

ISBN 978-952-12-3363-0 (online)

Adress: PB 311, 65101 Vasa

<http://www.abo.fi/fpv>